TRISTAN VE ISEUT

Çeviren
Sabiha Omay

Dünya Klasikleri

Cumhuriyet

DÜNYA KLASİKLERİ DİZİSİ: 107

TRISTAN VE ISEUT

Bu kitabın hazırlanmasında MEB Fransız Klasikleri dizisinde yayınlanan birinci baskısı temel alınmış ve çeviri dili günümüz Türkçesine uyarlanmıştır.

Yayına hazırlayan : Egemen Berköz
Dizgi: Yeni Gün Haber Ajansı Basın ve Yayıncılık A.Ş.
Baskı: Çağdaş Matbaacılık Yayıncılık Ltd. Şti.
Temmuz 2000

TRISTAN VE ISEUT

Fransizcadan Çeviren:
Sabiha Omay

Hürnanizma ruhunu anlama ve duymada ilk aşama, insan varlığının en somut anlatımı olan sanat yapıtlarının benimsenmesidir. Sanat dalları içinde edebiyat, bu anlatımın düşünce öğeleri en zengin olanıdır. Bunun içindir ki bir ulusun, diğer ulusların edebiyatlarını kendi dilinde, daha doğrusu kendi düşüncesinde yinelemesi; zekâ ve anlama gücünü o yapıtlar oranında artırması, canlandırması ve yeniden yaratması demektir. İşte çeviri etkinliğini, biz, bu bakımdan önemli ve uygarlık davamız için etkili saymaktayız. Zekâsının her yüzünü bu türlü yapıtların her türlüsüne döndürebilmiş uluslarda düşüncenin en silinmez aracı olan yazı ve onun mimarisi demek olan edebiyatın, bütün kitlenin ruhuna kadar işleyen ve sinen bir etkisi vardır. Bu etkinin birey ve toplum üzerinde aynı olması, zamanda ve mekânda bütün sınırları delip aşacak bir sağlamlık ve yaygınlığı gösterir. Hangi ulusun kitaplığı bu yönde zenginse o ulus, uygarlık dünyasında daha yüksek bir düşünce düzeyinde demektir. Bu bakımdan çeviri etkinliğini sistemli ve dikkatli bir biçimde yönetmek, onun genişlemesine, ilerlemesine hizmet etmektir. Bu yolda bilgi ve emeklerini esirgemeyen Türk aydınlarına şükran duyuyorum. Onların çabalarıyla beş yıl içinde, hiç değilse, devlet eliyle yüz ciltlik, özel girişimlerin çabası ve yine devletin yardımıyla, onun dört beş katı büyük olmak üzere zengin bir çeviri kitaplığımız olacaktır. Özellikle Türk dilinin bu emeklerden elde edeceği büyük yararı düşünüp de şimdiden çeviri etkinliğine yakın ilgi ve sevgi duymamak, hiçbir Türk okurunun elinde değildir. 23 Haziran 1941.

Milli Eğitim Bakanı
Hasan Âli Yücel

SUNUŞ

Cumhuriyetle başlayan Türk Aydınlanma Devrimi'nde, dünya klasiklerinin Hasan Âli Yücel öncülüğünde dilimize çevrilmesinin, kuşkusuz önemli payı vardır.

Cumhuriyet gazetesi olarak, Cumhuriyetimizin 75. yılında, bu etkinliği yineleyerek, Türk okuruna bir "Aydınlanma Kitaplığı" kazandırmak istedik.

Bu çerçevede, 1940'lı yıllardan başlayarak Milli Eğitim Bakanlığı'nca yayınlanan dünya klasiklerini okurlarımıza sunmaya başladık.

Büyük ilgi gören bu etkinliği Milli Eğitim Bakanlığı'nca yayınlanmamış -ancak Aydınlanma Devrimi yarıda kalmasaydı yayınlanacağına kesinlikle inandığımız- dünya klasiklerini de katarak sürdürüyoruz.

Cumhuriyet

TRISTAN VE ISEUT

I
TRISTAN'IN ÇOCUKLUK YILLARI

Bir güzel aşk ve ölüm masalı dinlemek ister misiniz efendilerim? Tristan'la Kraliçe Iseut'nün masalı. Dinleyin bakın, birbirlerini hem ne büyük bir sevinç, hem de ne büyük bir üzünçle sevdiler. Sonra da nasıl birbirleri için aynı gün öldüler.

Bir zamanlar, Cornouailles'da Marc adında bir kral egemendi. Düşmanlarının Marc'a savaş açtığını öğrenen Loonnois Kralı Rivalen, ona yardım için denizler deryalar aştı. Hem kılıcıyla, hem de sözleriyle Kral Marc'a öyle candan hizmet etti ki, ona bağlı bir uyruk (1) bile daha çoğunu yapamazdı. Kral Marc ona, ödül olarak, kızkardeşini, Kral Rivalen'in deli gibi sevdiği o güzel Blanchefleur'ü verdi.

Kral Rivalen kızla Tintagel Manastırı'nda evlendi. Evlenir evlenmez de, baş düşmanı Dük Morgan'ın Loonnois'ya saldırıp tarlalarının, kentlerinin altını üstüne getir-

(I) Bir scnyöre bağlı, onun hizmetinde olan bey anlamındaki "vassal" karşılığında.

diğini haber aldı. Çarçabuk gemilerini hazırlattı, gebe karısı Blanchefleur'ü de aldı, ülkesinin uzak bir yöresine götürdü. Kanoel Şatosu'nun önüne gelince, onu mareşali Rohalt'ya teslim etti; Rohalt öyle doğru bir adamdı ki bütün dünya onu "Sözünün Eri" diye anardı. Sonra Rivalen bütün baronlarını yanına alıp savaşa gitti.

Blanchefleur onu çok bekledi; ama boşuna! Rivalen dönmeyecekti. Günlerden bir gün, DükMorgan'ın onu haince öldürdüğünü haber aldı. Hiç ağlamadı; ne ah etti, ne çığlık attı. Gelgelelim elinde ayağında güç diye bir şeycik de kalmadı. Ölmek istedi; gerçekten ölmek. Rohalt onu avutmaya çalışıyordu:

"Kraliçem," diyordu, "Üzüntüyü artırmanın bir yararı yoktur; eninde sonunda hepimiz ölecek değil miyiz? Tanrı geride kalanlara ömür versin; ölenlere de bağışlayıcı olsun."

Ne var ki, bu sözler kadına hiç işlemedi. Sevgili efendiciğine kavuşmak için topu topu üç gün bekleyebildi. Dördüncü gün dünyaya bir oğlan çocuk getirdi. Onu kollarına alarak:

"Yavrum," dedi, "Seni dünya gözüyle, bir kez olsun görmeyi çok istedim. Tanrı hiçbir anaya böylesine güzel bir yavru vermemiştir. Seni üzüntüyle doğurdum; sana yaptığım ilk şenlik de üzüntülü oldu; bugünkü ölesiye üzüntüm de senin yüzünden. Dünyaya gelişin baştan aşağı üzüntü olduğuna göre, adın da üzüntüyle ilgili olsun; Tristan (2) olsun.

(2) Latince "üzüntü" anlamındaki "tristitia"dan.

Sözünü bitirince oğlunu bir kez öptü, arkasından da hemen öldü.

Sözünün Eri Rohalt öksüzü aldı. Dük Morgan'ın adamları Kanoel Şatosu'nu sarmaya başlamışlardı. Rohalt nasıl olacak da uzun boylu savaşabilecekti? Boşuna dememişler, "yiğitlik düşüncesizlik değildir" diye! İster istemez Dük Morgan'a teslim oldu. Morgan, Rivalen'in oğlunu öldürmesin diye de, çocuğu kendi öz oğluymuş gibi gösterdi, kendi oğullarıyla birlikte büyüttü.

Aradan yedi yıl geçip de onu kadınların elinden alma zamanı gelince, Rohalt, Tristan'ı bilgili bir eğiticiye, iyi yürekli adamı Gorvenal'e teslim etti. Gorvenal onu birkaç yıl içinde, baronlara uygun sanatlarda eğitti. Mızrak, kılıç, kalkan ve yay kullanmasını; taştan diskler atmasını; bir sıçrayışta en geniş hendekleri atlamasını gösterdi. Bütün yalanlardan, bütün hilelerden nefret etmesini, zayıflara yardım etmesini, verilen sözü tutmasını öğretti; türlü ezgi biçimlerini, arp çalmasını belletti; öyle ki, genç binicilerin arasından atıyla şöyle bir geçecek olsa, atı, silahları, kendisi, birbirinden ayrılmazdı. Onu öyle soylu, gururlu, geniş omuzlu, dar kalçalı, güçlü, bağlılığı içten ve babayiğit gördükçe, herkes, böyle bir oğlu var diye Rohalt'yı kıskanıyordu. Rohalt ise, Rivalen'lc Blanchcfleur'ün gençlik ve inceliklerinin onda yaşadığını düşünür, onu oğlu gibi sever, gizliden gizliye de efendisinin yerine koyup ona saygı duyardı.

Günün birinde Norveçli korsanlar Tristan'ı gemilerine atıp bir kelepir gibi kaçırdılar. İşte o gün Rohalt'nın bütün neşesi alt üst oldu. Bilinmedik ülkelere doğru yol alır-

larken, Tristan tuzağa düşmüş bir kurt yavrusu gibi çırpınıyordu. Ama çok denenmiştir. Bütün denizciler de bilirler ya; deniz içi kötülük dolu gemileri pek taşımaz; adam kaçırmalara, ihanetlere falan kolay kolay yardım etmez. Çok geçmeden sular kudurup kabardı, gemiyi karanlıklara boğdu; sekiz gün, sekiz gece öteye beriye sürükledi durdu. Sonunda, günlerden bir gün, gemiciler sisler arasında, kayalıklı dik bir kıyı gördüler. Denizin niyeti, belki de, teknelerini oraya sürüklemek, o kayalarda parçalamak olmalıydı. Pişman oldular; ne diye şeytana uymuş, bu çocuğu alıp kaçırmışlardı? Denizin hışmına işte bu yüzden uğruyorlardı. Çocuğu bırakacaklarına ant içtiler. Onu kıyıya götürecek bir kayık hazırladılar. Rüzgâr hemen durdu, deniz yatıştı, hava açtı; Norveçlilerin gemisi uzaklarda yiterken, dinginleşen neşeli dalgalar Tristan'ın teknesini bir kıyının kumsalına götürüyordu.

Tristan güçlükle kıyıdaki kayalığın üstüne çıktı. Bir de baktı ki, ıssız bir koyağın ötesinde, alabildiğine bir orman uzanıyor; Gorvenal'i, babası Rohalt'yı, Loonnois toprağını düşünerek umutsuzluğa kapılır ve üzülürken, bir sürek avının uzaklardan gelen gürültüsü yüreğini sevinçle doldurdu. Tam o sırada ormanın kıyısından güzel bir geyik çıkıverdi. Bir sürü köpekle avcı peşine takılmışlar, bağrışmalarla, boru sesleriyle onun izinden yokuş aşağı koşuyorlardı. Sonunda, koca koca av köpekleri başına üşüşüp ensesinden yakaladıkları gibi, hayvan, Tristan'ın birkaç adım ötesinde diz çöktü; kendini umarsız ölüme bıraktı. Avcının biri bu işi kargısıyla tamamladı. Avcıların bir bölümü halka olmuşlar, borular çalıyorlardı; o sırada avcıba-

şı sanki geyiğin kafasını koparacakmış gibi boynunu öyle bir yarış yardı ki, bu işe şaşıp kalan Tristan dayanamadı:

- Ne yapıyorsunuz efendim! diye haykırdı; böyle soylu bir hayvan böyle boğazlanır, parçalanır mı? Domuz mu bu? Görenek böyle midir yoksa bu ülkede?

Avcı:

- Kardeşim, dedi, bunda şaşacak ne var? Hayvanın, ilkin kafasını kopanyorum, sonra da gövdesini dörde böleceğimfhu parçalan eğerlerimizin kuburluklanna asıp, böylece efendimiz Kral Marc'a götüreceğiz. Göreneğimiz böyledir. Ta eski avcıların zamanından beri, Cornouailleslılar hep böyle yaparlar. Ama sen daha iyi bir yöntem biliyorsan, başka; işte bıçak, göster nasıl yapılacağını da öğrenelim.

Tristan yere diz çöktü, geyiği parçalamadan önce derisini yüzdü, ondan sonra parçaladı; sağrı kemiğine dokunmadı; öyle görmüştü. Sevilen parçalarını, burnunu, husyelerini, yürek damarını çıkardı.

Avcılarla haykırıcılar eğilmiş, hayran hayran onu seyrediyorlardı. Avcıbaşı:

- Arkadaş dedi, bunlar ne güzel yöntemler! Nereden öğrendin bunları? Nerelisin? Adın ne?

- Efendiciğim, adım Tristan'dır; bu yöntemi Loonnois'da öğrendim; oralıyım.

Avcı:

- Tristan, dedi, seni bu kadar yaman yetiştiren babadan Tanrı razı olsun. Sanırım zengin, güçlü bir baron olmalı, değil mi?

Konuşmanın da, susmanın da yerini pek iyi bilen Tristan kurnazca:

- Hayır; efendim, dedi, babam bir tüccardır. Ben de, kimseye haber vermeden, alışveriş için uzaklara giden bir gemiye atlayıp onun evinden kaçtım. Yabancı ülkelerin adamları nasıl yaşarlar, öğrenmek istedim. Beni aranıza almaya razı olursanız, seve seve peşinize takılır, size ne av oyunları öğretirim.

- Güzel Tristan, başka yerde savaşçı oğullarının bile bilmedikleri şeyleri, sizin ülkede, nasıl oluyor da tüccar oğullan biliyor? Demek böyle ülke de varmış? Şaşılacak şey doğrusu! Ama sen gel bizimle; kendin de istediğine göre, başımızla birlikte; seni efendimiz Kral Marc'a götürelim.

Tristan geyiği parçalayıp bitirdi. Yüreğini, beynini ve bağırsaklarını köpeklere dağıttı; sonra avcılara, köpeklerin nasıl çağırılıp barsakların nasıl dağıtılacağını öğretti. Daha sonra, eti eşit parçalara ayırdı, kargılara geçirip bütün avcılara paylaştırdı; kimine başı, kimine sırtı ya da filetoları, kimine omuzlan, kimine oylukları, kimine de karın parçaları düştü. Kargılarına takılan av parçalarının soyluluğuna göre sıraya girip at üzerinde nasıl ikişer ikişer gideceklerini de bir güzel anlattı.

Böylece, konuşa konuşa yola düzüldüler. Derken karşılama güzel bir şato çıktı. Çevresinde çayırlar, meyve bahçeleri, akarsular, dalyanlar, tarlalar vardı. Limana alay alay gemiler giriyordu. Bütün saldırılara, bütün silahlara karşı adamakıllı donanımlı olan bu sağlam ve güzel şato, deniz üzerindeydi. Ana kalesini, bir zamanlar devler yapmıştı. Taştandı. Yeşilli mavili taşlar, tıpkı bir dama tahtası gibi düzenli olarak dizilmişti.

Tristan şatonun adını sordu.

- Güzel delikanlı, ona Tintagel Şatosu derler.

Tristan:

- Tintagel, diye bağırdı; Tanrı seni de, içindekileri de korusun.

Saygıdeğer okurlarım, bir zamanlar babası Rivalen, Blanchefieur ile işte orada evlenmiş, orada mutlu olmuştu. Ama ne yazık, Tristan bunu bilmiyordu.

Burcun eteklerine vardıklarında, avcıların boru sesleri, baronları, dahası, Kral Marc'ı bile, kapılara koşturdu.

Avcıların başı, olanı biteni anlatınca, Marc, bu güzel yürüyüşe, bu düzenli parçalanmış geyiğe ve bu çok yerinde av yöntemlerine hayran olduğunu söyledi. Ama o asıl, güzel yabancı çocuğa hayrandı; gözlerini ondan ayıramıyordu. Bu birdenbire doğan sevginin nedeni neydi acaba? Kral yüreğini yokluyor, ama bir türlü anlayamıyordu. Efendilerim, konuşan kanıydı; bir zamanlar kızkardeşi Blanchefieur'e duyduğu sevgi vardı ya. îşte o sevgiydi içinden seslenen.

Akşam sofralar kaldırıldıktan sonra, sanatının ustası bir Gallesli çalgıcı baronların arasından ilerledi, arp çalıp türküler söyledi. Tristan Kral'ın ayak ucuna oturmuştu. Arpçı tam yeni bir havaya başlamak üzereyken, Tristan ona:

- Usta, dedi, bu türkü hepsinden güzel; bir zamanlar onu Brötanyalılar, Graelent'in sevdasını söylemek için yapmışlar. Havası da, sözleri de tatlıdır. Sesin güzel usta, şunu bir iyi çal bakalım.

Gallesli türküsünü bitirdi, sonra yanıt verdi:

- Oğul, sen çalgıların dilinden anlar mısın? Eğer Loonnois tüccarları oğullarına aynı zamanda arplar, rotelar,

vielleler (3) çalmasını da öğretiyorlarsa, aşk olsun! Kalk öyleyse, al şu arpı, göster becerini.

Tristan arpı elinden aldı; öyle güzel çaldı ki, dinleyenler kendilerinden geçtiler. Bir zamanlar Rivalen'in Blanchefleur'ü alıp götürdüğü o Loonois ülkesinden gelen bu arpçıya Marc da hayran olmuştu.

Türkü bitti. Kral uzun zaman bir şey söylemedi. Sonunda:

- Oğul, dedi, sana bunu hangi usta öğrettiyse Tanrı ondan razı olsun, sen de sağ ol. Tanrı iyi türkü söyleyenleri sever. Onların sesiyle arpın sesi insanların yüreğine gider, tatlı anılarını canlandırır, onlara birçok üzüntüyü, birçok kötülüğü unutturur. Sen buraya, bize neşe vermek için geldin. Uzun zaman yanımda kal, dostum.

Tristan:

- Sevinerek efendim, diye yanıt verdi. Size hem arpçınız, hem avcınız, hem de uyruğunuz olarak hizmet ederim.

Dediği gibi de yaptı; üç yıl birbirlerini gittikçe artan bir sevgiyle sevdiler. Gündüzleri Tristan, Marc'la birlikte ya mahkemelere gidiyordu, ya da ava. Geceleri Kral'ın bütün yakınlarıyla birlikte, Marc'ın odasında yatardı; Kral neşesiz olduğunda Tristan ona arp çalar, üzüntüsünü unuttururdu. Tristan'ı baronlar da seviyordu, en çok seveni de, biraz sonra öğreneceksiniz ya, Saray Bakanı (4) Dinas de Lidan'dı. Ama baronların da, Dinas de Lidan'ın da, hiçbi-

(3) Kemana benzeyen eski çalgılar

(4) Bir zamanlar, kimi davaları görmeye yetkili yargıç.

rinin sevgisi Kral'ınkine benzemezdi. Aslında, bütün bu sevgilere karşın Tristan, babası Rohalt ile hocası Gorvenal'i yitirmiş olmanın acısını bir türlü unutamıyordu. Üstelik Loonnois toprağını da özlemeye başlamıştı.

Efendilerim, sözü uzatmayalım; Sözünün Eri Rohalt az gitti, uz gitti, dere tepe düz gitti, Cornouailles'a çıktı, Tristan'ı buldu. Kral'a bir zamanlar kızkardeşi Blanchefleur'e düğün armağanı olarak verdiği kızıl yakutu göstererek:

- Marc, dedi, bu çocuk Loonnoisli Tristan'dır, kızkardeşiniz Blanchefleur ile Kral Rivalen'in oğlu; yani yeğeniniz. Dük Morgan haksız yere onun toprağını ele geçirdi. Artık bu toprakların asıl sahibine geçmesinin zamanı gelmiştir.

Tristan, dayısının verdiği şövalye silahlarını alarak Cornouailles gemilerine bindi, denizler aştı, babasının eski adamlarına kendisini tanıtarak Rivalen'in katiline meydan okudu; onu öldürüp topraklarını yeniden ele geçirdi.

Sonra Kral Marc'ın onsuz yaşayamayacağını düşündü; zaten soylu ruhu ona hep doğru yolu gösterirdi; kontlarını, baronlarını topladı, onlara şöyle dedi:

- Loonnois'nın beyoğulları, önce Tanrı'nın, sonra da sizin yardımınızla bu ülkeyi yeniden elde edip Kral Rivalen'in öcünü aldım. Böylelikle babamın onurunu da kurtardım. Ama iki insan var: Rohalt ile Cornouailleslı Kral Marc; bunlar yurtsuz, öksüz bir çocuğu korudular, ben oıir lara da baba demeliyim; onlara da aynı yolla borcumu ödemeliyim., bu benim görevim. Soylu bir adamın kendisinin olan iki şey vardır; biri yurdu, biri canı. Rohalt, toprağımı size bırakıyorum; babam olduğunuza göre, ona sahip olun; sizden sonra da oğlunuz. Bedenimi de kıral Marc'a bı-

rakacağım; pek sevdiğim bu ülkeyi bırakıp Cornouailles'a, efendim Marc'a hizmet etmeye gideceğim. Benim niyetim bu; ama siz de uyruklarım olduğunuza göre, Loonnois soyluları, bana görüşlerinizi söylemelisiniz; içinizde, bana başka bir şey salık verecek kimse varsa kalksın söylesin!

Bütün baronlar, gözyaşları arasında, ojıun her isteğinin yerinde olacağını söylediler. Tristan da, yanma yalnızca GorvenaPi aldı, gemisine binip Kral Marc'ın ülkesine gitmek üzere yola çıktı.

II
İRLANDALI MORHOLT

Tristan Cornouailles'a vardığı zaman Marc'ı da, baronlarını da, büyük bir üzüntü içinde buldu; nedeni de şuydu: İrlanda Kralı bir nota vermiş, Kral Marc'ın, öteden beri ödenmesi görenek olduğu halde, on beş yıldır vermediği bir vergiyi ödemesini istemiş; ödemezse Cornouailles'ı yakıp yıkacağını, bu iş için de büyük bir filo hazırladığını bildirmişti. O eski anlaşmaya göre de Cornouailleshların İrlandalılara vermek zorunda olduğu vergi, ilk yıl için üç yüz bakır, ikinci yıl için üç yüz gümüş, üçüncü yıl için de üç yüz altın liraydı. Dördüncü yılsa Cornouailleslı aileler aralarından ad çekerek üç yüz erkek, üç yüz de kız çocuk seçip İrlanda'ya göndereceklerdi. Bunlar on beşer yaşında olmalıydılar. İrlanda Kralı, bu öneriyi bildirmek üzere, Tintagel'e Morholt adında dev gibi bir şövalye yolladı. Kralın kızkardeşiyle evli olan bu şövalyeyi, dövüşte, .şimdiye dek hiç kimse yenememişti. Kral Marc. oylarını

almak üzere, ülkesinin bütün baronlarını, mühürlü mektuplarla yanına çağırdı.

Belirlenen gün gelince, baronlar, sarayın kubbeli salonunda toplandılar. Kral Marc tahtına oturdu. Mortholt şunları söyledi:

- Kral Marc; İrlanda Kralı efendimin isteğini son kez olarak söylüyorum. Kendisine borçlu olduğun vergiyi artık ödeyeceksin. Öyle buyuruyor. Uzun zamandır vermeye yanaşmadığın üç yüz erkekle üç yüz kız çocuğu bugün hemen alacağım. Cornauailleslı aileler bu çocukları ad çekimiyle belirleyecekler. Tintagel limanında demirli duran gemim onları tutsaklarımız olarak götürecek. Bununla birlikte -bu ayrıcayı da yalnız senin için yapıyorum Kral Marc, çünkü buna layıksın - baronlarının arasında, İrlanda Kralının bu vergiyi haksız aldığını söyleyen, bu hakkı benimle dövüşerek geri alacağına güvenen kimse varsa, çıksın ortaya. İçinizden hanginiz, Cornouailleslı soylular, bu ülkenin özgürlüğü için dövüşmeyi göze alır?

Baronlar kaçamak bakışlarla birbirlerine bakıyor, sonra başlarını önlerine eğiyorlardı. Kimi kendi kendisine, "Hey gidi zavallı hey," diyordu, "Adamdaki kalıbı görmüyor musun? Dört tane çam yarmasından daha beter. Şu kıI ıcına bir baksana. Haberin yok mu; İrlanda Kralının yıllardan beri derebeylik topraklarına meydan okumaya yolladığı adam hep bu adamdır işte; bu kılıçtır, en kabadayı savaşçıların bile kafalarını uçuran sihirli kılıç, bilmiyor musun? I lelanı mı arıyorsun, budala? Tanrının buyruğuna karşı koyabilir misin?" Bir başkası da şöyle düşünüyordu: "Sevgili oğullarım; sizi, köle olasınız diye mi yetiştirdim; ya sizi

sevgili kızlarım, orta malı olasınız diye mi büyüttüm? Ama ölsem de kurtulamazsınız". Hepsi susuyorlardı.

Morholt şunları da ekledi:

- Cornouailles senyörleri, aranızdan hanginiz önerimi kabul ediyor? Güzel bir dövüş öneriyorum. Üç gün sonra kayıklarla Tintagel açıklarındaki Saint Samson Adası'na gideceğiz. Orada, sizin şövalyenizle ben, karşı karşıya dövüşeceğiz ve onun bu dövüşü denemiş olması bile bütün ailesine onur verecektir.

Onlar hâlâ susuyorlardı. Morholt, tıpkı küçük kuşlarla aynı kafese konmuş bir doğana benziyordu; doğan içeri girer girmez bütün kuşlann sesi kesilir.

Morholt üçüncü kez konuştu:

- Pek iyi, sayın Cornouailles soyluları; bu davranış size en soylu davranış olarak göründüğüne göre, çocuklarınız için ad çekimi yapın da alıp götüreyim! Doğrusu bu ülkede köleden başka kimse bulunmadığını bilmiyordum.

O anda Tristan, Kral Marc'ın ayakları önünde diz çöküp:

- Kralım, izin verirseniz ben dövüşeyim, dedi.

Kral onu vazgeçirmeye çalıştı. Ama boşuna. Tristan henüz genç bir şövalyeydi; ataklığı neye yarıyacaktı? Ama Tristan, Morholt'ya dövüşeceği konusunda güvence verdi; Morholt da kabul etti.

Karar verilen günde, Tristan kırmızı parlak ipek kumaştan bırörtüye-büründü. silahlarını kuşandı. Parlatılmış çelikten zırhlı giysisiyie miğferini giydi. Baronlar bu mert gence, hem acıdıkları, hem de kendi durumlarından utandıkları için ağlıyorlardı. İçlerinden, "Ah Tostan!" diyor-

lardı, "Yürekli baron, güzel gençlik! Keşke senin yerine bu dövüşe ben girseydim! Benim ölümümün yası öyle büyük de olmazdı!.." Çanlar çalmaya başladı. Herkes, baron ailesi olsun, küçük ailelerden olsun, genç, yaşlı, çoluk çocuk, kadın erkek, ağlaya ağlaya, dua ede ede Tristan'ı kıyıya dek götürdüler. Daha umuyorlardı; umut, insanların yüreğinde pek az besinle de yaşar.

Tristan yalnız başına bir kayığa bindi, Saint-Samson Adası'na doğru yol aldı. Morholt kayığının direğine erguvan rengi, değerli bir kumaştan yelken çekmişti; adaya ilkin o yanaştı. Kayığını kıyıya bağlarken, Tristan da karaya ayak bastı ve kayığını ayağıyla denize itti.

Morholt:

- Delikanlı, ne yapıyorsun? dedi. Neden benim gibi kayığını bir iple kıyıya bağlamadın?

Tristan:

- Ne olacak, diye yanıt verdi, buradan yalnızca bir kişi sağ dönecek, ona bir tek kayık yetmez mi?

İkisi de aşağılayıcı sözlerle birbirlerini kızıştırarak adanın içerlerine daldılar.

Bu yaman savaşı kimse görmedi; ama üç kez rüzgâr kıyıya korkunç bir çığlık getirir gibi oldu. O zaman yas belirtisi olarak kadınlar hep birden avuçlarını dövüyorlardı; ilerde, çadırlarının önünde toplanmış duran Morholt'nun arkadaşlarıysa gülüyorlardı. Sonunda, saat dokuza doğru, uzakta erguvan rengi yelkenin çekildiği görüldü; Irlandalı'nın kayığı adadan ayrıldı ve acı bir çığlık koptu: "Mortholt! Mortholt!" Ama kayık yaklaşıp da birdenbire bir dalganın tepesinde yükselince, burunda ayakta

duran şövalye göründü; iki eliyle iki kılıcı havaya kaldırmış tutuyordu; bu şövalye, Tristan'dı. Hemen yirmi kayık onu karşılamaya çıktı, gençler denize atlamışlar, yüze yüze gidiyorlardı. Yiğit kumun üzerine atladı, analar önünde diz çökerek, demir ayakkabılarını öperlerken, o Morholt'nun arkadaşlarına:

- İrlanda senyörleri, diye bağırdı, Morholt güzel dövüştü. Bakın kılıcım parçalandı, çeliğin bir parçası onun kafatasının içinde kaldı. Bu çelik parçasını götürün senyörler; işte Cornouailles'm vergisi budur.

Sonra Tintagel'e doğru yola çıktı. Yoldan geçerken, yaşamları kurtarılan çocuklar bağrışarak ellerinde yeşil dallar sallıyorlardı, pencerelere değerli perdeler asılmıştı. Tristan, bu sevinç türküleri, Tanrı'nm gök gürültüsünü bile örtecek kadar gürültülü çan ve boru sesleri arasında şatoya vardı; Kral Marc'm kolları arasına yıkılıverdi. Yaralarından sel gibi kan akıyordu.

Morholt'un arkadaşları büyük bir hoşnutsuzluk içinde irlanda kıyısına vardılar. Eskiden Morholt, Weeisefort limanına döndüğü zaman, adamlarının onu kalabalık bir durumda, sevinçle karşıladıklarını, sonra kızkardeşi kraliçeyi, güzelliği gün gibi ışıldamaya başlıyan yeğeni, altın saçlı sarışın Iseut'yü görünce sevinç duyardı. Bu kadınlar onu sevecenlikle karşılarlar, yarası olduğu zaman iyi ederlerdi; çünkü onlar, ölüm halinde olan yaralıları bile dirilten merhemler ve şuruplar yapmasını bilirlerdi. Ama şimdi o sihirli bileşimler, tam zamanında koparılmış otlar, büyülü içkiler neye yarayacaktı? Morholt, bir geyik derisine sarılı, ölü olarak yerde yatıyordu, düşman kılıcı-

nın parçası da hâlâ beyninde saplı duruyordu. Sansın Iseut onu çekip çıkardı, sevgili bir andaç olarak fildişi bir çekmecenin içine sakladı. Koca cesedin üzerine eğilmiş duran ana kız durmadan ölünün övgüsünü yapıyor, durmadan onu öldürene ileniyor, kadınlar arasına yas salıyorlardı. İşte o günden beri sarışın Iseut, Loonoislı Tristan adından nefret etmeye başladı.

Tristan ise Tintagel'de saranp soluyordu; yaralarından zehirli bir kan akıyordu. Hekimler, vücuduna, Morholt'nun zehirli bir mızrak sapladığını anladılar. Kendi ilaçlarıyla zehire karşı sürdükleri macunlarının kurtaramadığı kahramanı, Tann'nm iyileştirmesine bıraktılar. Yaralanndan çevreye öyle iğrenç bir koku yayılıyordu ki, bütün yakın dostlan ondan kaçıyorlardı; Kral Marc ile Dinas de Lidan dışında, hepsi. Yalnızca onlar, Tristan'm baş ucunda durabiliyor, sevgileri iğrenmelerini yeniyordu. Sonunda Tristan kendisini, herkesten uzakta, kıyıda bir kulübeye taşıttırdı. Dalgalann karşısında, yattığı yerde ölümü bekliyordu. Şöyle düşünüyordu: "Ey Kral Marc, beni gözden çıkardınız mı? Ben ki ülkenizin onurunu kurtardım. Hayır sevgili dayıcığım, yaşamımı kurtarmak için canınızı bile vereceğinizi biliyorum; ama sizin sevginiz bana ne yapabilir? Ölümden kurtulamayacağım. Buna karşın, güneşi görmek ne tatlı şey; yüreğimde daha cesaret var. Serüven dolu denize atılmak istiyorum. Beni yapayalnız uzaklara götürsün istiyorum. Hangi topraklara? Bilmem, ama belki derdime umar bulacak insana Taslayacağım bir yere götürür. Belki, sevgili dayıcığım, bir gün yine size arpçınız, avcınız ve size bağlı kulunuz olarak hizmet ederim."

Öyle yalvardı ki, sonunda kıral Marc boyun eğdi. Onu yelkensiz, küreksiz bir kayığın içine koydu. Tristan, yanına yalnızca arpını koymalarını istedi. Kollarının açamayacağı yelkenler neye yarardı? Kılıç neye yarardı? Uzun bir deniz yolculuğunda, bir gemicinin, eski bir arkadaşının cesedini gemiden denize atması gibi, Gorvenal titreyen kollarıyla içinde sevgili oğlunun serili yattığı kayığı denize doğru itti, deniz de onu alıp götürdü.

Deniz tekneyi, yedi gün yedi gece, yavaş yavaş sürükledi. Arada sırada Tristan üzüntüsünü avutmak için arp çalıyordu. Sonunda, haberi olmadan deniz onu bir kıyıya yaklaştırdı. İşte o gece balıkçılar, ağlarını açıklara atmak için limandan ayrılmışlardı. Kürek çekerlerken birdenbire tatlı, gür ve canlı bir ezginin dalgalan yalayarak geçtiğini duydular. Kımıldamadan, küreklerini havada tutarak dinliyorlardı. Günün ilk aydınlığı içinde başıboş dolaşan kayığı gördüler. Birbirlerine, "İşte," dediler, sütbeyaz bir deniz üzerinde Fortunées Adaları'na yollanırken, "Aziz Bredan'ın gemisinin çevresini de böyle sihirli bir müzik sarmıştı." Kayığa yaklaşmak için küreklere sanldılar, tekne akıntıya kapılmış gidiyordu. İçinde sanki arp sesinden başka canlı bir şey yoktu; onlar yaklaştıkça ezgi hafifledi, sonunda sustu; kayığa yanaştıklannda Tristan'ın elleri, arpın hâlâ ürperen telleri üzerine cansız düşmüştü. Tristan'ı kayığından çıkardılar, belki iyileşir diye, yufkayürekli hanımlarına götürmek üzere, limana döndüler.

Ama işe bakın ki, bu liman Morholt'nun cesedinin yattığı VVeisefort'du, hanımları da sarışın Iseut'ydü. Sihirli içkileri yalnızca o bilir, Tristan'ı kurtarmak yalnızca o-

nun elinden gelirdi; ama kadınlar arasında onun ölümünü isteyen de yalnızca oydu. Tristan onun becerisiyle canlanıp kendisine gelince dalgaların kendisini tehlikeli bir toprağa attığını anladı. Ama o hâlâ, içinde kendisini koruyabilecek kadar yüreklilik buluyordu. Hemen güzel, kurnaz sözler buldu. Bir tüccar gemisiyle yolculuk eden bir çalgıcı olduğunu söyledi; yıldızlan okuma bilimini öğrenmek için İspanya'ya gidiyordu; korsanlar gemiyi ele geçirmişler, o da yaralı olarak bu kayıkla kaçmıştı. İnandılar. Zehir, yüzünün çizgilerini öyle çirkinleştirmişti ki, Morholt'nun arkadaşlarından hiçbiri Saint Samson Ada-sı'ndaki güzel şövalyeyi tanımadı. Ama Tristan, kırk gün sonra altın saçlı Iseut'nün eliyle iyileşip de uyuşmuş vücudunda gençliğin yeniden canlanmıya başladığını duyunca, gitmek zamanının geldiğini anladı; kaçtı, bin bir serüvenden sonra, sonunda, Kral Marc'ın sarayına vardı.

III
ALTIN SAÇLI GÜZELİN PEŞİNDE

Kral Marc'ın sarayında insanların en alçağı dört baron vardı. Bunlar, yiğitliği, bir de KraPın ona olan sevgisi yüzünden, Tristan'a pek büyük bir kin besliyorlardı. Size adlarını da söyleyebilirim: Andret, Guenelon, Gondome, Denoalen. Dük Andret, Tristan gibi, Kral Marc'ın yel'cni oluyordu. Kral Marc'ın, toprağını Tristan'a bırakmak için çocuksuz yaşlanmaya karar verdiğini öğrenince, bu baronların kıskançlık duyguları ayaklandı. Yalanlar uydura-

rakCornouaiIles'ın ileri gelenlerini Tristan'a karşı kışkırtmaya başladılar. Bu kancıklar şöyle diyorlardı:

- Yaşamında ne olmayacak olaylar var! Ama sizler akıllı insanlarsınız, beyler, sanırım bu işin içyüzünü anlarsınız. Morholt'yu yenmesi, aslında büyük bir tansık; ama hangi büyülerin etkisiyle, ölecek durumda, yapayalnız denizlerde dolaşabildi? Beyler, hangimiz bir gemiyi yelkensiz küreksiz yönetebiliriz? Bunu yapsa yapsa, büyücüler yapar. Sonra hangi büyücü ülkede yaralarını iyileştirdi? Evet, bunun da büyücü olduğu kesin; kayığı büyülüydü, kılıcı da öyle; her gün Kral Marc'ın yüreğini büyüleyen arpı da! Bu yüreği büyüyle, nasıl kendisine benzetti. Beyler! Tristan günün birinde kral olacak, sizin de topraklarınız, böylece bir büyücünün eline geçecek.

Baronların çoğunu kandırdılar; bu baronlar bilmiyorlardı ki bir büyücünün yapabileceği işi yürek de başarabilir; hele hele içinde sevgiyle yiğitlik olursa. İşte bunun için baronlar, Kral Marc' ı, kendisine varis getirecek bir kral kızıyla evlenmesi için zorladılar; istemeyecek olursa, sıkı korunan şatolarına çekilip ona savaş açacaklardı. Kral razı olmuyor, içinden ant içiyordu; sevgili yeğeni sağ kaldıkça, yatağına, hiçbir kral kızı girmeyecekti. Ama, dayısını çıkarı için sevmekle suçlanmaktan utanan Tristan Kral'ı zorladı. Baronların isteğini yerine getirmek gerekirdi; yoksa saraydan ayrılacak, gidip zengin Gavoie Kralı'na hizmet edecekti. Bunun üzerine Marc baronlarına bir süre verdi; kırk gün sonra düşüncesini bildirecekti.

Kral Marc, kararlaştırılan günde, odasında yalnız, onları bekliyor; üzüntülü üzüntülü düşünüyordu: "Öyle uzak-

larda, öyle erişilmez bir kral kızını nereden bulayım ki, onunla evlenmek istemem salt yapmacık bir istek olsun?"

O sırada, denize bakan pencereden, yuvalarını yapmakta olan iki güvercin, kavga ede ede odaya girdi, sonra birden korkarak kaçtılar. Ama gagalarından güneş ışını gibi parıldayan, ipek ipliğinden ince bir kadın saçı teli düşmüştü.

Marc onu eline alarak baronlanyla Tristan'ı yanına çağırdı:

- Beyler, dedi, istediğiniz olsun diye evleneceğim. Ancak, benim seçtiğim kadını bana getirmeye razı olursanız.

- Elbette, sevgili efendimiz; seçtiğiniz kim acaba?

- Şu altın saçın sahibi kimse, onu alacağım. Haberiniz olsun, başkasını istemem.

- Peki, bu altın tel size nereden geldi, sevgili efendimiz? Onu size kim, hangi ülkeden getirdi?

- Beyler, bu saç bana altın saçlı bir güzelden geliyor, onu bana iki güvercin getirdi, hangi ülkeden olduğunu onlar bilirler.

Baronlar, kendileriyle alay edildiğini, aldatıldıklarını anladılar. Tristan'a kızgın kızgın baktılar; bu hileyi onun salık vermiş olmasından kuşkulanıyorlardı. Tristan altın saça bakar bakmaz, sarışın Iseut'yü anımsadı. Gülümseyerek dedi ki:

- Kral Marc, bu yaptığınızda haksızsınız; görmüyor musunuz, bu beyoğullarının bütün kuşkuları bende? Beni suçlu olarak görüyorlar; siz bu oyunu boş yere hazırladınız. Ben gidip size altın saçlı güzeli getireceğim. Bilin ki

bu araştırma tehlikeli olacaktır. Onun ülkesinden dönmek, benim için, Morholt'yu öldürdüğüm adadan dönmekten daha güç olacak. Bununla birlikte, sevgili dayıcığım, sizin için yaşamımı yeniden tehlikeye atmak istiyorum. Size, nasıl çıkarsız bir sevgiyle bağlı olduğumu baronlarınızın öğrenmeleri için, ant içiyorum; bu uğurda ya öleceğim ya da san saçlı kraliçeyi şu Tintagel Şatosu'na getireceğim.

Güzel bir gemi hazırladı, içine buğday, şarap, bal ve her türlü erzak yerleştirdi. Gorvenal'dan başka, en korkusuzları, en soyluları arasından seçilmiş yüz genç şövalyeyi gemiye bindirdi; tüccarlara benzemeleri için de kaba kumaşlardan giysiler giydirdi. Güçlü bir kralın adamlarına yakışacak sırmalı, ipekli, erguvan rengi değerli giysilerini, başaltında saklıyorlardı.

Gemi kıyıdan açılınca kaptan sordu:

- Efendimiz, hangi yöne?

- irlanda'ya dostum, doğru Weisefort limanına.

Kaptan ürperdi. Morholt'nun öldürülmesinden beri irlanda Krah'nın Cornouailles gemilerini izlettiğini Tristan bilmiyor muydu? Eline geçen gemiciyi kazıklara vurduruyordu. Ama kaptan buyruğa uydu; o tehlikeli kıyıya yanaştı.

ilkin Tristan, Weisefortlulara, arkadaşlarının, ingiltere'den dostça alış veriş yapmaya geldiklerini anlatıp onları inandırdı. Ama bu tüccarlar bütün günlerini, tavla gibi, satranç gibi kibar oyunlarla geçiriyor, buğdaydan çok zarları denemekten hoşlanıyorlardı. Bundan dolayı da, Tristan tanınmaktan korkuyor, işe de nereden başlayacağını bilemiyordu.

Derken bir sabah, şafakla birlikte, korkunç bir ses işit-

i, gök gürültüsüne benzer bir ses. Hiç böyle hayvan sesi duymamıştı. O denli korkunç, o denli de olağanüstü. Limandan geçen bir kadına seslendi:

- Bu ses nereden geliyor, söyler misiniz efendim? Ama doğru söyleyin.

- Elbette doğru söyleyeceğim, beyim; ses, gururlu, aynı zamanda dünyanın en iğrenç yaratığı bir hayvandan geliyor. Her gün ininden çıkar, kentin kapılarının birinin önünde durur. Ejdere bir genç kız teslim edilmedikçe o kapıdan kimse ne girebilir, ne de çıkabilir; onu pençeleri arasına aldı mı öyle çabucak yiyiverir ki, hani insan oncacık zamanda bir "pater noster" (5) duası bile okuyamaz.

- Efendim, benimle alay etmeyin de söyleyin, insanoğlunun, onu dövüşerek ortadan kaldırması olanaklı değil mi acaba?

- Doğrusunu istersen efendiciğim, bilmem. Ama bildiğim bir şey varsa, o da, şimdiye dek, yirmi deneyimli şövalyenin bu işi denemiş olmaları. Çünkü İrlanda Kralı, tellal bağırttırıp canavarı öldürene kızı sarışın Iseut'yü vereceğine söz vermişti. Ancak, canavar bunların hepsini yuttu.

Tristan kadından ayrıldı, gemisine döndü. Gizlice silahlandı. Bu tüccar gemisinin içinden, böyle değerli bir savaş atıyla çalımlı bir şövalyenin çıkması hoş bir görünüm oldu. Ama limanda kimse yoktu, şafak yeni söküyordu, kadının söylediği kapıya dek kimse bu yürekli şövalyeyi görmedi. Derken, birdenbire, yol üzerinde beş adam belirdi, dizginleri bırakmışlar, atlarını mahmuzlamışlar, dört nala

(5) Hıristiyanların bir duası.

kcnlc doğru geliyorlardı. Tristan, aralanndan birini, yanından geçerken örgülü kırmızı saçlarından yakaladı, öyle sıkı tuttu ki atından düşürdü; sonra yakasından tutarak:

- Tanrı sizi korusun efendim; dedi, canavar hangi yoldan geliyor?

Kaçan adam yolu gösterince, Tristan onu bıraktı.

Canavar yaklaşıyordu. Başı bir yılan başıydı; gözleri kor gibi kırmızıydı; alnında iki boynuz vardı; kulakları uzun ve tüylüydü; pençeleri aslan pençesine, kuyruğu yılan kuyruğuna benziyordu; vücudu söylencelerdeki hayvanlar gibi pullarla kaplıydı.

Tristan, atını hızla ona doğru sürdü, korkudan yeleleri kabaran hayvan canavarın üzerine atıldı. Tristan'ın mızrağının canavarın pullu vücuduna çarpmasıyla parçalanması bir oldu. O zaman aslan Tristan kılıcını çekti, havaya kaldırdı, canavarın kafasına indirdi, ama kılıç canavarın derisini çizemedi bile. Canavar saldırıyı duyumsaymca, pençesiyle kalkana vurdu, parçaladı. Göğsü açıkta kalan Tristan, yeniden kılıcıyla saldırdı; canavarın böğürlerine doğru öyle yeğin bir darbe indirdi ki gürültüsü dünyayı tuttu. Boşuna; onu yine yaralayamamıştı. O zaman ejder, burun deliklerinden zehirli alevler püskürtmeye başladı; Tristan'ın zırhı sönmüş kömür gibi karardı, atı yere yıkıldı, öldü. Tristan yeniden ayağa kalktı, güçlü kılıcını bu kez canavarın ta ağzının içine daldırdı. Kılıç tümüyle içeri girip yüreğini ikiye böldü. Ejder, işte o zaman acı acı bağırarak öldü.

Tristan canavarın dilini kesti, ayakkabısının içine yerleştirdi. O acı dumanın etkisiyle serseme dönmüştü, biraz

su içip de açılmak için ilerde ışıldayan durgun suya doğru yürüdü. Ama ejderin dilinden çıkan zehir, vücudunu yakmıştı. Suyun kıyısındaki yüksek otların arasına yıkıldı; kıpırdamıyordu.

Şunu da bilin ki, o örülmüş kızıl saçlı adam, İrlanda Kralı'nın Saray Bakanı Kızıl Aguynguerran'dı. Sansın Iseut'de gözü vardı. Korkağın biriydi, ama aşkın gücüne bakın, her sabah silahlannı kuşanır, canavara saldırmak üzere yolunu beklerdi. Ama canavarın sesini duyar duymaz kaçmaya başlardı. O gün nasılsa, arkasından gelen dört arkadaşıyla birlikte, geri dönmeyi göze alabilmişti.Canavan yere serili, atı ölü, kalkanı da parçalanmış görünce, canavarı yenen adamın oralarda bir yerde can vermek üzere olacağını düşündü. Canavarın başını kesti, Kral'a götürdü, söz verilen güzel ödülü istedi.

Kral onun bu yiğitliğine inanmadı, ama hakkını da vermek gerekirdi. Uyruklarına, üç gün sonra sarayda toplanmalan için haber yolladı; toplanan baronların önünde Saray Bakanı Aguynguerran zaferinin kanıtını gösterecekti.

Sarışın Iseut, kendisinin bu korkağa verileceğini öğrenince, önce uzun uzadıya bir alay etti; ama sonra üzülmeye başladı. Ertesi gün, işin içinde bir dalavere olmasın diye, yanına sadık uşağı sarışın Perinis'i ve hem hizmetçisi, hem de arkadaşı olan Brangien'i aldı; üçü birlikte gizlice canavarın inine gittiler. Iseut yolda acayip izler gördü; oradan geçen at, kesinlikle bu ülkede nallanmamıştı. Daha sonra başsız canavarla ölü atı buldu; onun da koşumu irlanda yöntemine göre takılmamıştı. Ejderi kesinlikle bir yabancı öldürmüştü; ama acaba hâlâ yaşıyor muydu?

m |v M I M vc Hrangien, onu uzun zaman aradılar; n,l ı nı.ııȷj-ıcn, bataklığın otları arasındayiğitin zırhı- .....IMI İndiğini gördü. Henüz soluk alıyordu. Perinis, onu HMIMI ıı/crine aldı ve gizlice kadınların odasına götürdü. (Irada Iseut, olanları annesine anlattı ve yabancıyı ona emanet etti. Kraliçe onun zırhlarını çıkarırken canavarın zehirli dili çorabından düştü. Bunun üzerine İrlanda Kraliçesi yaralıyı şifalı bir otla diriltti, sonra ona dedi ki:

- Yabancı! Canavarı öldürenin sen olduğunu biliyorum. Ama bizim saray bakanımız, yalancı korkağın biri, canavarın başını kesmiş, ödül olarak da kızım sarışın Iseut'yü istiyor. İki gün içinde onunla dövüşerek kendisinin haksız olduğunu kanıtlayabilir misin?

Tristan:

- Kraliçem, dedi, zaman pek kısa. Ama siz, sanırım, beni iki güne kalmaz iyileştirebilirsiniz. Iseut'yü, canavarı yenerek hak ettiğim gibi, belki Saray Bakanı'nı yenerek de hak ederim."

Kraliçe onu ağırladı; şifalı ilaçlar hazırladı. Ertesi gün sarışın Iseut ona banyo hazırladı, annesinin hazırladığı bir merhemi yavaş yavaş vücuduna sürdü. Bakışları yaralının üzerinde durdu, güzeldi. Düşünmeye başladı: "Gözüpekliği de güzelliği gibiyse, bu delikanlı, sanırım benim için pek yaman dövüşecek." O anda suyun sıcaklığı ve kokulu ilaçların etkisiyle canlanan Tristan, ona bakıyordu; altın saçlı kraliçeyi elde ettiğini düşünerek gülümsedi. Iseut bunun anladı; kendi kendine; "Bu yabancı neden gülüyor? Acaba yakışıksız bir şey mi yaptım? Yoksa, bir genç kızın konuğuna karşı yapması gerekli olan görevleri mi savsak-

ladım? Evet, belki de zehirle cilası bozulan silahlarını parlatmayı unuttum diye gülmüştür."

Bunun üzerine, Tristan'm silahlannın bulunduğu yere gitti; "Zırhı iyi çelikten yapılmış," diye düşündü, "Onu iyi korur. Bu miğfer de hem sağlam, hem hafif; bir kahramanın giyeceği gibi." Kılıcı sapından tuttu: "Kuşkusuz güzel bir kılıç, mert bir barona ancak böylesi yakışır."

Üstündeki kanlan silmek için, kılıcı, süslü kınından çekip çıkardı. Derince yanlmış olduğunu gördü. Bu yangın biçimine dikkat etti; sakın Morholt'nun başında parçalanan kılıç olmasın? İlkin duraksadı, emin olmak için bir daha baktı. Morholt'nun kafatasından çıkarılan çelik parçasını sakladığı odaya koştu. Parçayı kılıcın oyuk yerine yaklaştırdı, tıpatıp uyuyordu.

O zaman Iseut Tristan'ın üzerine atıldı, büyük kılıcı, yaralının başı üzerinde dolaştırarak bağırmaya başladı:

- Sen Loonnoislı Tristan'sın, sevgili dayım Morholt'yu öldürensin. O nasıl öldüyse, sen de öyle öl.

Tristan onun kolunu tutmaya çalıştı, ama boşuna; vücudu güçsüzdü, ne var ki kafası hâlâ çalışıyordu. Ustaca konuştu:

- Peki, öleceğim, dedi; ama sonradan pişman olmak istemezsen dinle; kral kızı, şunu bil ki beni öldürmek senin elinde, hakkındır da. Evet yaşamım üzerinde senin hakkın var, çünkü iki kez yaşamımı kurtanp bana bağışladın. İlkinde, bundan epey önce, Morholt'nun kargısının zehirlediği vücudumdan zehiri attığın zaman kurtardığın yaralı çalgıcı bendim. Genç kız, o yaraları iyileştirdiğin için utanç duyma, ben onları onurlu bir kavgada kazan-

inadım mı? Morholt'yu alçakça mı öldürdüm? Kendimi savunmayacak mıydım? İkinci kez beni sazlıkların arasından kurtardın. Ejderle, senin için dövüştüm, genç kız... Ama bunları bırakalım; ben yalnızca şunu söylemek istiyorum ki, beni iki kez ölüm tehlikesinden kurtarmış olduğun için yaşamım üzerinde hakkın var. Beni öldürmekle herkesin duasını alıp onur kazanacağını umuyorsan, öldür. Sanırım kahraman saray bakanının kolları arasında yattığın zaman, seni elde etmek için yaşamını tehlikeye koyan, seni almayı hak eden ve savunmasız bir durumdayken bu banyonun içinde öldürdüğün yaralı konuğunu düşünmek sana tatlı gelecek.

Iseut haykırdı:

- Aman ne olağanüstü sözler! Morholt'yu öldüren kimse neden beni elde etmek istedi acaba? Ya! Kuşkusuz, o zaman Morholt nasıl gemisine Cornouailles genç kızlarını almak istediyse, sen de şimdi, gösterişle, Morholt'un bütün genç kızlar arasında en çok sevdiğini alıp tutsağın olarak götürmekle övüneceksin...

Tristan:

- Hayır, kral kızı, dedi. Bir gün, iki kırlangıç Tintagel'e kadar uçup senin altın saçlarından bir tel getirdi. Ben de bu kuşların bana barış ve sevgi getirdiklerini sandım işte bunun için denizler aşarak seni almaya geldim. İşte bunun için canavara ve zehirine göğüs gerdim. Bak şu giysilerimin altın işlemeleri arasına geçirilen şu saç teline; altın ipliklerin rengi karardı, saçın altın rengi, parlaklığın; yitirmedi.

Tscut, koca kılıcı bıraktı, Tristan'ın giysisini eline aldı. Altın saç telini orada gördü, uzun süre sustu; sonra barış anlamında konuğunu dudaklarından öptü ve ona değerli giysiler giydirdi.

Baronların toplandığı gün, Tristan, Iseut'nün uşağı Permis'i gizlice gemiye yolladı, arkadaşlarına zengin bir kralın elçilerine yaraşacak gibi giyinip kuşanmaları, saraya da öyle gelmeleri için haber saldı. Artık o gün bu serüvenin sona ereceğini umuyordu. Gorvenal, yüz şövalyeyle birlikte, Tristan'ı yitirdikleri için, dört günden beri üzülüp duruyorlardı. Haberi alınca pek sevindiler. Şövalyeler bir sürü İrlandalı baronun toplanmaya başladığı salona, birer birer girdiler, aynı sırada arka arkaya yer aldılar. Kırmızı ve erguvan rengi ipekli giysileri değerli taşlarla donanmıştı. İrlandalılar birbirlerine, "Bu kibar efendiler, kimler acaba?" diye soruyorlardı, "Tanıyan var mı? Şu görkemli mantolarına bakın, samur kürklerle, sırmalı işlemelerle nasıl süslenmiş. Bakın kılıçların kabzalarında, giysilerinin tokalarında, yakutlar, gök zümrütler, yeşil zümrütler, daha adını bilmediğimiz bir sürü taşlar nasıl parıldıyor. Böyle görkem nerede görülmüş? Bu senyörler nereden geliyor? Acaba kimin adamları?" Ama yüz şövalye seslerini çıkarmıyor, içeri kim girerse girsin yerlerinden kımıldamıyorlardı.

İrlanda Kralı tahtına oturunca, Saray Bakanı Kızıl Aguynguerran, canavarı öldürdüğünü, tanıkla da dövüşle de kanıtlayacağını ileri sürdü. Iseut'nün kendisine verilmesi gerektiğini söyledi. Bunun üzerine Iseut, babasının önünde eğildi ve "Kral," dedi, "Burada, sizin saray bakanınızın

yalancının, alçağın biri olduğunu ileri süren bir adam var. I ilkenizi yıkımdan kurtardığını, kızınızı bir alçağa vermenizin uygun olmadığını kanıtlamaya hazır. Bu adamın eski suçlarını, ne denli büyük olursa olsun, bağışlayacağınıza söz verir misiniz?"

Kral yanıt vermek için biraz düşündü; ama baronları hep birden:

- Kabul edin, efendim, bağışlayın, diye bağırdılar.

Kral:

- Peki öyleyse, kabul ediyorum, dedi.

Iseut Kral'ın ayaklarının dibine diz çöktü:

- Baba, dedi, bana bir bağış ve barış öpücüğü verin; o adama da aynı şeyi vereceğinizin kanıtı olsun!

Babası onu öptükten sonra, Iseut, Tristan'ı almaya gitti ve elinden tutarak toplantıya getirdi. Onu görünce, yüz şövalye hep birden ayağa kalktılar; kollarını haç biçiminde göğüslerinde kavuşturup selam verdiler, sonra yanı sıra dizildiler. O zaman İrlandalılar, Tristan'm onların başı olduğunu anladılar. Ama o sırada birçoğu da onu tanıdılar. Büyük bir bağrışma oldu: "Bu Loonnoislı Tristan 'dır, Morhol' u öldüren!" Kınlarından çıkan kılıçlar havada panldadı, öfkeli sesler durmadan, "Ölsün!" diye bağırmaya başladı.

Bunun üzerine, Iseut haykırarak:

- Kralım, söz vermiştin, öp bakalım bu adamı ağzından, dedi.

Kral Tristan'ı ağzından öptü, bağrışmalar kesildi:

O zaman Tristan, ejderin dilini gösterip Saray Bakanı'na dövüş önerdi. Saray Bakanı bu işi kabul etmeyi gö-

ze alamadı ve suçunu itiraf etti. Bunun üzerine Tristan şöyle dedi:

- Efendilerim, Morholt'yu öldüren benim, ama suçumu bağışlatmak için denizler aştım. Bu yıkımı onarmak için yaşamımı tehlikeye koydum, sizi canavardan kurtardım ve sansın Iseut'yü, güzel Iseut'yü almayı hak ettim. Onu gemime alıp götüreceğim. Ama artık Cornouailles ve İrlanda toprakları arasında nefretin yerine sevginin geçmesi için, efendim Kral Marc'ın onunla evleneceğini size söyleyeyim. Kral Marc'ın sizden barış ve sevgi istediğine, Iseut'ye sevgili karısı olarak saygı göstereceğine, bütün Cornouailleslıların ona hanımları ve kraliçeleri olarak hizmet edeceklerine, işte burada gördüğünüz soylu yüz şövalye, azizlerin kutsal anıları üzerine ant içmeye hazırdırlar.

Yüz şövalye Tristan'ın doğru söylediğine ant içtiler.

Kral Iseut'yü elinden tuttu ve Tristan'a, onu efendisine onuruyla götürüp götürmeyeceğini sordu. Tristan yüz şövalyeyle baronların önünde ant içti.

Sarışın Iseut, utançtan ve sıkıntıdan tirtir titriyordu. Demek Tristan onu almayı hak ettiği halde, böyle beğenmezlik ediyordu. O altın saç teli öyküsü de güzel bir yalandan başka bir şey değildi. Tristan onu başkasına bırakıyordu... O sırada Kral, Iseu'nün sağ elini Tristan'ın sağ eline verdi. Tristan da Cornouailles Kralı adına onu teslim aldığını göstermek için Iseut'nün elini elinde tuttu.

İşte böylece, hile ve güçle, Tristan altın saçlı kraliçeyi, Kral Marc adına elde etmeyi başardı.

IV
SİHİRLİ İÇKİ

Iseut'yü Cornouailleslı şövalyelere teslim etme zamanı gelince, annesi otlar, çiçekler, kökler topladı. Şarabın içinde karıştırıp etkili bir içki yaptı. Bu içkiyi birtakım dualarla büyüledi, bir kaba doldurdu, Brangien'e gizlice:

- Kızım, dedi, sen Iseut ile birlikte Kral Marc'ın ülkesine gideceksin, onu sevdiğini, ona bağlı olduğunu biliyorum. Şu şarap şişesini al, sözlerimi aklında tut, onu öyle saklayacaksın ki, göz görmeyecek, ağız dokunmayacak. Ama gerdek gecesinde yeni evlileri yalnız bırakma zamanı gelince, bu otlu şarabı bir kadehe boşaltacak, Kral Marc'la Kraliçe Iseut'ye vereceksin. Ama dikkat et kızım, onlardan başka hiç kimse bu içkiden tatmasın. Çünkü onun öyle bir özelliği vardır ki, içenler bütün ömürleri boyunca birbirlerini severler, dedi.

Brangien, Kraliçe'ye, isteğini yerine getireceğine söz verdi.

Gemi, dalgaları yara yara, Iseut'yü götürüyordu. Ama irlanda toprağından uzaklaştıkça genç kızın üzüntüsü artıyordu. Hizmetçisi Brangien ile birlikte, içine kapandığı çadırında oturuyor; ülkesini düşünerek ağlıyordu. Bu yabancılar onu nereye sürüklüyorlardı? Kime gidiyordu? Sonu ne olacaktı? Tristan yanına yaklaşıp da onu tatlı sözlerle avutmak istedikçe hırçınlaşıyor, onu yanından uzaklaştırıyor, yüreği kinle doluyordu. İşte, kız kaçırıcı, Morholt'nun katili Tristan gelmiş, onu hileleriyle anasından, yurdundan ayırmıştı; onu kendine almaya gönül indirme-

miş, üstelik bir eşya gibi düşman toprağına götürmek istemişti, lseut, kendi kendine, "Nasıl da mutsuzum," diyordu, "Beni taşıyan bu denize ilenç olsun! Orada yaşamaktansa, doğduğum yerde ölmeye razıydım!"

Bir gün rüzgâr kesildi; yelkenler direğin üzerinden buruşarak sarkıyordu. Tristan gemiyi bir adaya yanaştırdı. Denizden usanan Cornouailleslı yüz şövalyeyle gemiciler kıyıya indiler. Gemide yalnızca lseut ile küçük bir hizmetçi kız kalmıştı. Tristan İseut'nün yanına geldi, onu avutmaya çalışıyordu. Güneş kızgın olduğundan susamışlardı, içecek bir şey istediler. Çocuk içecek ararken, iseut'nün annesinin Brangien'e teslim ettiği şişeyi buldu, "Şarap buldum!" diye bağırdı. Hayır bu şarap değildi; sevdaydı, üzünçlü bir mutluluk, sonsuz bir acıydı ve ölümdü. Çocuk, bundan bir kadehe doldurup hanımına uzattı. lseut içkiyi kana kana içti, sonra kadehi Tristan'a uzattı, o da kalan kısmı boşalttı.

O anda Brangicn içeri girdi, onları şaşkın ve hayran bir durumda sessizce birbirlerine bakar buldu. Önlerinde, hemen hemen boşalmış olan şişeyle kadehi gördü. Şişeyi eline aldı, geminin burnuna koştu, dalgalara fırlatıp inlemeye başladı:

"Ah kötü talih! Bu dünyaya gelmez olaydım; bu gemiye binmez olaydım, lseut, kardeşim, siz de Tristan, içtiğiniz şey ölümünüzdü."

Gemi yeniden Tintagel'e doğru yollandı. Tristan'a öyle geliyordu ki, sivri dikenli, kokulu çiçekli, canlı bir böğürtlen fidanı yüreğinin kanında kök salıyor, vücudunu, aklını, bütün isteğini sımsıkı bağlarla İseut'nün güzel vücu-

duna bağlıyordu. Şöyle düşünüyordu: "Andret, Denolan, üuenelon, Condoine, beni Kral Marc'ın toprağına göz dikmekle suçlayan hainler! Ah! Ben daha da alçağım, göz koyduğum şey yalnızca onun toprağı değil! Dayıcığım, siz ki beni yetim olarak, daha kızkardeşiniz Blanchefleur'ün oğlu olduğumu bilmeden sevdiniz. Siz ki beni yelkensiz küreksiz bir kayığa kollarınızda götürürken sevecenlikle ağlıyordunuz. Dayıcığım, ne diye size ihanet etmek için gelen serseri bir çocuğu daha ilk günden kovmadınız? Ah! Neler düşünüyorum? Iseut sizin karınız, bense uyruğunuzum; Iseut sizin karınız, ben oğlunuzum. Iseut sizin karınız. Beni sevemez."

Ama Iseut onu seviyordu. Bir yandan da ondan nefret etmek istiyordu. Tristan onu beğenmezlik edip aşağılamamış mıydı? Ondan nefret etmek istiyordu, ama elinde değildi; nefretten daha acı dolu olan bu sevgiye için için kızıyordu.

Brangien ezinç içinde onları inceliyordu; o daha çok acı duyuyordu, çünkü neden olduğu kötülüğü biliyordu. Onları iki gün gözetledi; hiçbir yiyecek, hiçbir içki istemediklerini, hiçbir sözü dinlemediklerini gördü. El yordamıyla birbirlerine doğru yürüyen körler gibi birbirlerini aradıklarını gördü, birbirlerinden ayrı oldukları zaman zaman saranp soluyorlardı. Buluştukları zamansa, daha mutsuz, ilk itirafın dehşeti içinde titriyorlardı.

Üçüncü gün, Tristan, Iseut'nün geminin güvertesinde kurulu çadırına gelirken, Iseut yavaşça:

- Girsenize, senyör, dedi.

Tristan:

- Kraliçem, dedi, niçin senyör dediniz? Ben, tersine, sizin sadık bir kulunuzum; size kraliçem ve hanımım diye hizmet edecek, saygı ve sevgi gösterecek uyruğunuzum.

Iseut yanıt olarak:

- Hayır, dedi, biliyorsun, senyörüm ve efendim olduğunu biliyorsun. Gücünün etkisi altında olduğumu ve senin tutsağın olduğumu biliyorsun. Ah neden o zaman yaralı çalgıcının yaralarını azdırmadım? Canavarı öldüreni ne diye bataklığın otları arasında ölsün gitsin diye bırakmadım? Banyonun içinde yattığı zaman niçin havaya bile kaldırmış olduğum kılıcı üzerine indirmedim? Ah! O zaman bugün bildiğimi bilmiyordum.

- Iseut, bugün bildiğiniz nedir ki? Sizi üzen nedir, söylesenize?

- Ah, bütün bildiklerim, bütün gördüklerim bana acı veriyor. Şu gök, şu deniz, bedenim, ruhum hepsi!

Kolunu Tristan'ı omzuna dayadı; gözleri yaşlarla dumanlandı, dudakları titredi. Tristan yineledi:

- Sizi üzen nedir, dostum?

Iseut yanıt verdi:

- Sizin aşkınız.

O zaman Tristan, dudaklarını onun dudaklarına götürdü.

İkisi de ilk kez aşkın tadını tadarken, onları gözetleyen Brangien bir çığlık kopardı, kollarını uzatarak, göz yaşları içinde kendini onların ayaklarına attı:

- Ah mutsuzlar, durun, henüz elinizdeyse geri dönün! Ama hayır, bu yolun dönüşü yok; sizi aşkın gücü sürüklü-

yor, bundan sonra acısız bir zevk duyamayacaksınız. Sihirli şarabın etkisindesiniz Iseut, annenizin bana emanet ettiği aşk içkisinin. Onu Kral Marc, yalnız sizinle içecekti. Ama yazgı üçünüze dc oyun oynadı. Kadehi siz boşalttınız. Dostum, Tristan, kardeşim Iseut, görevimi yapamadığıma göre, cezasını çekmeliyim; yaşamımı işte size bırakıyorum. Çünkü o ilençli kadehten aşkı ve ölümü içmeniz benim yüzümden oldu!

Sevgililer kucaklaştılar, güzel vücutları istekle ürperiyordu.

Tristan:

- Haydi gelsin ölüm, dedi.

Akşam olunca, Kral Marc'ın toprağına doğru gittikçe hızlanan gemide birbirlerine sonsuza dek bağlanmış olan sevgililer, kendilerini aşka bıraktılar.

V
BRANGIEN TUTSAKLARA VERÎLlYOR

Kral Marc, sarışın Iseut'yü kıyıda karşıladı. Tristan onu elinden tuttu, Kral'ın önüne götürdü; Kral da Iseut'yü elinden tutarak teslim aldı. Büyük bir saygıyla onu Tintagel Şatosu'na götürdü. Orada Iseut, salonda uyruklarının ortasında görününce, güzelliği ortaya öyle bir ışık saçtı ki, bütün duvarlar güneş vurmuş gibi aydınlandı. O zaman Kral Marc, ona altın saçının telini getiren kırlangıca şükretti; gemilere binip ta oralara giden, ona bu gözünün nu-

ru, gönlünün sultanı güzel kızı getiren Tristan'a ve yüz şövalyeye şükretti. Ama, ne yazık! Gemi size de soylu Kral, size de acılar, size de üzüntüler getirmişti.

On sekiz gün geçtikten sonra, Kral baronlarını topladı, onlann da önünde sarışın Iseut'yü kendisine eş olarak kabul etti. Gece olunca, gerdek yatağında, Iseut'nün yerini Brangien aldı. Amacı Kraliçe'nin namusundaki lekeyi saklamak, böylece onu ölümden kurtarmaktı. Sadık kız, bir yandan gemideki önlemsizliğini Ödemek uğruna, bir yandan da arkadaşlık adına, eldeğmemiş bedenini krala verdi. Bereket, gecenin karanlığı kızın hilesini de, utancını da gizledi.

Öyküyü anlatanlar, burada derler ki: "Brangien, sevgililerin tümüyle içmediği büyülü şarap şişesini denize atmamış da, düğün gecesinin sabahı, Kraliçe Kral Marc'm yatağına girdiği zaman, artan içkiyi bir kadehe boşaltmış, yeni evlilere sunmuş; Marc iyice içmiş, Iseut ise kendi payını gizlice atmış." Ama şunu bilin ki, bu öykücüler, masalın gerçek akışını bozmuşlar. Bu yalanı uydurmaları, Marc'ın Kraliçe'ye beslemekten bıkmadığı aşırı sevgiyi anlamamış olmalarından gelir. Şurası kesin ki, bütün sıkıntılarına, bütün üzüntülerine, bütün acılarına karşın, Marc yüreğinden ne Iseut'yü atabildi, ne de Tristan'ı. Bunu ilerde göreceğiz. Ama efendilerim, kim ne derse desin, Kral büyülü şaraptan içmemişti. Ne sihir, ne büyü. Ona sevmeyi esinleyen, yalnızca yüreğinin sevgi dolu soyluluğuydu.

Iseut kraliçeydi ve mutluluk içinde yaşıyormuş gibi gö rünüyordu. Iseut kraliçeydi, ama büyük üzüntülerle yaşı yordu. Kral Marc ona sevecenlik, baronlarsa saygı gösteri

yorlardı. Onu halk da seviyordu. Iseut günlerini, güzel renklerle süslenmiş, her yanına çiçekler serpili odalarda geçiriyordu. Değerli taşlan, erguvan rengi kumaşlan, Tesalya'dan gelme halılan vardı. Arpçılan, çalgıcıları gözünün içine bakıyordu, içinde parslar, kartallar, papağanlar, binbir çeşit orman ve deniz hayvanları bulunan kafesleri vardı. Canlı, güzel bir aşk serüveni vardı. Tristan, istediği gibi gece gündüz yanındaydı; çünkü, kibarların ileri gelenlerinde görenek olduğu gibi, Kral'ın yakınlanyla birlikte onun odasında yatıyordu. Buna karşın Iseut korkuyordu. Ama nedendi? Sevişmelerini gizli tutmuyor muydu? Tristan'dan kim kuşkulanabilirdi? Bir oğuldan kim şüphe duyabilirdi? Iseut'yü gören, gözetleyen mi vardı? Evet, biri onu gözetliyordu: Brangien... Brangien pusudaydı, onun yaşamını yalnızca Brangien biliyordu; Brangien ona her istediğini yapabilirdi. Aman Tanrım! Ya ilk kez kendisinin yattığı o yatağı bir hizmetçi gibi düzeltmekten bıkar da her şeyi Kral'a haber verecek olursa! Ya bu ihaneti yüzünden Tristan ölürse!.. Böylece korku, Kraliçe'yi çılgına döndürdü. Hayır, sıkıntısı Brangien'den değil, kendisinden geliyordu. Dinleyin bakın, efendilerim, ne büyük bir ihanet tasarladı; ama göreceğiniz gibi, Tanrı ona acıdı, siz de acıyın.

O gün Tristan ile Kral uzaklarda ava çıkmışlardı; onun için, Tristan'm bu suçtan haberi olmadı. Iseut iki tutsak çağırttı, istediğini yaparlarsa onları özgür bırakacağına, aynca altmış "besant" (6) vereceğine söz verdi. Tutsaklar, yapacaklanna ant içtiler.

(6) Eski Bizans imparatorlarının bir tür altın sikkesi.

- Size bir genç kız vereceğim, dedi, onu ormana yakın olsun, kimsenin göremeyeceği bir yere götüreceksiniz, orada onu öldürecek, dilini de bana getireceksiniz. Söyleyeceği sözleri aklınızda tutun, bana bildireceksiniz. Haydi gidin. Bu işten döndüğünüz zaman, hem özgür insanlar olacaksınız, hem zengin.

Sonra Brangien'i çağırdı:

- Kardeşim, görüyorsun nasıl bitkin, nasıl acılıyım; bu hastalığa iyi gelecek otlan aramaya ormana gider misin? İşte şu iki tutsak seni götürsünler; şifalı otlann nerede yetiştiğini biliyorlar. Onlarla birlikte git kardeşim. Seni ormana, inan ki yaşamım tehlikede olduğu için gönderiyorum.

Tutsaklar kızı alıp götürdüler. Ormana varınca Brangien durmak istedi, çevresinde bol bol şifalı ot vardı. Ama onu daha uzağa sürüklediler:

- Gel, kız, asıl yer burası değil, diyorlardı.

Tutsaklardan biri önden yürüyor, arkadaşıysa Brangien'in arkasından geliyordu. Artık yoldan iz kalmamış, böğürtlenler, çalılar, devedikenleri birbirine karışmıştı. Önden yürüyen adam birdenbire kılıcını çekti, arkasına döndü; kız yardım istemek için ötekine doğru atıldı; onun da elinde kınından çıkmış bir kılıç vardı. Brangien'e:

- Kız, seni öldürmemiz gerekiyor, dedi.

Brangien otların üzerine düştü, kollan kılıçların uçlarını itmeye çalışıyordu, öyle acıklı, öyle tatlı bir sesle, "Bana acıyın" diye bağırıyordu ki!

- Kız, dediler; senin de bizim de hanımımız olan Kraliçe Iseut ölmeni istiyor; sen ona kesinlikle büyük bir kötülük yapmışsındır.

Brangicn:

-1 1 ilmem ki dostlanm, dedi. Ben topu topu bir tek kusurumu anımsıyorum, irlanda'dan ayrıldığımızda, ikimiz de en değerli ziynet olarak, yanımıza kar gibi beyaz birer gömlek almıştık, bu gömlek düğün gecemiz içindi. Biz deniz üzerinde yoldayken, Iseut gelinlik gömleğini yırttı, ben de düğün gecesi ona kendi gömleğimi verdim, işte dostlarım, ona yaptığım bütün kötülük bu. Ama o ölmemi istiyorsa, ona selamlar, sevgiler yolladığımı söyleyin; çocukken korsanlar tarafından kaçırıldıktan sonra, annesine satılıp onun hizmetine verildiğim günden beri bana yaptığı bütün iyiliklere teşekkür ettiğimi söyleyin. Tann acıyıcıdır. Ondan dileğim namusunu ve sağlığını koruması. Haydi kardeşler, vurun artık.

Tutsaklar kıza acıdılar. Aralarında konuştular; belki de böyle bir suç ölüme değmezdi; onu bir ağaca bağladılar.

Sonra bir küçük köpek öldürdüler, biri dilini kesti, giysisinin bir yanma sıkıştırdı; ondan sonra da, birlikte yeniden Iseut'nün yanına çıktılar.

Kraliçe kaygı içinde:

- Bir şey söyledi mi? diye sordu.

- Evet, Kraliçemiz. Bir tek suçundan dolayı ona kızgın olduğunuzu söyledi, irlanda'dan getirdiğiniz kar gibi beyaz bir gömleği yolda yırtınışsınız, o da düğün gecenizde size kendisininkini vermiş. Söylediğine göre bütün suçu buymuş. Çocukluğundan beri sizden gördüğü iyiliklere teşekkür etti. Onurunuzu, yaşamınızı koruması için Tanrı'ya dua etti. Size selamlar, sevgiler yolladı... işte bu da dili.

Iseut:

- Katiller, diye bağırdı, bana Brangien'i getirin, sevgili hizmetçimi getirin bana. Bilmiyor musunuz ki o benim tek dostumdu? Katiller, geri getirin onu bana.

- Kraliçemiz, kadın kısmı çabuk değişir, bir kadın aynı zamanda hem güler, hem ağlar, hem sever, hem de nefret eder derler ya, çok doğruymuş. Ne yapalım, siz buyruk verdiniz, biz de öldürdük.

- Ben nasıl buyruk verirmişim? Hangi suçu için? O benim en tatlı, en bağlı, en güzel, en sevgili dostum değil miydi? Siz bunu biliyordunuz, katiller; ben onu şifalı otlar toplasın diye size emanet ettim. Sizin onu öldürdüğünüzü söyleyeceğim, ateşler içinde yanacaksınız.

- Kraliçemiz o yaşıyor. Size onu sağ esen getireceğiz.

Ama Iseut inanmıyordu, şaşkına dönmüştü; durmadan, bir katillere, bir kendine ileniyordu. Tutsaklardan birini yanında alıkoydu, öteki koşa koşa Brangien'i bağlı bıraktıkları ağaca gitti.

- Güzel kız, Tanrı size acıdı, dedi, hanımınız sizi çağırıyor!

Iseut'nün karşısına çıkınca, Brangien yere diz çöktü, kusurlarının bağışlanmasını diledi; Kraliçe de onun önünde diz çökmüştü, ikisi de uzun zaman öpüştüler, ağlaştılar.

VI
BÜYÜK ÇAM AĞACI

Sevgililer, sadık Brangien'den değil asıl kendilerinden korkmalıydılar. Ama aşk ateşiyle gözlerini öyle bir duman

bürümüştü ki, çevrelerini görecek durumları yoktu. Susuzluk, ölümü yaklaşan geyiği nasıl dereye doğru sürüklerse, aşk da onları öyle sürüklüyordu. Ya da uzun zaman aç kalan bir atmaca özgür bırakılınca, avının üzerine nasıl birden atılır, onu nasıl sürüklerse, işte tıpkı öyle sürüklüyordu. Ama sevgi gizlenemez. Evet, Brangien'in dikkati sayesinde kimse Kraliçe'yi sevgilisinin kolları arasında yakalayamadı; ama her an, her yerde onları titreten, baskı altına alan ve fıçısından taşan yeni şarap gibi bütün duygularından taşan isteği herkes görmüyor muydu?

Yiğitliğinden dolayı Tristan'a kin besleyen saraydaki dört alçak, Kraliçe'nin çevresinde dolaşıp davranışlarını gözetlemeye çoktan başlamışlardı. Bu güzel aşk serüveninin içyüzünü öğrenmişlerdi bile. Hırstan, kinden, sevinçten için için yanıyorlardı. Haberi Kral'a götürecekler; aşkının öfkeye dönüşmesini, Tristan'ın kovuluşunu ya da öldürülüşünü, kraliçenin de üzüntüsünü göreceklerdi. Bununla birlikte, yine de Tristan'ın öfkesinden korkuyorlardı; ama sonunda kinleri korkulanndan üstün geldi. Bir gün bu dört baron, Kral Marc'ı bir toplantıya çağırdılar. Andret:

- Sevgili Kral, dedi, kuşkusuz yüreğinin erinci kaçacak, dördümüz da buna çok üzülüyoruz; ama, öğrendiklerimizi sana bildirmemiz gerekiyor. Sen Tristan'a yüreğini verdin; ama o, senin onurunu lekelemek istiyor. Sana haber vermiştik; ne var ki, aldırmadın; bir tek adama olan sevgin yüzünden akrabalarını ve bütün baronlarını aşağılıyorsun, hepimizi savsaklıyorsun. Bil ki, Tristan Kraliçe'yi seviyor; kanıtlanmış bir gerçektir. Türlü türlü dedikodular bile oluyor.

Soylu kral bir sendeledi; sonra yanıt olarak:

- Alçak, dedi, ne haince şeyler düşünüyorsun? Evet, bütün sevgimi Tristan'a verdim. Morholt'nun size dövüşneyi önerdiği gün, hepiniz titreyerek, diliniz tutulmuş gibi sustunuz, başınızı önünüze eğdiniz; ama Tristan, bu toprağın onuru için boy ölçüştü; ölebilirdi. tşte bundan dolayı siz ondan nefret ediyorsunuz. İşte bundan dolayı ben onu seviyorum, senden daha çok seviyorum. Andret, hepinizden çok, herkesten çok. Ama siz ne öğrendiğinizi ileri sürüyorsunuz? Ne gördünüz? Ne işittiniz?

- Doğrusunu istersen senyör, senin de gözlerinle göremeyeceğin, kulaklarınla işitemeyeceğin bir şey değil. Bak, dinle sevgili Kral, belki henüz vakit geçmemiştir.

Bunun üzerine çekilip gittiler, Kralı bu zehiri rahatça sindirmesi için bıraktılar.

Kral Marc, söylenenlerin uğursuz etkisini üzerinden atamadı. O da istemeye istemeye, yeğenini gözetlemeye başladı. Ama Brangien bunu anladı, onlara haber verdi. Kral da boş yere, hilelerle iseut'yü denemeye çalıştı. Çok geçmeden bu alçakça didişmeden kendi de utandı, artık kuşkudan kurtulamayacağını anlayarak Tristan'ı çağırdı; ona:

- Tristan, dedi, bu şatodan uzak!aş; ayrıldıktan sonra da sakın bir daha şatonun çevresindeki hendekleri, tahta perdeleri aşayım deme. Seni büyük bir ihanetle suçlayan alçaklar var. Bana bir şey sorma; ikimizi de alçaltmadan onların sözlerini yineleyemem. Beni yatıştıracak sözcükler arama. Biliyorum ki yaran olmaz. Bununla birlikte, ben o açaklara inanmıyorum. İnansaydım seni çoktan onursuz bir ölüme atardım. Ama onlann kötülük dolu sözleri

yüreğimi alt üst etti. Yüreğimi, ancak senin buradan gitmen yatıştırabilir. Git; belki de çok geçmeden seni yeniden çağıracağım; git, benim her zaman sevgili olan oğlum.

Alçaklar haberi duyunca, birbirlerine: •

- Gitti, dediler, büyücü gitti; hırsız gibi kovuldu! Bundan sonra ne olabilir artık? Belki serüven aramak üzere denizleri aşacak, uzaklarda, kim bilir hangi krala, onursuz hizmetler önerecek.

Hayır, Tristan kendinde gitmeye cesaret bulamadı; şatonun tahta perdeleriyle hendeklerini aşınca, daha çok uzaklaşamayacağını anladı. Tintagel'in çevresinde durdu. Gorvenal'la birlikte o çevreden birinin evine yerleşti ve orada ateşler içinde hasta düştü, içi, önceleri Morholt'nun kargısının vücudunu zehirlediği zamankinden daha çok yaralıydı. O zaman o deniz kıyısındaki kulübenin içinde yattığı ve herkesin onun irinlerinden bucak bucak kaçtığı zamanlar, yalnızca üç kişi onun yanından aynlmamıştı. Gorvenal ile Dinas, yine baş uçundaydılar; ama artık Kral Marc gelmiyordu.

Tristan inleyerek:

- Evet, sevgili dayıcığım, diyordu, vücudum şimdi daha iğrenç bir zehirin kokusunu yayıyor; sizin sevecenliğiniz de artık nefretinizi yenemiyor.

Ama ateşler içinde yanarken bile, isteği, hiç durmadan azgın bir at gibi onu hapseden o sıkı sıkıya kapalı duvarlara doğru çekiyor; ama at da binicisi de taş duvarlara çarparak parçalanıyor, ikisi de yerinden kalkıyor, hiç durmadan yine aynı yolu geçiyorlardı.

Bu kapalı duvarların arkasında, sarışın İseut de günden güne sararıp soluyordu. Ondan çok daha mutsuzdu;

çünkü her davranışını gözetleyen bu yabancıların arasında bütün gün neşeli gözükmesi, gülmesi gerekiyordu. Gece de Kral Marc'ın yanında yatarken, organlarının ürpermesini, nöbet sarsıntılarını yenmesi için Tristan'ın yanma kaçmak istiyordu; yerinden kalkıp kapıya koştuğunu görür gibi oluyordu, ama kapının karanlık eşiği üzerinde alçaklar büyük palalar dizmişlerdi; sivri ve sert bıçaklar, geçerken dizlerine değiyordu. Yere düşüyor, yarılan dizlerinden seller gibi kanlar akıyordu.

Yardımlarına koşan olmazsa, sevgililer çok geçmeden öleceklerdi. Brangien'den başka onlara kim yardım eder? Yaşamını tehlikeye koyarak Tristan'ın hasta yattığı eve gizlice gitti. Gorvenal ona sevinçle kapıyı açtı. Brangien, sevgilileri kurtarmak için Tristan'a bir hile öğretti.

Hayır, efendilerim, hiçbir zaman siz böylesine güzel bir aşk hilesi duymamışsınızdır.

Tintagel Şatosu'nun arkasında, dayanıklı parmaklıklarla çevrilmiş geniş bir meyve bahçesi uzanıyordu. Sayısız güzel ağaç vardı, üzerleri meyveler, kuşlar ve kokulu salkımlarla doluydu. Şatonun en uzak yerinde, parmaklığın direkleri dibinde kocaman, dimdik bir çam ağacı yükseliyordu; güçlü gövdesinin üzerinde geniş dallan vardı. Dibinden bir pınar akıyordu. Önce dingin ve duru su, mermer bir yalağın içinde, bir çarşaf gibi yayılıyor; sonra dar bir yoldan geçerek meyve ağaçlarının arasından dolaşıyor, şatonun içine giriyor, kadınlann dairesinden geçiyordu, işte her akşam, Brangien'in öğrettiği akıl üzerine, Tristan büyük bir beceriyle ağaç kabuklan ve ince dallar yontuyordu. Sivri parmaklıklan aşıyor, çam ağacının

altma gelince, ağaç çöplerini çeşmenin içine atıyordu. Köpük gibi hafif olan bu kırıntılar suyun üstünde yüzüyor, suyla birlikte akıyordu. Kadınların odasında Iseut, onların gelmesini bekliyordu. Brangien'in, Kral Marc'la alçakları uzaklaştırmayı başardığı geceler, Iseut dostunu karşılıyordu.

Çevik ama korkak adımlarla ağaçların arkasında alçaklar gizlenmiş mi diye her adımda çevreyi kollayarak gelir, Tristan onu görür görmez kollarını açarak ona doğru koşardı. Gecenin karanlığı ve büyük çam ağacının dost gölgesi onları koruyordu. Kraliçe:

- Tristan, derdi, denizciler bu Tintagel Şatosu'nun büyülü olduğunu söylemezler mi? Bu büyünün etkisiyle, yılda iki kez; bir yazın, bir de kışın gözden yiter, görünmezmiş. İşte şimdi yine yitti. Arple söylenen türkülerde geçen sihirli meyve bahçesi, burası değil mi? Çevresini hava tabakasından bir duvar kaplıyor; çiçeklenmiş ağaçlar, güzel kokulu bir toprak; yiğit dostunun kolları arasında hiç yaşlanmadan yaşar ve hiçbir düşman gücü bu havadan duvarı yıkmayı başaramaz.

Tintagel'in kaleleri üzerinde kolcuların gün doğuşunu haber veren boru sesleri yansımaya başlarken Tristan:

- Hayır, derdi, havadan duvar yıkıldı bile, sihirli bahçe de burası değil. Günün birinde dostum, hiç kimsenin geri dönmediği o mutluluk ülkesine birlikte gideriz. Orada, beyaz mermerden bir şato yükselir; bin bir penceresinin her birinde bir meşale yanar; her birinde bir çalgıcı, sonsuz bir türküyü çalar ve söyler; orada güneş parlamaz; ama kimse onun ışığını aramaz. Orası bir mutlu insanlar ülkesidir.

Bir yandan da, Tintagel kalelerinin tepesinde doğan gün, sıra sıra yeşil, mavi taşlardan yapılı büyük blokları aydınlatıyordu.

Iseut, yeniden neşesini buldu; Marc'ın kuşkusu dağıldı. Ancak alçaklar... Tristan'ın Kraliçe'yi yine gördüğünü anladılar. Ama Brangien öyle iyi bekçilik ediyordu ki gözetlemeleri bütünüyle boşa gitti. Sonunda, Tanrı kahretsin, dük Andret, arkadaşlarına:

- Beyler, dedi, kambur cüce Frocin'e akıl danışalım. O, yedi sanatı, büyücülüğü, her türlü sihir yöntemini bilir. Bir çocuk dünyaya gelince, yedi gezegenin ve yıldızların seyrine bakmasını öyle iyi bilir ki, çocuğun yaşamının bütün önemli noktalarını söyleyiverir. Gizli şeyleri, Bugibus ve Noiron'un gücüyle keşfeder, isterse, bize sarışın Iseut'nün hilelerini söyleyebilir.

Güzellik ve yiğitlik düşmanı kötü yürekli cüce, büyü işaretlerini çizdi, sihirlerini ortaya attı, Orion ve Lucifer'in seyirlerini izledi; sonra:

- Sevgili efendilerim, sevinin, dedi. Bu gece onları yakalayabilirsiniz.

Onu kralın karşısına çıkardılar. Büyücü:

- Efendim, dedi, avcılarınıza söyleyin, av köpeklerine tasmalarını, atlara da eyerlerini taksınlar; yedi gün, yedi gece avlanmak için ormanda yaşayacağınızı haber verin. Bu geceden tezi yok, Tristan'ın Kraliçe'yle neler konuştuğunu işitmezseniz beni astırın.

Kral istemeye istemeye dediklerini yaptı. Gece olunca avcılarını ormanda bıraktı, cüceyi atının önüne bindir-

di, Tintagel'e döndü. Bildiği bir kapıdan meyve bahçesine girdi, cüce onu büyük çam ağacının altına götürdü:

- Sayın Kral, şu ağacın üstüne çıkarsanız daha iyi olur. Yayınızı, oklarınızı da yanınıza alın; belki gerekebilir. Hiç sesinizi çıkarmayın. Çok beklemeyeceksiniz.

Marc yanıt olarak:

- Defol, düşman köpeği, dedi.

Cüce atı da alıp gitti.

Doğru söylemişti; Kral çok beklemedi. O gece ay güzel ve parlaktı. Yaprakların arasında saklı duran Kral, yeğeninin sivri parmaklıkların üzerinden atladığını gördü. Tristan ağacın altına geldi, suya yonga ve ağaç dalları attı. Ama onları atarken çeşmeye doğru eğilince KraPın suda yansısını gördü. Ah! Suyla birlikte giden yongaları durdurabilseydi! Ama ne mümkün! Bahçenin ortasında hızla sürüklenip gidiyorlardı. Orada kadınların dairesinde, Iseut onların gelmesini bekliyordu, belki şimdi onları görmüştü bile, koşarak geliyordu. Tanrı sevgilileri korusun!

Iseut geliyor. Kıpırdamadan yerde oturan Tristan ona bakıyor, ağaçta yaya takılan okun gıcırtısını duyuyordu.

Iseut geliyordu. Çevik, ama her zamanki gibi sakıngan adımlarla. "Ne var acaba?" diye düşünüyordu, "Neden Tristan bu gece bana doğru koşmuyor. Acaba bir düşman mı gördü?"

Iseut olduğu yerde durdu, karanlık çalılıkları gözleriyle yokladı; birdenbire ay ışığında o da çeşmenin suyunda Kral'm yansısını gördü. Gözlerini yukarıya, ağacın dallarına doğru kaldırmamakla, kadınlara özgü olan sağdu-

yuyu gösterdi. Usulca, "Tanrım," dedi, "Bana yalnızca bir şey bağışla; söze başlayan ben olayım!"

Biraz daha yaklaştı. Dinleyin bakın nasıl, sevgilisinden önce söze başlayıp ona durumu anlattı:

- Efendim Tristan, bunu nasıl göze aldınız? Bu saatte, böyle bir yere beni çağırmak! Bundan önce yine birçok kez beni çağırmıştınız; benden bir ricada bulunmak için diyordunuz? işte geldim, çünkü Kraliçe olmamı size borçlu olduğumu unutmadım, işte buradayım, ne istiyorsunuz?

- Kraliçe, sizden acıma istiyorum; Kral'ın öfkesini yatıştırın!

Iseut titriyor, ağlıyordu. Ama Tristan, ona tehlikeyi haber veren Tann'ya dua ediyordu:

- Evet Kraliçe, sizi çok kez boşuna çağırdım; Kral'ın beni kovduğu günden beri hiçbir kez gönül indirip çağrıma gelmediniz. Ama karşınızda gördüğünüz bu zavallıya acıyın; Kral benden nefret ediyor; ama neden, bilmiyorum; belki siz bilirsiniz. Açık sözlü Kraliçe, Kral'ın bütün yüreğiyle güvendiği iyilik dolu Iseut, sizden başka kim onun öfkesini yatıştırabilir?

- Efendim Tristan, gerçekten ikimizden de kuşkulandığını biliyor musunuz? Hem de nasıl bir aldatıştan? Utandığım yetmiyormuş gibi, bunu size söyleyen ben mi olayım? Efendim, sizi yasal olmayan bir aşkla sevdiğimi sanıyor. Oysa, Tanrı bilir, yalan söylüyorsam kahrolayım! Beni ilk kez kız olarak kolları arasına alan adamdan başka hiçbir erkeğe aşkımı vermedim. Siz de Tristan, sizin için KraPdan bağışlama dilememi mi istiyorsunuz? Şu çam

ağacının altına geldiğimi bir öğrense, küllerimi rüzgârlara dağıtırdı!

Tristan:

- Canım dayıcığım, diye inledi. Bir insan kötülük yapmazsa, kötü değildir, derler. Ama böyle bir kuşku, sizin yüreğinizde nasıl doğabilir?

- Efendim Tristan, ne demek istiyorsunuz? Hayır, benim efendim kendiliğinden böyle bir kötülük düşünmezdi. Ama bu toprağın alçakları, onu bu yalana inandırdılar; temiz yürekleri aldatmak kolaydır. Birbirlerini seviyor dediler; Kral'ı bize karşı çevirdiler. Evet, beni seviyordunuz Tristan, neye yadsımalı? Dayınızın karısı değil miydim? Sizi iki kez ölümden kurtarmamış mıydım? Ben de sizi seviyordum; Kral'ın soyundan değil misiniz? Annemin, bir kadın kocasının akrabalarını sevmezse, kocasını da sevmez dediğini az mı duymuşumdur? Sizi Kral'ın hatırı için seviyordum. Tristan; şimdi de sizi bağışlasa hoşnut olurum. Ama bütün vücudum titriyor, pek korkuyorum, gidiyorum; aslında zaten burada da gereğinden uzun kaldım.

Dalların arasında Kral acıdı, yavaşça gülümsedi; Iseut uzaklaştı, Tristan ona yeniden seslendi:

- Kraliçe, Tanrı aşkına bana yardım edin; bana acıyın. Alçaklar, Kralı seven herkesi ondan uzaklaştırmak istiyorlar; muratlarına da erdiler. Şimdi artık onunla alay ediyorlar. Öyle olsun, ben de bu ülkeden giderim, uzaklara; buraya geldiğimdeki gibi sefil olurum. Ama hiç olmazsa geçmiş hizmetlerimin hatırı için, buradan onurumla ayrılıp gideyim diye, giderlerimi karşılayacak, atımı silahlarımı kurtaracak parayı versin.

- Hayır Triştan, benden böyle bir şey istememeliydiiz. Bu toprakta yalnızım, kimsenin beni sevmediği bu sarayda yalnızım, güvenecek yerim yok, Kral'ın elindeyim. Sizin hakkınızda bir söz söylesem, onursuz bir ölümü göze alacağımı görmüyor musunuz? Dostum, Tanrı sizi korusun. Kral sizden nefret etmekte yanılıyor. Nereye giderseniz gidin, Tanrı sizin yardımcınız olacaktır.

Iseut uzaklaştı, odasına dek koştu; orada, tirtir titrer bir durumda Brangien'in kollan arasına atıldı. Kraliçe olup bitenleri anlattı; Brangien haykırdı:

- Iseut, hanımcığım, Tann sizin için büyük bir tansık yarattı. Tanrı acıyıcı bir babadır, suçsuz olduklannı bildiği insanların kötülüğünü istemez.

Tristan, büyük çamın altında, mermer basamağa dayanmış inliyordu:

- Tanrı bana acısın da, sevgili efendim tarafından uğradığım bu büyük haksızlığı düzeltsin.

Tristan meyve bahçesinin parmaklığını geçince. Kral gülümseyerek:

- Sevgili yeğenim, dedi, gönlün rahat olsun. Bu sabah hazırladığım uzun gezim işte artık sona erdi!

Ötede, ormanın açık bir yerinde, cüce Frocin, yıldızların seyrine dalmıştı. Kral kendisine ölümle gözdağı veriyordu; korkusundan, utancından kapkara oldu. Hırsından ne yapacağını bilmiyordu! Galles ülkesine doğru kaçmaya başladı.

VII
CÜCE FROCIN

Kral Marc, Tristan'la barıştı. Şatoya yeniden gelmesine izin verdi. Tristan yine, Kral'ın yakınları ve sadık adamlarıyla birlikte Kral'ın odasında yatmaya başladı. İstediği zaman girip çıkıyor, Kral da hiç kaygılanmıyordu. Ama kim, sevgisini uzun zaman gizli tutabilir? Aşk gizlenemez.

Marc, alçakları da bağışlamıştı. Bir gün, Saray Bakanı Dinans deLiden, kambur cüceyi, uzak bir ormanda başıboş ve sefil bir durumda bulmuş, Kral'a getirmiş, o da acıyıp suçunu bağışlamıştı.

Ama Kral'ın yüce gönüllülüğü baronların kinini bütün bütün ayaklandırmaktan başka hiçbir şeye yaramadı. Tristan'la Kraliçe'yi bir arada bir daha yakaladılar; aralarında ant içtiler; Kral yeğenini ülkeden kovmazsa, sağlam şatolarına çekilecekler, Kral'a savaş açacaklardı. Kral'ı görüşmeye çağırdılar:

- Senyör, bizi ister sev, ister sevme; biz Tristan'ı buradan kovmanı istiyoruz. Kraliçe'yi seviyor, görmek isteyen bunu pek iyi görebilir; ama biz artık buna dayanamayacağız.

Kral onları dinliyor, içini çekiyor, başını yere eğiyor, susuyordu:

- Hayır kral, biz artık buna dayanamayacağız; çünkü görüyoruz ki eskiden garip görünen bu haber, artık seni şaşırtmıyor. Bütün suçlarına göz yumuyorsun demek. Ne yapmak niyetindesin? Düşün, taşın, karar ver. Bize gelin-

ce; yeğenini, bir daha geri dönmemek üzere buradan uzaklaştırmazsan, baronluklarımıza çekilecek, komşularımızı da kendimizle birlikte sarayından dışarı sürükleyeceğiz; onların da burada kalmasına dayanamayız. İşte sana böyle bir öneride bulunuyoruz; iki seçenekten birini seç.

- Beyler, bir kez Tristan için söylediğiniz çirkin sözlere inandım, sonradan da inandığıma pişman oldum. Ama siz benim uyruklarımsınız, adamlarımın dostluklarını yitirmek istemem. Ne yapayım, söyleyin bana, görüş vermek göreviniz değil mi? Bilirsiniz ki her türlü gururdan kaçınır, hiçbir zaman da mantıksız davranmak istemem.

- Öyleyse efendimiz, buraya cüce Frocin'i çağırtın. Meyve bahçesindeki olaydan dolayı sizin ona güveniniz yoktur, ama Kraliçe'nin o akşam çam ağacının altına geleceğini yıldızlardan okumamış mıydı? Çok şeyler bilir; bir danışın.

Uğursuz cüce, koşa koşa geldi; Denoalen onu kucakladı. Bakın krala ne korkunç bir ihanet salık verdi:

- Efendim, yeğenine, yarın sabah gün doğarken atıyla dört nala Carduel'e gidip Kral Artur'e parşömen kağıdı üzerine yazılmış, balmumuyla dâ iyice mühürlenmiş bir mektubu götürmesini buyur. Kral, Tristan senin yatağının yanı başında yatıyor. O uykuya dalar dalmaz sen odandan çık, sana ant içerim, gitmeden önce gelip onunla bir kez olsun konuşmak isteyecektir. Niçin? Elbette sevdiği için: gelişinden benim haberim olmaz, üstelik sana da görünmezse öldür beni. Ötesini bana bırak, yalnızca, yatma zamanından önce Tristan'a o mektuptan söz edeyim deme

Marc:

- Peki, dedi. Öyle olsun!

Bunun üzerine cüce, çirkin bir alçaklık yaptı. Bir ekmekçi dükkânına girdi ve dört denier karşılığında ince un aldı, giysisinin eteğine gizledi. Ah! Böyle bir alçaklık kimin aklına gelebilirdi? Gece olup da Kral yemeğini yedikten sonra, adamları bitişik odada uyudular. Tristan her zamanki gibi Kral Marc'm yatma göreneği dolayısıyla yatak odasına geldi:

- Güzel yeğenim, buyruğum şudur: Bir at alıp Carduel'e, Kral Artur'e gideceksiniz, şu mektubu vereceksiniz. Benim tarafımdan selam götürün, bir günden çok da kalmayın.

- Yarın götürürüm, Kralım.

- Evet, yarın, gün doğmadan.

Tristan'ı büyük bir heyecan aldı. Kendi yatağıyla Kral Marc'ın yatağı arasında bir mızrak boyu uzaklık vardı. Kraliçe'yle konuşmak için içinde çılgınca bir istek belirdi. Gün ağarmaya başlarken, Marc'a bakacaktı; uyuyorsa, kraliçenin yanına gidecekti. Aman Tanrım, ne çılgınlık!

Cüce her zamanki gibi, Kral'ın odasında yatıyordu. Herkesin uyuduğuna inanınca yatağından kalktı, Tristan'la kraliçenin yatakları arasına ince undan serpti; sevgililerden biri ötekinin yanına gidecek olursa un ayak izlerini belli edecekti. Cüce unu serperken, uyanık olan Tristan onu gördü:

- Bu da ne demek? Bu cücenin, bana iyilik etme alışkanlığı yoktur; ama umutlan boşa gidecek; ayak izlerimi aldıracak kadar aptal değilim.

Gece yarısı, Kral kalktı, odadan çıktı, cüce de arkasındaydı. Odanın içi karanlıktı, ne mum vardı, ne lamba.

Tristan yatağının içinde ayağa kalktı. Ama ey Tanrım, niçin acaba böyle bir şey düşünmüştü? Ayaklarını birleştirdi, uzaklığı ölçtü, bir zıplayışta Kral'ın yatağına düştü. Aksi gibi de, bir gün önce ormanda, büyük bir yaban domuzunun burnu, bacağını yaralamıştı; yara sarılı değildi. Bu sıçrayışın etkisiyle yara açıldı, kanamaya başladı. Üstelik Tristan kanının aktığını, çarşafların lekelendiğini görmedi. Dışarda, ay ışığında, cüce bir fala bakıp sevgililerin buluştuklarını öğrendi. Sevinçten titredi; Kral'a:

- Git, dedi, onları şu anda yakalamazsan beni ipe çektir!

Kral, cüce ve dört alçak oraya doğru yürüdüler. Tristan onları duyar duymaz ayağa kalktı, bir zıplayışta yatağına döndü... Ama ne yazık ki atlarken yaralarından unun üzerine çok kan aktı.

Kral, baronlar ve ışık taşıyan cüce geldiler. Tristan'la Iseut uyur gibi yapmışlardı; Perinis'le birlikte, odada yalnızdılar; o da Tristan'ın ayak ucunda yatıyor, kımıldamıyordu. Ama Kral yatağının üzerinde kıpkırmızı çarşaflarla, yerdeki ince unun üzerinde taze kan damlalarını gördü.

O zaman Tristan'dan, yiğitliği yüzüden nefret eden dört baron, onu yatağında yakaladılar; Kraliçe'ye gözdağı verdiler, alaya aldılar, kızdırdılar, hakkıyla ceza göreceğine söz verdiler. Kanayan yarayı buldular. Kral:

- Tristan, dedi, yadsımak para etmez; yarın öleceksiniz.

Tristan bağırdı:

- Beni bağışlayın efendim. Büyük Cefa'yı çekmiş olan İsa'nın ruhu için bize acıyın!

Alçaklar:

- Senyör, öcünü al, dediler.

- Dayıcığım, ben size kendim için yalvarmıyorum; ölmekten korkmuyorum. Evet sizi kızdırmak korkusu olmasa, bu aşağılamadan dolayı siz burada olmasaydınız, elleriyle vücuduma dokunmaya cesaret edemeyecek olan bu alçaklara gösterirdim; ama size saygı ve sevgimden dolayı teslim oluyorum, bana istediğiniz yapın. Buyruğunuza hazırım efendim, ancak kraliçeye acıyın!

Ondan sonra Tristan Kral'm önünde eğildi, ayaklarına kapandı:

- Kraliçeye acı; evinde, onu günahlı bir aşkla sevdiğimi ileri sürmeyi göz alacak kimse varsa, kavga alanında, karşısında beni bulacaktır. Efendim, ona acıyın, Tanrı rızası için olsun!

Ama üç baron, onu da kraliçeyi de iplerle bağlamışlardı. Ah! Karşı karşıya dövüşerek suçsuz olduğunu kanıtlamasına izin verilmeyeceğini bir bilseydi, canlı canlı kendini parçalattırır ama böyle aşağılık biçimde bağlatmazdı.

Tann'ya inanıyordu; biliyordu ki er meydanında kimse ona karşı silah kaldırmayı göze alamazdı. Doğrusu Tann'ya güvenmekte haklıydı. Kraliçe'yi hiçbir zaman günahlı bir aşkla sevmediğine ant içtiği zaman alçaklar bu ikiyüzlülüğe gülüyorlardı. Ama, efendilerim, siz ki deniz üzerinde içilen sihirli içkinin içyüzünü biliyorsunuz, sorarım size, Tristan yalan mı söylüyordu? Bir suçu, olay değil yargı kanıtlar. İnsanlar olayı görür ama yürekleri Tann görür; doğru yargıyı yalnızca o verebilir. Öyle bir düzen kurmuştur ki, her suçlanan adam, hakkını döğüşle savunabilir. Tann o za-

man suçsuzla birliktedir. îşte bu yüzden Tristan hakkını arıyor, dövüşmek istiyordu; bu yüzden Kral Marc'a boyun eğdi. Gelgelelim, olacağı önceden kestirebilseydi, ne yapar yapar, alçakları ortadan kaldırırdı. Ne etti de kaldırmadı?

VIII
KİLİSEDEN ATLAYIŞ

Kentte, gecenin karanlığı içinde bir haber dolaşıyordu: Tristan'la Kraliçe yakalanmışlar, Kral onları öldürmek istiyormuş. Zengin kentliler, yoksullar, hepsi ağlaşıyorlardı:

"Ah! Ağlamaya hakkımız yok mu! Tristan, mert baron, böyle çirkin bir ihanet yüzünden mi öleceksiniz? Ya siz, dürüst sayın Kraliçe, böylesine güzel, böylesine sevilen bir kral kızı, bir daha nerede dünyaya gelir? Kambur cüce, bu mu bilmecelerinin sonucu? Seni bulup da vücuduna kargısını saplamayan adam, hiçbir zaman tanrısal ışığı görmesin! Tristan, sevgili güzel dost, çocuklarımızı alıp götürmeye gelen Morholt bu kıyıya çıkınca, baronlarımızdan hiçbiri ona karşı silaha sarılmayı göze alamadı, hepsi dilsiz kesildi. Oysa siz Tristan, biz Cornouailleslılar için siz dövüştünüz, Morholt'yu öldürdünüz; vücudunuzda kargısıyla açtığı yara yüzünden bizim için az kaldı ölüyordunuz. Bugün, bütün bunlar aklımıza gelir de, ölümünüze nasıl razı oluruz?"

Kentte iniltiler, bağnşmalar yükseliyor, herkes saraya koşuyordu. Ama Kral'ın öfkesi öyle şiddetliydi ki, en

güçlü, en gururlu baronlar bile onu yumuşatmak için tek sözcük söylemeyi göze alamıyorlardı.

Karanlık çekiliyor, sabah yaklaşıyordu. Güneş doğmadan önce, Marc atına bindi, kent dışına, o herkesin duruşmalarını yapıp yargılarını verdiği yere gitti. Toprağa bir çukur kazılmasını, içine budaklı asma dallan, kökleriyle birlikte kopanlmış beyazlı siyahlı dikenler yığılmasını buyurdu.

Sabahın altısında, Cornouailleslıları toplamak için tellal bağırttı. Gürültü patırdı toplandılar. Tintagel cücesinden başka ağlamayan yoktu. Herkes toplanınca, Kral halka şöyle seslendi:

- Beyler, şu diken yığınını TristanTa Kraliçe için hazırlattım, suç işlediler.

Hepsi bir ağızdan bağırdılar:

- Yargılansınlar! Kral, önce sorgulama, sonra yargılama. Yargılamadan onlan öldürmek ayıptır, cinayettir. Kral, onlara biraz süre verin; acıyın.

Marc öfkesi arasında:

- Hayır, dedi. Ne süre, ne acıma, ne yargılama, ne de yargı! Bu dünyayı yaratan Tann'nın adına ant içerim ki, benden bir daha böyle bir şey isteyen olursa, bu ateşte ilkin o yanacaktır!

Ateşin yakılmasını ve şatodan önce Tristan' ı getirmelerini buyurdu.

Dikenler alev alev yanmaya başladı, herkes susuyor, Kral bekliyordu.

Uşaklar, sevgililerin kapatıldığı odaya koştular. Tristan'ı iplerle bağlı ellerinden sürüklediler. Vallahi, onu böy-

le bağlamak alçaklıktı! O, böyle bir davranışın utancıyla ağlıyordu, ama gözyaşları neye yarar? Onu haince götürdüler. Üzüntüden çılgına dönen Kraliçe haykırdı:

- Keşke sizin kurtulmanız için beni öldürseler, dostum, büyük bir mutluluk olurdu!

Korumanlarla Tristan, kentin dışına, odun yığınına doğru inmeye başladılar. Arkalarından bir atlı, koşarak geliyordu. Onlara yaklaşınca, hâlâ koşmakta olan atından yere atladı; bu gelen, iyi yürekli Saray Bakanı Dinas'tı. Olayı duyar duymaz şatosundan fırlamış geliyordu, beygiri köpük, ter ve kan içindeydi:

- Oğul, hemen Kral'm mahkemesine gidiyorum. Tan-n'nın yardımıyla belki ikinize de yardım edebilecek bir görüş veririm. Onun yardımıyla şimdiden sana küçük bir hizmette bulunabileceğim.

Uşaklara dönerek:

- Arkadaşlar, dedi, onu bağsız götürmenizi istiyorum. -Dinas ipleri kesti- Kaçmaya kalkışırsa, ellerinizde kılıçlarınız yok mu?

Tristan'ı ağzından öptü, yeniden atına bindi, uzaklaştı.

Dinleyin bakın, Tanrı nasıl da acıyıcıdır. Suçlunun ölümünü istemeyen, işkence edilen sevgililer için kendisine yalvaran zavallı halkın göz yaşlarını, bağrışmalarını hoşgördü. Tristan'ın geçtiği yolun yanındaki bir kayanın üzerinde, poyraza bakan bir kilise, deniz üzerinde yükseliyordu.

Temel duvarı yüksek, taşlık, sivri kayalıklı bir falezin üzerine kurulmuştu. Mihrabın içinde, uçurumun üzerinde,

bir azizin ustaca yapıtı olan bir camlı pencere vardı. Tristan kendisini götürenlere:

- Efendiler, dedi, bu kiliseyi görüyorsunuz ya; izin verin de içeri gireyim. Ölümüm yakın, Tanrı'ya dua edeceğim, kusurlarımı bağışlasın. Efendiler, kilisenin bundan başka kapısı yoktur; hepinizin elinde de kılıç var; görüyorsunuz ki ancak bu kapıdan geçebilirim. Tanrı'ya duamı bitirince, ister istemez yine size teslim olacağım.

Korumanlardan biri:

- Artık bu kadarına izin verebiliriz, dedi.

Tristan'ı içeri bıraktılar. Kilisenin içinde koşmaya başladı, koro yerini geçti, mihrabın camına geldi, pencereyi açtı ve kendini aşağı attı. O seyircilerin önünde yanarken ölmektense, bu düşüş daha iyiydi.

Ama efendilerim, Tanrı ona acıdı; rüzgâr giysilerini şişirdi, onu havaya kaldırdı ve kayanın dibinde geniş bir taşın üzerine kondurdu. Cornouailleslılar o zamandan beri bu taşa "Tristan taşı" derler.

Kilisenin önünde, ötekiler hâlâ bekliyorlardı. Boşuna bekliyorlardı, çünkü artık onu Tanrı kendi korumasına almıştı. Tristan koşuyordu. Oynak kum ayakları altında kayıyor, yere düşüyor, arkasına dönüyor; uzakta yakılan ateşi görüyor; alevler gürlüyor, duman yükseliyor, Tristan kaçıyordu.

Gorvenal, belinde kılıcı, dolu dizgin kentten kaçmıştı; yoksa Kral efendisinin yerine onu yaktırırdı. Düzlüğe çıkınca Tristan'ı buldu. Tristan, haykırdı:

- Hocam, Tanrı bana acıdı. Ama neye yarar; zavallı ben! Iseut yanımda olmadıktan sonra benim için hiçbir şe-

yin değeri yok. Keşke düşerken parçalansaydnn! Ben kurtuldum Iseut, ama seni öldürecekler. Onu benim için yakıyorlar, ben de onun içip öleceğim.

Gorvenal:

- Sevgili efendim, dedi, biraz kendinize gelin, umutsuzluğa kapılmayın. Şu çevresinde geniş bir hendek olan sık ağaçlığı görüyorsunuz ya; oraya saklanalım; bu yoldan geçen çok olur; onlardan öğreniriz; eğer Iseut'yü yakarlarsa, Meryem Ana'nın oğlu Tanrı'nın adıyla ant içerim, onun öcünü alacağımız güne dek çatı altında yatmayacağım, oğlum.

- Sevgili hocam, kılıcım yanımda değil ki.

- İşte sana onu da getirdim.

- Peki hocam, artık Tanrı'dan başka hiçbir şeyden korkmam.

- Oğul, cüppemin altında hoşuna gidecek bir şeyim daha var; şu sağlam ve hafif zırhlı giysi işine yarayabilir.

- Ver, sevgili hocam. Tanrı yardımcım olsun. Dostumu kurtarmaya gidiyorum.

Gorvenal:

- Hayır, acele etme, dedi. Belki de Tanrı sana daha güvenli bir öç alma yolu gösterecek. Odun ateşine yaklaşamazsın; kentliler çevresini sarmışlardır; Kral'dan da korkarlar. Seni en çok kurtarmak isteyen, belki de ilk darbeyi vuran olacaktır. Çılgınlık yiğitlik değildir, derler, doğrudur... Bekle...

Tristan kayalardan kendini attığında, halktan yoksul bir adam, onun ayağa kalkıp kaçtığını görmüştü. Koşa koya Tintagel'e gitmiş, Iseut'nün odasına dek sokulmuş:

- Kraliçe, artık ağlamayın. Dostunuz kaçtı! demişti.

Iseut:

- Tanrı razı olsun, dedi.-Artık beni ister bağlasınlar, ister çözsünler, ister kurtarsınlar, ister öldürsünler, hiçbiri umurumda değil!

Alçaklar, bileklerindeki ipleri öyle haince sıkmışlardı ki durmadan kanlar akıyordu. Ama o gülümseyerek:

- Tanrı bağışlamış, dostumu bu alçakların elinden kurtarmış; ağlamak yakışmaz artık bana, dedi.

Tristan'ın camdan kaçtığı haberi gelince Kral, hırsından bembeyaz oldu, adamlarına Iseut'yü getirmelerini söyledi.

Iseut'yü sürüklediler; salonun dışında, eşiğin önünde gözüktü; kanayan ince ellerini uzattı. Sokaktan bir çığlık yükseldi: "Tanrım, ona acıyın! Mert sayın Kraliçe, sizi ele verenleri hangi kara gün bu toprağa attı! Tanrı belalarını versin!"

Kraliçe'yi, alevlenen diken yığınına dek sürüklediler. O sırada Lidan Senyörü Dinas, Kral'ın ayaklarına kapandı:

- Efendim, beni dinle; uzun zaman mertçe, doğrulukla, hiçbir çıkar gözetmeden sana hizmet ettim. Bütün yaşamımca gördüğüm saray bakanlığı görevimde de ne bir yoksul, ne bir yetim, ne de bir yaşlı kadından on para bile almışlığım yoktur. Sen de kerem eyle, Kraliçeye acıyacağına söz ver. Onu sorguya çekmeden yakmak istiyorsun; bu iyi bir davranış olmaz; kendisi, senin suçlamalarını kabul etmiyorsa... İyi düşün; onu yakarsan, dünya yüzünde güven kalmaz. Tristan kaçtı; ovaları, ormanları, suları, geçitleri iyi bilirdi, yiğitti, evet, sen onun dayısısın, sana bir

şey yapmaz, ama uyrukların olan bütün bu baronlardan kimi eline geçirirse öldürür.

Onu dinleyen dört alçağın renkleri sarardı; pusuda yollarını bekleyen Tristan'ı görür gibi oldular. Saray Bakanı:

- Kral, dedi, sana bütün yaşamın boyunca hizmet ettiğim doğruysa, Iseut'yü bana teslim et; hem korumanı olurum, hem kefili.

Ama Kral, Dinas'ın elinden tuttu ve cezayı hemen uygulayacağına, azizler adına ant içti. Bunun üzerine Dinas ayağa kalktı:

- Kralım, ben Lidan'a gidiyorum, hizmetinizden çıkıyorum, dedi.

Iseut ona üzgün üzgün gülümsedi. Dinas atına bindi, başı önüne eğik, öfkeli ve asık suratlı, uzaklaştı.

Iseut alevlerin önünde ayakta duruyordu. Çevrede halk bağırıp çağırıyor, krala ileniyor, alçaklara bela okuyordu. İseut'nün gözlerinden yaşlar akıyordu. Üzerinde, ince altın bir su işlenmiş, gül rengi dar bir giysi vardı. Ayaklarına değin dökülen saçları altın bir iplikle örülmüştü. Onu böylesine güzel görüp de acımamak için insan taş yürekli olmalıydı. Tanrım, kolları ne de sıkı bağlanmış!

O sırada, çarpuk çurpuk, dökülmüş etleri çiğ beyaz renkte, yüz cüzzamlı cırcır (7) seslerini işitince kol değnekleriyle koşa koşa gelmişler, ateşin önüne toplanmışlardı. Şiş göz kapaklarının altında kanlı gözleri görünümü zevkle izliyordu.

(7) Kilisede kimi özel günlerde, çan yerine çalınan tahta aygıt.

Hastaların en iğrenci olan Yvain, keskin bir sesle KraPa seslendi:

- Bey, karını bu ateşe atmak istiyorsan, cezasını vermiş olacaksın, ama pek kısa sürecek. Şu koca ateş onu hemen yakacak, şu koca rüzgâr da külünü dağıtıverecek. Biraz sonra şu alev sönünce, onun cezası da bitmiş olacak, ister misin sana daha büyük bir işkence öğreteyim; öyle ki, o yaşasın, ama büyük bir ayıp içinde yaşasın, ölümü mumla arasın, ister misin, kral?

Kral yanıt verdi:

- Evet, ona yaşamı bağışlayalım, ama rezil bir yaşam; öyle bir yaşam ki ölümden beter olsun... Bana böyle bir işkence öğretene sevgim artacak.

- Bey, işte kısaca sana düşündüğümü söyleyeyim. Bak, benim burada yüz arkadaşım var. Iseut'yü bize ver, bizim malımız olsun. Acımız isteklerimizi canlandırıyor. Ver onu cüzzamlılarına, bir kadın için daha kötü bir son olamaz. Bak lime lime giysilerimiz, akan yaralarımıza yapışıyor. Seninle birlikteyken içi kürk döşeli değerli kumaşları, mücevherleri, mermerlerle süslü odaları, güzel şarapları, görkemi, neşeyi seven Iseut, sarışın Iseut, cüzzamlıların sarayını görünce, alçak kulübelerimize girip bizimle birlikte yatmak zorunda kalınca günahını anlayacak, bu güzel diken ateşini bile arayacaktır.

Kral dinledi, ayağa kalktı, uzun süre kıpırdamadan durdu. Sonunda kraliçeye doğru koştu ve elinden tuttu. Iseut:

- Acıyın, diye bağırdı, yakın beni, razıyım, yakın beni!

Kral onu cüzzamlılara verdi. Yvain onu alınca yüz hasta çevresine üşüştü. Bağırıp çağırmalarını işitmek içler acısı bir şeydi; Iseut gidiyor; Yvain onu götürüyordu. İğrenç topluluk, kentin dışına çıktı.

Tristan'ın saklandığı yoldan geçiyorlardı. Gorvenal bir çığlık kopardı:

- Oğul, ne yapacaksın? İşte sevgilin!

Tristan atını hendekten dışarı sürdü:

- Yvain, sen ona epey yoldaşlık ettin; yaşamak istiyorsan artık onu yalnız bırak!

Ama Yvain cüppesini çözüp atarak:

- Haydi arkadaşlar, dedi, sopalarınıza değneklerinize sarılın. Becerinizi gösterme zamanı geldi.

O anda cüzzamlıların arkalarındaki örtülerini atıp, hasta ayaklanna dayanarak, uflaya puflaya bağrışarak kol değneklerini sallamaları garip bir görünümdü; kimi gözdağı veriyor, kimi homurdanıyordu. Ama Tristan onlara vurmaktan çekiniyordu; masalcılar Tristan'ın Yvain'i öldürdüğünü ileri sürerler; bunu söylemek yalan olur; o, bu durumda bir insanı öldürecek alçaklardan değildi. Ama eline güçlü bir meşe kökü geçiren Gorvenal, Yvain'in kafatasına indirdi; kara bir kan fışkırdı, biçimsiz ayaklarına dek aktı.

Tristan, kraliçeyi cüzzamlıların elinden aldı; artık hiçbir ağrı duymuyordu. Kollarındaki ipleri kesti, sonra Morois Ormanı'na daldılar. Tristan ağaçların arasında kendisini, sıkı korunan bir şatonun surları arasmdaymış gibi güvende duyuyordu.

Güneş batmaya başlayınca, bir tepenin eteğinde durdul ar; korku kraliçeyi yormuştu; başım Tristan' ın vücuduna dayadı, uyuyakaldı.

Sabahleyin Gorvenal bir orman bekçisinden tüylü, dişli iki okla bir yay aşırdı, Tristan'a verdi; iyi bir okçu olan Tristan, bir karaca yakalayıp öldürdü. Gorvenal kuru dallardan bir yığın yaptı, çakmaklı tüfeğinden bir kıvılcım çıkarttı, avı kızartmak için kocaman bir ateş yaktı. Tristan ağaçları kesti, bir kulübe yaptı, üzerini yapraklarla kapladı; İseut de her yanını kalın otlarla döşedi.

O günden sonra, yabanıl ormanın içlerinde, kaçaklar için acı ama her şeye karşın sevilen yaşam başladı.

IX
MOROIS ORMANI

Yabanıl ormanın derinliklerinde, bin türlü güçlükle kovalanan hayvanlar gibi dolaşıyorlar, akşamları, bir gün önceki konaklarına gelmeyi pek az göze alabiliyorlardı. Yabanıl hayvan etinden başka bir şey yemiyorlar, tuzun tadını arıyorlardı. Zayıflayan yüzleri sararıp soldu. Giysileri dikenlerden parçalanıp lime lime oldu. Birbirlerini sevdiklerinden acı duymuyorlardı.

Günün birinde, hiç balta girmemiş olan bu ormanların arasından geçerken, Rahip Ogrin'in küçük tekkesine rasgeldiler.

İşte o gündü; güneşte, seyrek akçaağaçların arasında,

küçücük kilisenin yanında, yaşlı bir adam koltuk değneğine dayanarak küçük adımlarla yürüyordu:

- Efendim Tristan diye bağırdı, Cornouailleslılar büyük bir ant içtiler. Kral bütün mahallelerde tellal bağırttı. Sizi kim ele geçirirse, ödül olarak yüz altın alacak; bütün baronlar sizi diri ya ya ölü ele vereceklerine ant içtiler. Tövbe edin, Tristan! Tövbe eden günahlıyı Tanrı bağışlar.

- Tövbe etmek mi, Efendim Ogrin? Hangi suç için? Hakkımızda yargı veren siz, deniz üzerinde ne suyu içtik, biliyor musunuz? Evet, o güzel içki bizi sarhoş etmişti; Isuetsüz güzel bir ülkenin kralı olmaktansa, onunla birlikte, bütün yaşamımca yol kıyılarında dilenip otlar, kökler yiyerek yaşamayı yeğlerim.

- Efendim Tristan, Tanrı yardımcınız olsun; çünkü siz, hem bu dünyayı, hem de sonrakini yitirdiniz. Efendisine ihanet edeni, iki beygire bağlayarak parçalatmalı, ateşte yakmalı. Külünün düşeceği yerde ot bitmez, o toprağı sürmenin yararı olmaz, ağaçlar, yeşillikler çürür. Tristan! Kraliçeyi, Roma yasasına göre, vardığı adama geri verin.

- Iseut artık onun değil ki, Kral onu cüzzamlılara verdi. Ben onu cüzzamlılardan dövüşle elde ettim. Artık bundan sonra o benimdir; ben ondan ayrılamam, o da benden ayrılamaz.

Ogrin oturmuştu; ayak ucunda Iseut, başını Tanrı için acı çeken adamın dizlerine dayamış ağlıyordu. Keşiş ona, Kutsal Kitap'ın sözlerini yineliyordu; ama Iseut gözyaşları içinde başını sallıyor, inanmak istemiyordu.

Ogrin:

- Ölüler insanı nasıl avutabilir, dedi, pişman ol Tristan, çünkü tövbe etmeden günah içinde yaşayan, ölüdür.

- Hayır, yaşarım, pişman da olmam. Bizi koruyan ormana döneriz. Gel Iseut, dostum!

Iseut ayağa kalktı; elele verdiler. Yüksek otların, çalıların arasına daldılar; ağaçlar daldan perdelerini üzerlerine örttü, ikisi de yaprakların arkasında yittiler.

Efendilerim, şu güzel olayı dinleyin. Tristan bir köpek beslemişti; güzel, canlı, iyi koşan, ok avına birebir bir brachet. (8) Ne kontlarda, ne krallarda eşi yoktu. Adı Husdent'dı. Boynuna ağır bir kütük bağlayarak onu kaleye kapatmak gerekmişti. Efendisini göremediği günden beri hiçbir şey yemiyor, ayağıyla toprağı tırmalıyor, gözleri yaş içinde, uluyordu. Birçok kimse ona acıdı.

- Husdent, diyorlardı, hiçbir hayvan senin gibi sevmesini bilmemiştir; evet, Hazret! Süleyman, "Benim gerçek dostum köpeğimdir," dediğinde, doğru söylemiş.

Kral Marc da geçmiş günleri anımsayarak için için şöyle düşünüyordu: "Bu köpek, böyle efendisi için ağlamakla ne denli anlayışlı olduğunu gösteriyor. Acaba bütün Cornouailles'da Tristan değerinde insan var mıdır!"

Üç baron Kral'a gelip: ,

- Efendim, dediler, Husdent'ı çözdürün, efendisi için mi böyle üzülüyor anlarız; onun için değilse, çözülür çözülmez, ağzı açık, dili dışarıda, ısırmak üzere insanlara, hayvanlara saldıracağını görürüz.

(8) Kısa tüylü bir tür zağar.

Köpeği çözdüler. Kapıdan dışarı fırladı, doğru Tristan'ın odasına koştu. Homurdanıyor, iniltiler çıkarıyordu. Sonunda efendisinin izini buldu. Tristan'ın ateş yakılan yere gitmek için geçtiği yolu adım adım izledi. Herkes arkasından gidiyordu. Yüksek sesle havladı, falezin üzerine tırmandı. Kilisenin içine girmesiyle mihraba sıçraması bir oldu. Birdenbire kendini camdan dışarı attı, kayanın eteğine düştü, kumun üzerinde izleri yeniden buldu, Tristan'ın gizlendiği çiçekli, ağaçlık yerde bir an durdu; sonra yine ormana doğru gitti. Onu görüp de acımayan yoktu. O zaman şövalyeler:

- Sevgili kral, dediler, artık onu izlemeyelim. Belki bizi, dönmesi kolay olmayan bir yere götürür.

Onu orada bırakıp geri döndüler. Köpek ağaçların arasında havladıkça orman çınlıyordu. Uzaktan Tristan, kraliçe ve Gorvenal onu işittiler; bu Husdent olmalıydı; korktular. Belki de onu izliyorlardı; demek böyle yaban hayvanları gibi onları köpeklere kovalatıyorlardı... Sık bir çalılığın arasına gizlendiler. Kenarda, Tristan, yayı gerili ayakta bekliyordu. Ama Husdent efendisini görüp tanıyınca, bir sıçrayışta yanına geldi, başını kuyruğunu salladı, belini büktü, yerde halka oldu. Sevincin böylesini kim görmüştür? Sonra, sansın Iseut'ye, Gorvenal'a koştu, atın bile gönlünü aldı. Tristan ona çok acıdı.

- Ne diye bizi buldu? İzlenen bir adam, böyle rahat durmasını bilmeyen bir köpekle ne yapabilir? Ovalarda, ormanlarda, bütün toprağında Kral bizi anyor. Husdent havlamalanylabizi ele verecek. Ah, sevgisinden ve doğasının

soyluluğu yüzünden buraya ölüme geldi. Her şeye karşın, sakınmalıyız. Ne yapmalı? Bir şey söylesenize.

Iseut Husdent'ı eliyle okşadı:

- Efendim, onu öldürmeyin, dedi. Gallesli bir orman bekçisinin, köpeğine, havlamadan yaralı geyiklerin izini sürmesini öğrettiğini duydum. Tristan, dostum, uğraşsak da Husdent'ı böyle alıştırabilsek, ne iyi olurdu?

Tristan bir an düşündü. Köpek Iseut'nün ellerini yalıyordu, Tristan acıdı:

- Deneyeyim, dedi; onu öldürmek bana çok zor geliyor.

Çok geçmeden Tristan ava koyuldu, bir alageyik buldu, okuyla yaraladı. Köpek geyiğin arkasından koşmak istedi, öyle yüksek sesle havlıyordu ki sesi ormanda çın çın öttü. Tristan onu döverek susturdu; Husdent başını efendisine doğru kaldırdı, şaşırdı; havlamayı kesti, izi bıraktı; Tristan onu altına aldı, elindeki kestane ağacı sopasıyla, avcıların köpekleri kışkırtmak için yaptıkları gibi, çizmesine vurmaya başladı; Husdent yeniden bağırmak istedi, Tristan yine dövdü. Böyle böyle onu eğiterek bir ay geçmeden onu sessiz avlanmaya alıştırdı; oku bir karacayı ya da bir geyiği yaraladı mı, Husdent hiç ses çıkarmadan kar, buz ya da ot üzerinde izi sürüyordu; hayvanı ağaçlar arasında yakalayınca, çalıları sürükleyerek yerini gösteriyor, düz arazi buldu mu yerde yatan hayvanın üzerine otlar yığıyor, sonra bir kez bile havlamadan efendisini almaya dönüyordu.

Yaz geçti, kış geldi. Sevgililer bir kaya oyuğuna büzülerek yaşadılar; soğuktan katılaşan toprağın üzerinde, kuru yapraktan yapılmış yataklarını buzlar diken diken ya-

pıyordu. Sevgilerinin sayesinde ikisi de sefilliklerini duyumsamadılar.

Sonra güzel havalar yeniden gelince, büyük ağaçların altına yeşillenmiş dallardan kulübelerini kurdular. Tristan çocukluğundan beri orman kuşlarının seslerine öykünmesini bilirdi; istediği gibi asma kuşunun, an kuşunun, bülbülün, bütün kuşların ötüşlerine öykünürdü; kimi zaman da, onun çağrısıyla kulübenin dallan üzerine toplanan kuşlar, boğazlannı şişirerek türkülerini söylerlerdi.

Sevgililer artık kaçmıyorlar, ormanda dolaşıp duruyorlardı; çünkü baronlardan hiçbiri onları izlemeyi göze alamıyor, Tristan'ın onları ağaç dallanna asacağını biliyorlardı. Buna karşın, bir gün dört alçaktan biri olan Guenelon, Tann onun belasını versin, avın verdiği gözüpeklikle Morois'nın çevresine dek geldi. O sabah da Gorvenal, ormanın kıyısında bir sel çukurunun içinde atının kolanını gevşetmiş, gemini çıkarmış, taze ot otlatıyordu; öte yanda yapraktan odanın içinde yerlere serpili çiçekli otlar üzerinde Tristan Kraliçe'ye sıkı sıkı sarılmıştı. İkisi de uyuyordu.

Gorvenal birden bir av köpeği sürüsünün seslerini duydu. Köpekler büyük bir hızla bir geyiği kovalıyorlardı; geyik kendini bir sel çukuruna attı. Uzakta, otlu arazinin üzerinde bir avcı gözüktü; Gorvenal onu tanıdı: Guenelon'du; efendisinin en çok nefret ettiği insan. Yalnız, seyissiz, mahmuzlan beygirin kanayan böğürlerinde, atın boynunu kırbaçlayarak hızla geliyordu. Gorvenal bir ağacın arkasına gizlenerek onu gözetlemeye başladı; hızlı geliyordu, ama geri dönmesi zor olacaktı.

Önünden geçerken Gorvenal gizlendiği yerden fırladı, atın dizginlerini yakaladı ve o anda bu adamın yaptığı bütün kötülükleri gözünün önüne getirerek onu yere yuvarladı. Vücudunu parça parça etti, kafasını kesti, alıp götürdü.

Ötede, yaprak kulübede, serpili çiçeklerin üzerinde Tristan ile Kraliçe birbirlerine sıkı sıkı sarılmış uyuyorlardı. Gorvenal elinde ölünün başıyla sessizce içeri girdi.

Avcılar, ağacın altında başsız gövdeyi görünce, akıllan başlanndan gitti. Tristan sanki onlan kovalıyordu; ölüm korkusu içinde kaçmaya başladılar. O günden beri kimse bu ormana ava gelmedi.

Uyanınca efendisi sevinsin diye, Gorvenal, başı kulübenin çatallı bir direğine saçlarından astı; sık yapraklar da başı süslüyordu.

Tristan uyanınca, karşısında yaprakların arasında yan yarıya gizlenmiş başın kendisine baktığını gördü, Guenelon'u tanıdı. Korkarak ayağa kalktı, ama hocası ona:

- Merak etme, diye haykırdı, öldü. Ben onu bu kılıçla öldürdüm. Oğul, o senin düşmanındı.

Tristan sevindi; nefret ettiği Guenelon öldürülmüştü.

O günden sonra kimse yabanıl ormana giremedi; korku ormana bekçilik ediyordu, sevgililer de ormanın sahibi olmuşlardı. İşte o zamanlar, Tristan "Şaşmaz" adını verdiği yayını yaptı. Bu yay, oku her zaman nişan alman yere fırlatıyor, insan olsun, hayvan olsun hedefi buluyordu.

Efendilerim, bir yaz günüydü, harman zamanı, Pentecote Yortusu'ndan biraz sonra, kuşlar çiğ damlaları arasında yaklaşan günün doğuşunu şakıyorlardı. Tristan kulübe-

den çıktı, kılıcını taktı, yayı "Şaşmaz"ı hazırladı, tek başına ormanda ava çıktı. Gün batmadan başına gelecek büyük bir üzüntü vardı. Yo, hiçbir zaman iki sevgili bu derece birbirini sevmemiş, cezasını da böyle ağır çekmemiştir.

Tristan avdan dönünce, basınçlı sıcaktan bunalmış bir durumda Kraliçe'yi kollarının arasına aldı.

- Nereye gittiniz dostum?

- Beni yorgun düşüren bir geyiğin peşindeydim. Bak her yanımdan terler akıyor, şöyle bir yatıp uyusam.

Yeşil dallardan yapılı ve çiçekli otlarla döşeli kulübenin içine önce Iseut uzandı. Tristan onun yanına yattı. Kınından çıkmış kılıcını aralarına koydu. Allahtan, giysileri üzerlerindeydi. Kraliçenin parmağında, Marc'ın düğün günü verdiği güzel zümrütlerle süslü altın halka vardı. Parmaklan öyle incelmişti ki yüzük parmağında zor duruyordu. Tristan'ın bir kolu dostunun boynunun altında, öteki güzel vücudunun üzerine atılı; böylece birbirlerine sımsıkı sarılı uyuyorlardı; ama dudakları birleşmiş değildi. Hiç rüzgâr esmiyor, bir tek yaprak kımıldamıyordu. Yapraklı damın arasından bir güneş ışını Iseut'nün yüzüne vurmuştu. Yüzü bir buz parçası gibi panldıyordu.

O sırada, bir orman bekçisi, koruda otların yatmış olduğu bir yer gördü, bir gün önce sevgililer orada yatmışlardı; ama adam vücutlarının biçimlerini tanıyamadı, izi sürdü, yaşadıkları yere geldi. Onlan uyurken gördü, tanıdı, kaçmaya başladı, Tristan'ın öfkeyle uyanmasından korktu. İki fersah ötede olan Tintagel'e dek koştu, büyük şatonun merdivenlerini çıktı, Kral'ı, bir araya toplanmış uyruklannın arasında dava görür buldu:

r Dostum, buraya soluk soluğa ne istemeye geldin? Uzun zaman köpeklerin arkasından koşan bir köpek uşağı gibisin; yoksa sen de zarara uğradın da hakkını mı istiyorsun? Kim seni ormanından kovdu?

Orman bekçisi onu bir yana çekti, yavaşça:

- Kraliçe ile Tristan'ı gördüm, dedi. Uyuyorlardı. Korktum.

- Nerede?

- Morois'da, bir kulübenin içinde. Birbirlerinin kolları arasında uyuyorlardı. Öcünü almak istiyorsan, hemen gel.

- Git, beni ormanın kıyısında, Kızıl Haç'm eteğinde bekle; gördüğünden sakın kimseye söz etme. Sana istediğin kadar altın ve gümüş veririm.

Orman bekçisi oraya gitti. Kızıl Haç'ın altında oturdu. Casusun Tanrı belasını versin. Ama ilerde de öğreneceksiniz ya, onursuzca ölecektir.

Kral atına eyer vurdurdu, kılıcını taktı, yanma kimseyi almadan kentten ayrıldı. Atının üzerinde kendi kendine giderken, yeğenini yakaladığı geceyi anımsadı; aydınlık yüzlü güzel Iseut, Tristan'a karşı nasıl da sevgi göstermişti; onları yakalarsa, bu büyük günahlıları cezalandıracak, onu küçük düşürenlerden öcünü alacaktı.

Kızıl Haç'ta orman bekçisini buldu:

- Düş önüme, beni ivedi ve doğru yoldan götür.

Koca ağaçların kara gölgesi çevrelerini kaplıyordu. Kral casusu izledi. Bir zamanlar güzel vuruşlar yapan kılıcına güveniyordu. Ah! Tristan uyanırsa, ikisinden biri,

Tanrı bilir hangisi, orada ölü olarak kalacaktı. Sonunda orman bekçisi alçak sesle:

- Kralım, yaklaşıyoruz, dedi.

Üzengileri tuttu, beygirin dizginlerini yeşil bir elma ağacının dallarına bağladı. Biraz daha yaklaştılar; birdenbire, güneşli, ağaçsız bir yerde çiçekli kulübeyi gördüler.

Kral, mantosunun ince altın bağlarım çözdü, arkasından attı, güzel boybosu ortaya çıktı. Kılıcını kınından çıkardı. Onları öldüremezse, kendisi ölmeye razıydı. Orman bekçisi arkasından geliyordu; ona geri dönmesini işaret etti.

Elinde kılıcıyla, kulübenin içine yalnız girdi; kılıcını havaya kaldırdı... Ah! Bu darbeyi indirecek olursa, ne yıkım! Ama ağızlarının birbirine dokunmadığını, kılıfsız bir kılıcın vücutlarını ayırdığını gördü. Kendi kendine:

- Tanrım, dedi, ne görüyorum? Onları öldürmeli mi? Ne zamandır bu ormanda yaşıyorlar, birbirlerini çılgın bir aşkla sevseydiler, bu kılıcı aralarına koyarlar mıydı? Kılıfsız bir bıçak iki vücudun arasına konursa, namusun kefili ve koruyucusu olduğunu herkes bilmez mi? Birbirlerini çılgın bir aşkla sevseydiler, böyle masumca yatarlar mıydı? Hayır, onları öldürmeyeceğim, onları vurmak büyük bir günah olur; şu uyuyan erkeği uyandırsam da ikimizden biri ölse, uzun zaman dedikodu olur, küçük düşeriz. Ama öyle bir şey yapacağım ki uyandıkları zaman, onları uyurken gördüğümü bilsinler; onları öldürmek istemediğimi, Tanrı'nın onlara acıdığını öğrensinler.

Güneş kulübenin içine girerek Iseut'nün beyaz yüzünü yakıyordu. Kral kakım derisiyle süslenmiş eldiven-

lerini aldı, "Bir zamanlar bunları bana o, İrlanda'dan getirmişti!" diye düşündü. Güneş ışınının geçtiği deliği kapamak için eldivenleri yaprakların arasına koydu; sonra Kraliçe'ye verdiği zümrüt taşlı yüzüğü yavaşça parmağından çıkardı; bir zamanlar onu parmağına geçirmek için biraz zorlaması gerekmişti; şimdi parmakları öyle inceydi ki, yüzük kolaylıkla çıktı; onun yerine Iseut'nün bir zamanlar kendisine armağan ettiği yüzüğü koydu. Sonra sevgilileri ayıran kılıcı kaldırdı -kılıcı tanıdı- Morholt'nun kafatasında parçalanan kılıcın ta kendisiydi, onun yerine kendi kılıcını koydu, kulübeden çıktı, beygirine atladı, orman bekçisine:

- Haydi kaç, dedi, kendini kurtarabilirsen kurtar!

Iseut de uyurken bir düş gördü; büyük bir ormanın ortasında, güzel bir çadırın altındaydı. İki aslan üzerine atılıyor, onu elde etmek için dövüşüyorlardı... Bir çığlık kopardı ve uyandı; eldivenler göğsünün üzerine düştü. Çığlığın üzerine Tristan ayağa kalktı, yerden kılıcını almak istedi, altın sapını görünce Kral'ınki olduğunu anladı, Kraliçe de parmağında Marc'ın halkasını gördü. Haykırdı:

- Efendim, ne yıkım! Kral bizi yakaladı.

Tristan:

- Evet, dedi, benim de kılıcımı almış götürmüş. Sanırım yalnızdı, korktu, adamlarını getirmeye gitti; yeniden gelecek, bizi bütün halkın önünde yaktıracak. Kaçalım!..

Günlerce Gorvenal'le birlikte Galles toprağına doğru, Morois Ormanı'nm sonlarına dek kaçtılar. Neydi bu aşk yüzünden çektikleri!

X
KEŞİŞ OGRIN

Üç gün sonra, Tristan yaralı bir geyiğin izlerini sürerken gece oluverdi, karanlık ormanın içinde düşünmeye başladı:

"Hayır, Kral'ınbizi öldürmemesi korkudan değil. Kılıcımı almıştı, ben uyuyordum, dindeydim, vurabilirdi, ne diye adamlarını almaya gitsin? Beni diri olarak yakalamak isteseydi, niçin silahımı aldıktan sonra kendi silahını bıraksın? Ah babacığım! Seni tanımaz mıyım? Korkudan değil, sevecenlikten, acıdığı için bizi bağışlamak istedin. Bizi bağışlamak mı? Kim alçalmadan böyle bir suçu bağışlayabilir? Hayır, o bağışlamadı; ama anladı. Anladı ki ateşin önünde, kilisedeki atlayışta, cüzzamlılara karşı pusuda Tanrı bizi koruması altına almıştı. O zaman, eskiden ayakları dibinde arp çalan çocuğu anımsadı; sonra kendisi için Loonnois toprağını bıraktığını, sonra Morholt'nun kargısını ve kendi onuru için dökülen kanı... Suçumu itiraf etmediğimi, sorguya çekilmeyi, dövüşle hakkımı savunmak istediğimi ve buna izin vermediğini anımsadı; yüreğinin soyluluğu, ona çevresindeki adamların anlamadığı şeyleri anlattı; aşkımızın içyüzünü bilir diyemem, hayır, bir zaman için bilmesi olasılığı da yoktur; ama kuşkulanıyor, umuyor, yalan söylemediğimi duyumsuyor, dövüşerek haklı olduğumu kanıtlamamı istiyor. Ah! Sevgili dayıcığım, Tanrı'mn yardımıyla dövüşte zafer kazanmak, sizinle barışmak ve sizin için yeniden zırhlı giysiyle miğferi giymek!... Neler düşünüyorum? O zaman da Iseut'yü alır:

Hiç onu krala verir miyim? Keşke uyurken beni boğazımdan kesseydi! Eskiden peşimden beni kovalarken, ondan nefret edebilir, onu unutabilirdim: Iseut'yü cüzzamlılara bırakmıştı; artık onun değildi, benimdi. Şimdiyse, acımasıyla sevgimi yeniden uyandırdı, Kraliçe'ye de hak kazandı. Kraliçe mi? Onun yanındayken kraliçeydi. Bu ormanda bir tutsak gibi yaşıyor. Gençliğini ne duruma getirdim? İpek kumaşlarla döşeli odalarının yerine ona bu yabanıl ormanı veriyorum; o güzel perdeler yerine bu kulübe; bu kötü yolu da benim için yürüyor. Dünyanın kralı efendimiz. Tanrım, senden acıma istiyorum, bana, Iseut'yü Kral Marc'a geri verme gücünü vermeni diliyorum. Onun karısı değil mi? Roma yasasına göre, toprağının bütün zenginleri önünde onunla evlenmiş değil mi?"

Tristan yayına dayandı, gecenin içinde uzun uzun ah etti durdu.

Ev niyetine kullandıkları böğürtlenlerle çevrili çalılıkların arasında sarışın Iseut, Tristan'ın dönüşünü bekliyordu. Ay ışığında, parmağına Marc'ın geçirmiş olduğu halkayı gördü. Düşündü:

"iyilik dolu bir davranışla bana bu altın halkayı veren, beni cüzzamlılara veren adam değil; hayır, o daha toprağına ilk ayak bastığım günden beri beni kabul eden ve koruyan, yufka yürekli senyördür. Tristan'ı nasıl da seviyordu! Ben geldim, hem ne yaptım? Tristan'ın sarayında yaşaması gerekmez miydi? Çevresinde, şövalye armalannı takıncaya kadar ona hizmet edecek ve adamı olacak yüz delikanlı bulunacaktı. Atı üzerinde, sarayları, baron şatolarını dolaşarak dövüş ve serüven aramayacak mıydı? Ama be-

nim için şövalyeliği unutuyor, saraydan sürgün ediliyor, ormanlarda kovalanıyor, bu yabanıl yaşamı sürüyor!.."

O sırada, yapraklarla kuru dalların üzerinde Tristan'ın ayak sesinin yaklaştığını duydu. Iseut, her zamanki gibi, onu karşıladı. Elinden silahlarını alacaktı. "Şaşmaz" adlı yayıyla oklarını aldı, kılıcının bağlarını çözdü. Tristan:

- Dostum, dedi, bu Kral Marc'ın kılıcı. Başımızı kesecekken yaşamımızı bağışladı.

Iseut kılıcı aldı, altın sapını öptü; Tristan, onun ağladığını gördü:

- Ah, dedi, Kral MarcTa bir barışabilsem! Sizi hiçbir zaman, davranışla da, sözle de, yasal olmayan bir aşkla sevmediğimi dövüşle kanıtlamama izin verse, krallığının Lidan'dan Durham'a dek tersini ileri sürmeye cesaret eden herhangi bir şövalyesi beni kavga alanında silahlı bulacaktır. Sonra Kral beni hizmetinde alıkoymak isterse, ona büyük bir saygıyla senyörüm ve babam olarak hizmet ederim; yok beni uzaklaştırır ve sizi yanında tutmayı yeğlerse, Frise'e ya da Brötanya'ya geçerim, yol arkadaşı olarak da yanıma yalnızca Gorvenal'i alırım. Kraliçe, nereye gitsem, hep sizin kalacağım. Iseut, onca zamandır, bütün güzelliğinizle, bu ıssız yerlerde, benim için dayandığınız bu acı sefillik olmasaydı, bu ayrılığı düşünmezdim.

- Tristan, ormanda yaşayan keşiş Ogrin'i anımsayın; haydi yine ona gidelim. Göklerin büyük kralının acımasına bir sığınabilsek, Tristan dostum.

Gorvenan uyandırdılar; Iseut atına bindi, Tristan da atı geminden tutuyordu; bütün gece, sevdikleri ormandan son kez geçtiler, hiç-konuşmadan yürüdüler.

Sabahleyin biraz dinlendiler, sonra keşişin bulunduğu yere yürüdüler. Ogrin, kilisesinin kapısının önünde bir kitap okuyordu. Onları gördü, sevgiyle uzaktan seslendi:

- Dostlar! Sevda sizi nasıl sefillikten sefilliğe kovalıyor! Bu çılgınlığınız ne kadar sürecek? Haydi, cesaret! Artık pişmanlık getirin.

Tristan:

- Dinleyin Efendim Ogrin, dedi, Kral'a barış önermemiz için bize yardım edin. Ben ona Kraliçe'yi geri vereceğim; sonra uzaklara, Brötanya ya da Grise'e gideceğim, günün birinde kral beni kabul ederse, gelir, ona görevim olduğu için hizmet ederim.

Keşişin ayak ucuna diz çöken Iseut de, üzüntülü bir sesle:

- Artık böyle yaşamayacağım, dedi. Tristan'ı sevmiş olduğuma, hâlâ ve her zaman sevdiğime pişmanım demiyorum, ama bundan sonra ayrılacağız.

Keşiş ağladı, Tanrı'ya dua etti: "Ey Tanrım, ey gücü her şeye yeten, şunlara yardım edebilmem için beni bu denli yaşattığına şükrediyorum!"

Onlara akıllıca öğütler verdi, sonra mürekkeple parşömen kâğıdı aldı, Tristan'ın ağzından Kral'a barış öneren bir mektup yazdı. Tristan'ın söylediği bütün sözleri mektuba yazdıktan sonra, Tristan yüzüğüyle mühürledi.

Rahip:

- Bu mektubu kim götürecek? diye sordu.

- Kendim götüreceğim.

- Hayır, Efendim Tristan, bu tehlikeli yolculuğa girişmeyin; sizin yerinize ben gideyim, şatodaki insanları tanırım.

- Bırakın sevgili Efendim Ogrin; Kraliçe sizin evinizde kalsın; gece olur olmaz seyisimle birlikte giderim, o atımı bekler.

Ormana karanlık basınca Tristan GorvenalTe birlikte yola koyuldu. Tintagel'in kapılarına gelince onu orada bıraktı. Duvarların üzerinde kolcular borularını çalıyorlardı. Kendini hendeğin içine bıraktı, tehlikeyi göze alarak kentin içinden geçti. Meyve bahçesinin sivri parmaklıklarını eskisi gibi aştı, mermer merdivenleri, çeşmeyi, büyük çam ağacını bir daha gördü, arkasında kralın uyuduğu pencereye yaklaştı. Ona yavaşça seslendi. Marc uyandı:

- Kimsin sen, gece yansı beni ne diye çağırıyorsun?

- Efendim, ben Tristan'ım, size bir mektup getiriyorum; şuraya, bu pencerenin parmaklığına bırakıyorum. Yanıtınızı, Kızıl Haç'ın dalına bağlattırın.

- Tanrı aşkına, sevgili yeğenim, bekle beni.

Kapıya fırladı, gecenin içinde üç kez:

- Tristan! Tristan! Tristan, oğlum! diye bağırdı.

Ama Tristan kaçmıştı, Gorvenal'i buldu, çevik bir sıçrayışla atına bindi; Gorvenal:

- Çılgın, dedi, acele et, şu yoldan kaçalım.

Sonunda keşişin tekkesine vardılar. Orada keşişi dua eder, Iseut'yü de onları ağlayarak bekler buldular.

XI
TEHLİKELİ GEÇİT

Marc, rahibini uyandırdı, mektubu uzattı. Rahip balmumunu kopardı, önce Tristan adına Kral'ı selamladı, sonra yazılı sözleri beceriyle okuyarak Tristan'ın istediğini Kral'a iletti. Marc ses çıkarmadan onu dinliyor, için için seviniyordu, çünkü Kraliçe'yi hâlâ seviyordu.

Baronların en önemlilerini birer birer çağırttı; hepsi toplanınca, sustular, kral söze başladı:

- Senyörler, şu mektubu aldım. Ben sizin Kralınızım, siz de benim sadık adamlarımsınız. Benden istenen şeyleri dinleyin; sonra bana düşüncenizi söyleyin! Düşüncenizi söyleme göreviniz olduğuna göre, sizden bunu istiyorum.

Rahip ayağa kalktı, mektubu iki eliyle çözdü, Kral'ın önünde ve ayakta:

- Efendiler, dedi, Tristan önce Kral'a ve bütün baronlarına selamlarını, sevgilerini yolluyor. Sonra da şöyle ekliyor: "Kralım, ejderi öldürüp de İrlanda Kralı'nın kızını elde ettiğim zaman, onu bana vermişlerdi; onu isteseydim kendim alabilirdim, ama istemedim. Sizin ülkenize getirip size teslim ettim. Oysa siz, onunla evlenir evlenmez, alçaklar yalanlarıyla sizi inandırdılar. Öfkeyle, dayıcığım, efendiciğim, bizi sorguya çekmeden yaktırmak istediniz. Ama Tanrı acıdı; ona yalvardık, Kraliçe'yi kurtardı; hak yerini buldu; ben de yüksek bir kayadan kendimi aşağı atarken Tanrı'nın yardımıyla kurtuldum. O zamandan beri doğru olmayan ne yaptım? Kraliçe cüzzamlılara verilmişti, onu kurtardım, alıp götürdüm; tümüyle suçsuz ol-

duğu halde, benim yüzümden ölecek olan birini, o durumda bırakabilir miydim? Onunla birlikte ormanlara kaçtım. Onu size geri getirebilmek için ormandan çıkıp ovaya inebilir miydim? Bizi ölü veya diri yakalamalarını buyurmamış mıydınız? Ama daha önce olduğu gibi şimdi de, ne Kraliçe'nin bana karşı, ne de benim Kraliçe'ye karşı size zarar verecek bir aşkımız olmadığını, isteyenle dövüşerek kanıtlamaya ve kefalet vermeye hazırım. Dövüşe izin verin; hiçbir hasımdan kaçmam, eğer hakkımı kanıtlayamazsam, beni adamlarınızın önünde yaktırın. Ama ben yenersem, siz de ışık yüzlü Iseut'yü almaya razı olursanız, baronlarınızdan hiçbiri size benim gibi hizmet edemez; yok, benim hizmetimi istemezseniz, gider ya Gavoie ya da Frise Kralı'ndan hizmet isterim. Siz de bundan sonra adımı işitmezsiniz. Efendim, düşünün taşının, hiçbir anlaşmaya razı değilseniz, Iseut'yü irlanda'ya, aldığım yere götüreceğim; ülkesinde kraliçe olsun."

Cornouailleslı baronlar, Tristan'ın kendilerine dövüşme önerdiğini işitince, hepsi Kral'a:

- Efendim, dediler, Kraliçe'yi geri al; ona karaçalanlar aklı başında olmayan insanlar. Tristan'a gelince, kendi de istediği gibi Gavoie'ye ya da Frise Kralı'nın yanına savaşmaya gitsin; belirleyeceğin bir gün de, sana hemen Iseut'yü getirmesini söyle.

Kral üç kez sordu:

- Tristan'ı suçlayacak kimse yok mu?

Hepsi susuyorlardı. O zaman Kral rahibe dönerek:

- Hemen bir mektup hazırlayın, dedi, ne yazılacağını duydunuz; hemen yazın: Iseut'nün genç yaşında çektiklc-

ri yeter. Bu mektup akşam olmadan Kızıl Haç'ın dalına asılsın; acele edin!

Soma ekledi:

- İkisine de selam ve sevgi yolladığımı da söyleyin.

Gece yansına doğru, Tristan Blanche-Lande'ı geçti, mektubu buldu, mühürlü olarak keşiş Ogrin'e götürdü. Keşiş yazılanları ona okudu: Baronlarının salık vermesi üzerine Marc, Iseut'yü geri almaya razı oluyor, ama Tristan'ı hizmetinde alıkoymuyordu; Tristan üç güne dek Kraliçe'yi Tehlikeli Geçit'te Kral Marc'a teslim edecek, ondan sonra da denizaşırı gidecekti.

Tristan:

- Ah, dedi, sizi yitirmek ne acı sevgilim! Ama her şeye karşın bunu yapmak gerek; şimdi benim yüzümden çektiğiniz acıdan sizi kurtarabilmek elimde olduğuna göre, ayrılma zamanımız gelince, size sevgimin belirtisi olan bir armağan vereceğim. Gideceğim bilinmeyen ülkeden size bir haberci yollarım, gelip bana isteğinizi söyler; dostum, ben de ilk çağırışınızda uzak ellerden koşar gelirim.

Iseut içini çekti:

- Tristan, dedi, bana köpeğin Husdent'ı bırak. Ona değerli bir av köpeği gibi özenle bakarım. Onu görünce seni anımsarın, üzüntüm azalır. Dostum, yeşil akikten bir yüzüğüm var, onu benim hatırım için al, parmağına tak: Herhangi bir haberci, senin gönderdiğini söylerse, ne yaparsa yapsın, ne derse desin şu halkayı göstermedikçe ona inanmam. Ama bunu görür görmez, hiçbir güç, hiçbir Kral yasağı, benden istediğini yapmama engel olamaz, istediğin ister akılcı, ister çılgınca bir şey olsun.

- Dostum, size Husdent'ı veriyorum.

- Sevgilim, siz de karşılık olarak bu yüzüğü alın.

ikisi de birbirlerini dudaklarından öptüler.

Bir yandan da Rahip Ogrin, sevgilileri kulübesinde bırakarak, koltuk değneğiyle Mont'a kadar gitmiş; oradan, mavi benekli, kül rengi kakım derileri, erguvan ve lâl renginde ipekli kumaşlar, zambaktan daha beyaz bir gömlek ve ağır ağır yürüyen, koşumlu bir at almıştı. Bu şaşırtıcı ve görkemli eşyaları almak için uzun zamandır topladığı paralarını harcadığını görenler, onunla alay ediyorlardı; ama yaşlı adam değerli kumaşları atın üzerine yükledi, Iseut'nün yanma döndü:

- Kraliçem, dedi, giysileriniz lime lime olmuş, şu armağanları kabul edin de Tehlikeli Geçit'e gittiğiniz gün daha güzel olasınız; korkarım beğenmeyeceksiniz de; ben böyle süslü şeyler seçmekte pek usta değilim.

Öte yandan da Kral, Cornouailles'ın her yerinde üç gün sonra Kraliçe'yle Tehlikeli Geçit'te barışacağı konusunda tellal bağırttı. Kadınlar, şövalyeler, akın akın, kalabalık içinde bu toplantıya gittiler; hepsi Kraliçe Iseut'yü yeniden görmek istiyorlardı; hepsi onu seviyordu, alçaklardan sağ kalmış olan üçü dışında...

Ama bu üçünden biri kılıçla, öteki bir okla ölecek; üçüncü de suda boğulacaktır; orman bekçisine gelince; onu da, açık sözlü sarışın Perinis ormanda sopayla gebertecek. Böylelikle haksızlığı sevmeyen Tanrı, sevgililerin öcünü düşmanlarından alacaktır.

Toplantı için karar verilen gün, Tehlikeli Geçit'te, baronların değerli çadırlarıyla süslenen geniş çayır uzakta pa

rıldıyordu. Ormanda Tristan, Iseut ile birlikte atla gidiyordu. Bir tuzaktan korktuğu için parça parça olan giysilerinin altına zırhlı giysilerini giymişti. Birdenbire ikisi de ormanın kıyısında gözüktüler; uzakta, baronların arasında, Kral Marc'ı gördüler. Tristan:

- Dostum, dedi, işte Kral efendimiz, şövalyeleriyle, uyruklarıyla bize doğru geliyor; biraz sonra artık birbirimizle konuşamayacağız. Gücü her şeye yeten, büyük Tanrı adına size yalvarıyorum; bir haber gönderirsem, istediğimi yapın!

- Dostum Tristan, yeşil akik yüzüğü görür görmez, ne kale, ne duvar, ne sağlam şato sevgilimin isteğini yerine getirmeme engel olamaz.

- Iseut, Tanrı senden razı olsun!

Atları yanyana yürüyordu; Tristan Iseut'yü kendine doğru çekti, kollan arasına aldı. Iseut:

- Dostum, dedi, son ricamı dinle; sen bu ülkeyi bırakıp gideceksin; hiç olmazsa birkaç gün bekle, bir yere gizlen de Kral bana nasıl davranıyor, öfkeyle mi, iyilikle mi, öğren!... Ben yalnızım, beni alçaklara karşı kim savunacak? Korkuyorum! Orman bekçisi Ori, seni gizlice evinde yatırır, gece yıkık kilere dek sessizce gel. Perinis'i oraya yollarım, bana kötü davranan olursa, sana onunla bildiririm.

- Dostum, kimse bunu göze alamaz. Ben Ori'nin yanında gizli kalacağım; seni aşağılayan olursa, düşmandan sakınır gibi benden sakınsın!

iki topluluk selamlaşacak denli birbirine yaklaşmıştı.

Kral Marc, adamlarından bir ok atımı önde, atının üzerinde, mert bir tavırla gidiyordu; yanında Dinas de Lidan vardı.

Baronlar da yaklaşınca, Tristan, Iseut'nün atını dizginlerinden tutarak Kral'ı selamladı:

- Kralım, dedi, sana sansın Iseut'yü geri veriyorum. Senin toprağının adamlan önünde, senden bir dileğim var; sarayında kendimi savunmama izin ver. Hiç yargılanmadım. Bırak da dövüşle hakkımı kazanayım; yenilirscm, beni kükürt içinde yak; zafer kazanırsam da yanında alıkoy; alıkoymak istemezsen, uzak bir ülkeye gideyim.

Kimse Tristan'ın dövüşme önerisini kabul etmedi. O zaman Marc Iseut'nün atının dizginlerini eline aldı, onu Dinas'a teslim ederek, akıl danışmak için bir yana çekildi.

Sevinç içinde olan Dinas, Kraliçe'ye pek çok saygı gösterdi, güzel sözler söyledi. Görkemli kırmızı kaftanını üzerinden aldı, Iseut'nün vücudu, ince gömleği, geniş ipek giysisi içinde bütün inceliğiyle ortaya çıktı. Kraliçe "denier"lcrini esirgemeyen yaşlı keşişi anımsayarak gülümsedi. Giysisi görkemli, eli ayağı zarif, gözleri menevişli, saçları gün ışığı gibi aydınlıktı.

Alçaklar onu eskisi gibi güzel ve saygıya değer görünce hırslandılar, atlarını Kral'a doğru sürdüler. O sırada, Andre de Nikole adlı baron Kral' ın düşüncesini değiştirmeye çalışıyordu:

- Efendim, diyordu, Tristan'ı yanında alıkoy; onun sayesinde daha etkili bir kral olursun.

Marc'ın yüreği yavaş yavaş yumuşuyordu; ama alçaklar karşıdan geldiler:

- Kral, dediler, sana bağlı baronların olarak verdiği-

miz şu öğüdü dinle. Kraliçe için haksız yere çok şey söylendi, kabul ediyoruz; ama Tristan'la birlikte saraya dönerlerse, yine söz olur. Daha iyisi, bırak, Tristan bir zaman buradan uzaklaşsın. Kuşkusuz, bir gün onu yine çağırırsın.

Marc da öyle yaptı; vakit geçirmeden uzaklaşsın diye Tristan'a baronlarıyla haber yolladı. Bunun üzerine Tristan Kraliçe'ye yaklaştı, esenleşti. Bakıştılar. Kraliçe kalabalıktan utandı ve kızardı.

Kralın acıması bırakmadı; yeğenine ilk kez seslenerek:

- Bu üzerinden dökülen giysilerinle nereye gideceksin? dedi. Hazinemden istediğini al; altın, gümüş ya da kürk.

Tristan:

- Kralım, dedi, oradan hiçbir şey almayacağım, zengin Frise Kralı'na gidecek, elimden geldiğince seve seve hizmet edeceğim.

Atını çevirdi, denize doğru indi; Iseut onu gözleriyle izledi. Gözden yitinceye dek başını çevirmedi.

Barış haberi üzerine büyük, küçük, erkek, kadın, çoluk çocuk, büyük bir kalabalık, kent dışına Iseut'yü karşılamaya koştular; Tristan'ın ülkeden uzaklaştırılmasına üzülüyor, Kraliçelerine kavuştuklarına da seviniyorlardı. Çan sesleri arasında, çiçekler serpili, halılar serili yollarda, kral, kontlar ve prensler ona eşlik ediyorlardı; sarayın kapıları ardına dek açıldı; zengini yoksulu yiyip içip oturdular ve Marc bugünün onuruna tutsaklarından yüzünü özgür bıraktı; eliyle silahlandırdığı yirmi şövalye adayına da kılıç ve zırh dağıttı.

Tristan, gece olunca Kraliçe'ye söz verdiği gibi, ses-

sizce orman bekçisi Ori'nin oturduğu yere geldi; Ori onu gizlice yıkık kilere yatırdı. Haydi bakalım, şimdi de alçaklar sakınsınlar.

XII
KIZGIN DEMİRLE ANT İÇME

Artık Denoalcn, Andret ve Gondoine güvende olduklarını sandılar. Belki de Tristan, yaşamım onlara erişemeyecek denli uzak, deniz aşırı bir ülkede sürüyordu. Bir av günü, Kral, köpeklerinin havlamalarını dinleyerek atını bir yanda tutarken, üçü de atları üzerinde ona doğru geldiler.

- Bizi dinle Kral, dediler. Sen Kraliçeyi yargısız mahkum etmiştin. Bu yanlış bir davranıştı. Bugün de yine yargısız bağışlıyorsun; yine yanlış yapmıyor musun? Hiç kendini savunmadı, ülkesinin baronları ikinizi de ayıplıyor. Ona söyle de, Tanrı'nm kararını istesin. Azizlerin kutsal kemikleri üzerine ant içerse, suçsuzsa ne yitirir? Suçsuzsa, ateşte kızdırılmış bir demiri tutamaz mı? Görenek böyledir ve bu kolay denemeyle eski kuşkular, sonsuza dek yok olacaktır.

Marc, öfkeyle yanıt verdi:

- Tanrı sizi yok etsin, Cornouailles soyluları, durmadan beni lekelemeyi düşünüyorsuuz. Sizin için yeğenimi kovdum; daha ne istiyorsunuz? Kraliçeyi de İrlanda'ya mı kovayım? Yeni yakınmalarınız nedir? Eski suçlamalarınıza karşı Tristan onu savunmayı önermedi mi? Kraliçenin suçsuz olduğunu kanıtlamak için size dövüş önerdi; hepi-

niz işittiniz... Ne diye ona karşı mızraklarınızı, kalkanlarınızı ele almadınız? Efendiler, artık bu kadarı çok oluyor; sizin için kovduğum adamı geri çağırmamdan korkun!

O zaman alçaklar titrediler; sanki Tristan geri gelmiş de, kanlarını son damlasına dek akıtmıştı; öylesine korktular.

- Efendim, size mertçe öğüt vermek istedik, onurunuzu düşünerek, size bağlı adamlarınıza yakışır yolda; ama bundan sonra susacağız. Öfkenizi unutun, bizimle yine barışın!

Marc, eyerinin üzerinde irkildi:

- Defolun alçaklar! Sizinle artık barışamam. Sizin için Tristan'ı kovdum, şimdi sıra sizde, gidin toprağımdan!

- Pek iyi, sevgili Efendim! Şatolarımız sağlamdır, çevreleri sağlam parmaklıklarla kaplıdır, çıkması güç kayalar üzerindedir.

Sonra, selam vermeden, dönüp gittiler.

Köpekleri, avlan beklemeden, Marc atını Tintagel'e doğru sürdü, salonun merdivenlerini çıktı; kraliçe telaşlı adımlarının taşların üzerinde çınladığını duydu.

Ayağa kalktı, onu karşılamaya gitti; her zaman yaptığı gibi, kılıcını elinden aldı, ayaklarına dek eğildi, Marc onu ellerinden tutup kaldırırken, Iseut gözlerini ona çevirdi; yüzünün soylu çizgilerinin, öfkeden alt üst olduğunu gördü; işte odun ateşinin önünde de bir zaman, ona böyle öfkeli görünmüştü.

- Ah! diye düşündü, dostum keşfedildi, Kral onu yakaladı!

Yüreği göğsünde buz kesildi, bir tek söz söylemeden

Kral'ın ayaklarının önüne yıkılıverdi. Kral onu kollarının arasına aldı, usulca öptü; Iseut yavaş yavaş kendine geliyordu. Kral:

- Dostum, dedi, nedir derdiniz?

- Korkuyorum, efendim; sizi öyle öfkeli gördüm ki!

- Evet, avda biraz canım sıkıldı.

- Ah senyör, avcılarınız sizi kızdırdıysa, av dargınlıkları bu denli ciddiye alınır mı hiç?

Marc bu sözlere gülümsedi:

- Hayır dostum, avcılarım değil, ne zamandır bizi çekemeyen üç alçak beni kızdıran. Onları tanırsın: Andret, Denoalen ve Gondoine. Toprağımdan kovdum onları.

- Efendim, benim için ne söylediler size?

- Sana ne canım? Onları kovdum işte.

- Herkes düşüncesini söylemekte haklıdır, Efendim. Ama benim de, bana yüklenen suçu öğrenmek hakkım. Sizden öğrenmezsem kimden öğreneceğim? Bu yabancı ülkede yalnızım, efendim, sizden başka beni savunacak kimse yok ki.

- Pek iyi. İleri sürdüklerine göre senin ant içerek ve kızgın demir deneyiyle suçsuzluğunu kanıtlaman gerekiyormuş. Dediler ki, "Kraliçenin bu kızgın demirle yargıyı kendisinin istemesi gerekmez mi? Suçsuzluğundan emin olan için bu denemeler hiçtir. Ne yitirecek? Son yargı Tanrı'nındır, bütün suçlamaları ortadan ancak o kaldırır..." İşle savları buydu. Ama bırakalım şunları. Kovdum onları diyorum sana.

Iseut ürperdi; Kral'a baktı:

- Efendim, onlara haber yollayın sarayınıza dönsünler. Ben antla hakkımı savunacağım.

- Ne zaman?

- On gün sonra.

- Bu süre kısa, dostum.

- Hayır, uzun bile. Ama istediğim şu; o zamana dek siz Kral Artur'e haber yollayın, Monscnyör Gauvain, Girflet, Saray Bakanı Ke ve şövalyelerinden yüzü, toprağınızın sınırı olan Blanche Landc'da, krallıklarınızı ayıran ırmağa dek atlarıyla gelsinler. İşte orada, onların önünde ant içeceğim, yalnızca sizin baronlarınızın önünde değil; çünkü baronlarınız, ben ant içer içmez, sizden, beni başka bir yolla denemenizi isteyecekler, üzüntüleriniz hiç bitmeyecek. Ama Artur ve şövalyeleri, yargıda kefil olurlarsa, ötekiler artık bir şey söylemeyi göze alamazlar.

Bir yandan, Marc'ın Kral Artur'e yolladığı silahlı haberciler hızla Carduel'e giderlerken, Iseut, uşağı sarışın, sadık Perinis'i gizlice Tristan'a yolladı.

Perinis, ormanın ortasında ıssız yollardan, orman bekçisi Ori'nin kulübesine kadar koştu; Tristan kaç gündür onu orada bekliyordu. Perinis olan biteni anlattı, yeni alçaklığı, yargı gününü, belirlenen saati ve yeri söyledi:

- Efendim, hanımım dedi ki, karar verilen günde bir maşlah giyecek, kimsenin tanımayacağı bir biçimde kılık değiştirerek, silahsız, Blanche Lande'a geleceksiniz; onun, yargı yerine gitmek için ırmağı kayıkla geçmesi gerekiyor; siz karşı kıyıda, kral Artur'ün şövalyelerinin bulunacağı yerde onu bekleyeceksiniz. Sanınm, o zaman ona yardım edebileceksiniz. Hanımım o yargı gününden pek korkuyor; ama korkmasına karşın, onu daha önce cüzzamlılann elinden kurtaran Tann'nın iyiliğine de inanıyor.

- Aziz dostum Perinis, git Kraliçe'ye söyle, istediğini yapacağım.

îşte senyörler, Perinis Tintagel'e dönerken, raslantıyla bir ağaçlığın arasında, bir gün sevgilileri uyurken yakalayıp da gidip Kral'a haber veren orman bekçisini gördü. Bir gün sarhoşluğu sırasında bu ihanetiyle övünmüştü. Adam toprağa derin bir çukur kazmış, kurt ve domuz yakalamak için üzerini ustalıkla ince dallarla örtüyordu. Kraliçe'nin uşağının üzerine doğru atıldığını görünce kaçmak istedi. Ama Perinis onu tuzağın kıyısına dek getirerek:

- Casus seni, dedi, Kraliçe'yi ele verdin, ne kaçıyorsun? Burada kal, elinle kazdığın mezarının yanında!

Sopa vınlayarak havada döndü. Değnek de, kafatası da aynı zamanda parçalandı. Sadık sarışın Perinis, cesedi ayağıyla dallarla örtülü çukurun içine itti.

Ant içme için karar verilen günde, Kral Marc, Iseut ve Cornouailles baronları Blanche-Lande'a dek atla giderek, ırmağa doğru ilerlediler.

Karşı kıyı boyunca toplanan Artur ve şövalyeleri, parıldayan bayraklarıyla onları selamladılar.

Önlerinde kıyının yamacında oturmuş, üzerinde deniz kabukları sarkan bir cüppeye sarılı, üstü başı dökülen bir hacı duruyordu, elindeki tahta kabını uzatarak, keskin ve acı dolu bir sesle dileniyordu.

Cornouailles kayıkları, çalakürek yaklaşıyorlardı. Yanaşacakları sırada Iseut şövalyelere:

- Senyörler, dedi, uzun giysilerimi şu bataklıkta kirletmeden karaya nasıl çıkabilirim? Bir kayıkçı gelse de geçmeme yardım etse.

Şövalyelerden biri hacıya seslendi:

- Dostum, örtünü topla da suya in, Kraliçe'yi taşı, ama bu bitkin halinle yarı yolda düşmekten korkmuyorsan.

Adam Kraliçe'yi kolları arasına aldı. Iseut ona usulca: "Dostum," dedi. Sonra yine usulca, "Kumun üzerine kendini bırakıver" diye ekledi.

Kıyıya varınca adam sendeledi, yere düştü; kolları arasında Kraliçe'yi sımsıkı tutuyordu. Seyislerle kayıkçılar küreklerle, kancalarla zavallı yoksulu kovalıyorlardı.

Kraliçe:

- Bırakın onu, dedi, sanırım uzun bir yolculuk yapıp yorulmuş olacak,

Ve saf altından bir tokayı üzerinden çözerek hacıya attı.

Artur'ün yerleştiği bölmenin önüne, yeşil otun üzerine, Nicee ipeğinden değerli bir örtü serilmişti, onun üzerine de kutulardan ve sandıklardan çıkarılan azizlerin kutsal andaçları dizilmişti. Soylu Gauvain ve Girflet ile Saray Bakanı Ke onları koruyorlardı.

Kraliçe Tanrı'ya dua ettikten sonra boynundan, ellerinden mücevherlerini çıkardı, dilencilere verdi; erguvan rengi mantosunu, yakalığını çıkardı, verdi; yeleğini, giysisini ve değerli taşlarla süslü ayakkabılarını da verdi; üzerinde yalnızca kolsuz bir gömlek bıraktı, bu durumda ve yalınayak iki kralın önüne doğru ilerledi. Çevrede baronlar onu sessizce seyrediyor, ağlıyorlardı. Kutsal eşyaların yanında bir mangal yanıyordu. Iseut titreyerek sağ elini azizlerin kemiklerine doğru uzattı ve şöyle dedi:

- Logres Kralı, Cornouailles Kralı, siz Efendim Ga-

uvain, Efendim Ke, Efendim Girflet, bana kefil olacak olan hepiniz, bu kutsal eşyalar ve bu dünyada kutsal olan her şey üzerine ant içiyorum ki, efendim Kral Marc ve demin gözlerinizin önünde yere düşen hacıdan başka insanoğlu, hiçbir erkek, beni kollarının arasında tutmamıştır. Kral Marc, bu ant size yeter mi?

- Evet Kraliçe, Tanrı da gerçek yargısını versin!

Iseut:

- Amin, dedi.

Mangala yaklaştı, yüzünde renk kalmamıştı, sendeliyordu. Herkes susuyordu. Demir kızdırılmıştı. O zaman Iseut, çıplak kollarını korun içine soktu, demir çubuğu yakaladı, onu ellerinde tutarak dokuz adım attı, sonra elinden attı ve avuçları açık olarak ellerini haç biçiminde uzattı. Herkes gördü ki tenine hiçbir şey olmamıştı. [1]

O zaman bütün yüreklerden Tanrı'ya bir şükran seslenişi yükseldi.

XIII
BÜLBÜL SESİ

Tristan orman bekçisi Oti'nin kulübesine dönünce, sopasını atıp hacı örtüsünden sıyrıldıktan sonra, Kral'a verdiği sözü yerine getirmek ve Cornouailles ülkesinden uzaklaşmak zamanının geldiğini açıkça duyumsadı.

Artık neden gecikiyordu? Kraliçe kendini savunmuş1 u; Kral ona sevgi ve saygı gösteriyordu. Artur gerekirse onu korumasına alacaktı; bundan sonra artık hiçbir hainlik onu etkilemezdi. Tintagel'in çevresinde artık ne diye dolaşsın?

Boşu boşuna kendi yaşamını, orman bekçisinin yaşamını ve Iseut'nün rahatını tehlikeye koyuyordu. Evet gidecekti. Blance-Lande'da, hacı kılığıyla, Iseut'nün vücudunun kolları arasında son kez ürperdiğini duyumsamıştı.

Üç gün daha geçti, Kraliçe'nin yaşadığı ülkeden bir türlü ayrılajmıyordu. Dördüncü gün gelince, onu kulübesinde konuk eden orman bekçisiyle esenleşti, Gorvenal'e:

- Hocam, dedi, işte uzun yolculuğun saati geldi; Galles topraklarına gideceğiz.

Gecenin karanlığında dertli dertli yola koyuldular. Yolları bir zamanlar Tristan'm sevgilisini beklediği meyve bahçesinin yanından geçiyordu. Gece duruydu, pırıl pırıl parlıyordu. Yolun dönemecinde Tristan, parmaklığa yakın bir yerde, büyük çam ağacının kalın gövdesinin göğün aydınlığı içinde yükseldiğini gördü.

- Sevgili hocam, şu ilerdeki ağaçlıkların altında beni bekle; çok geçmeden gelirim.

- Nereye gidiyorsun? Deli misin? Başına bela mı almak istiyorsun?

Ama Tristan güvenli bir sıçrayışla tahta parmaklığı aşmıştı. Ak mermer merdivenin yanına, büyük çam ağacının altına geldi. Güzel yontulmuş tahta parçalarını suya atmak şimdi neye yarardı? Iseut artık gelmeyecekti. Çevik ve sakıngan adımlarla, eskiden Kraliçe'nin izlediği yoldan şatoya yaklaştı.

Odasında, uyuyan Marc' m kollan arasında, Iseut uyanık yatıyordu. Birdenbire, ay ışığının titrediği aralık duran pencereden bir bülbül sesi geldi.

Iseut, geceyi büyüleyen coşkun sesi dinliyordu. Ses

de öyle yakınan bir ezgiyle yükseliyordu ki, en hain yüreği, adam öldüren birinin yüreğini bile yumuşatabilirdi. Kraliçe, "Acaba bu ezgi nereden geliyor?" diye düşündü; Sonra birdenbire anladı: "Ah, bu Tristan olmalı! Morois Ormanı'nda, beni eğlendirmek için, ötücü kuşlara böyle öykünürdü. Gidiyordu, işte bu da onun son selamı. Nasıl da yakınıyor! Yaz sonunda, bülbülün istemeye istemeye yerinden ayrılması gibi. Dostum! Artık sesini hiç duyamayacağım!

Bülbül sesi daha yanık geldi:

- Ah! Ne istiyorsun? Gelmemi mi? Hayır! Keşiş Ogrin'i, içtiğimiz antları anımsa. Sus, ölüm bizi kolluyor... Ölüm umurumda mı? Sen beni çağırıyorsun, beni istiyorsun, geliyorum!

Kral'ın kucağından kendini kurtardı, hemen hemen çıplak olan vücudunun üzerine kül rengi kürkle kuşatılmış bir manto giydi. Her gece sırayla on şövalyenin nöbet beklediği bitişik salondan geçmesi gerekiyordu; beş tanesi uyurken öteki beşi kapılar ve pencerelerin önünde silahlı olarak dışarısını kollardı. Ama raslantıya bakın; hepsi uyumuşlardı, beşi yatakların, beşi de döşemelerin üzerinde. Iseut, yerde serili vücutların üzerinden atladı, kapının sürgüsünü kaldırdı. Halka çınladı, ama bekçilerden hiçbirini uyandırmadı. Kapının eşiğini geçti, o zaman ses sustu.

Ağaçların altında, Tristan, hiçbir söz söylemeden onu göğsüne bastırdı; kolları, birbirlerinin vücuduna sıkıca sarıldı, gün doğuncaya dek iplerle bağlanmış gibi birbirlerinden çözülmediler. KraPa karşın, kolculara karşın, sevgililer uzun zaman haz ve aşk coşkusu içinde kaldılar.

O gece, sevgilileri çıldırttı; sonraki günlerde de Kral, Saint-Lubin'de mahkemelerde bulunmak için Tintagel'den ayrıldığından, yeniden Ori'nin yanına gelen Tristan, her sabah, ay ışığında, meyve bahçesinden doğru, sessizce kadınların odalarına dek girmeyi göze alabiliyordu.

Bir tutsak onu gördü. Gidip Andret, Denoalen ve Gondoine'ibuldu:

- Beylerim, dedi, gitti sandığınız hayvan, inine dönmüş.

-Kim?

- Tristan.

- Ne zaman gördün?

- Bu sabah, hem de iyi tanıdım. Siz de benim gibi, yarın sabah gün doğarken geldiğini görebilirsiniz; kılıcı belinde, bir elinde yay, öteki elinde iki okla.

- Nerede göreceğiz?

- Bildiğim bir pencere var, orada. Ama onu size gösterirsem, bana ne kadar para verirsiniz?

- Sana otuz gümüş mark veririz, zengin bir tüccar olursun.

Tutsak:

• - Öyleyse dinleyin, dedi. Kraliçe'nin odasının içi, yukarıda bulunan dar bir pencereden görünür, çünkü bu pencere duvarda çok yükseğe delinmiştir. Ancak, gerili büyük bir perde bu deliğin önünü kapar. Yarın, üçünüzden biri, güzelce meyve bahçesine girsin; uzun bir diken dalını kessin, ucunu sivriltsin, sonra o yüksek pencereye dek tırmansın, değneği bir iğne gibi perdenin kumaşına hatırsın. Böylece

onu hafifçe yana çekebilir. Beylerim, perdenin arkasında size söylediğimi görmezseniz beni cayır cayır yaktırın.

Andret, Gondoine ve Denoalen, içlerinden hangisinin bunu ilk olarak görmek onuruna ulaşacağını tartıştılar; sonunda, bunu önce Gondoine'e bırakmaya karar verdiler. Ayrıldılar; ertesi sabah gün doğarken buluşacaklardı. Yarın gün doğarken, hey gidi beyoğulları, kendinizi Tristan'dan iyi koruyun.

Ertesi gün, daha ortalık ağarmadan, Tristan, orman bekçisi Ori'nin kulübesinden ayrılarak, sık dikenlerin arasından sürüne sürüne şatoya doğru ilerledi. Bir çalılığın arasından çıktığı sırada, ormanın açıklık yerine bakınca, Gondoine'in, evinden doğru geldiğini gördü. Tristan kendini dikenlerin arasına attı, pusuda büzülüp bekledi:

"Aman Tanrım! Ne olur şu yaklaşan, beni tam zamanından önce görmesin!" diye düşündü.

Kılıcı elinde, bekliyordu; ama raslantıyla Gondoine başka bir yola saptı, uzaklaştı.. Tristan çalılığın arkasından çıktı, umudu boşa gitmişti, yayını gerdi, nişanı aldı: Yazık! Adam erişilmeyecek denli uzaklaşmıştı.

O anda uzaktan, küçük, kara ve rahvan bir atın üzerinde Denoalen görünmez mi? Arkasından da iki büyük tazı geliyordu. Tristan bir elma ağacının arkasına gizlenerek, onu gözetledi. Bir çalılığın arasına gizlenen yaban domuzunu dışarı çıkartmak için köpeklerini eyleme geçirmeye çalışıyordu. Ama. daha tazılar onu yatağından çıkarmadan, efendileri öyle bir yara alacaktı ki, onu hiçbir hekim iyileştiremeyecekti. Denoalen yakınına gelince Tristan harmanisini üzerinden attı, bir sıçradı, düşmanının önüne di-

kildi; adam, "Vuruldum" diye bağıramadı bile; attan düşü-tü. Tristan onun başını kesti, yüzünün çevresinden sarkan saç örgülerini kırptı, ayakkabısının içine yerleştirdi; Iseut'ye gösterip onu sevindirmek istiyordu. "Ne yazık," diye düşünüyordu, "Acaba Gondoine ne oldu? Elimden kaçtı; ne diye ona da aynı biçimde hakkım vermedim!"

Kılıcını sildi, kınına soktu, bir ağaç kütüğünü sürükleyerek cesedin yanına getirdi ve onu kanlar içinde bıraktı. Başlığını başına geçirdi, dostuna doğru yürüdü.

Gondoine,Tintagel Şatosuna ondan önce gitmişti; yüksek pencereye tırmanıp dikenli sopasını perdeye batırmış, kumaşın iki kenarını hafifçe ayırmış, yerlerde çiçekler serpili olan odanın içine bakıyordu. Önce Perinis'ten başkasını görmedi; sonra Brangien geldi; biraz önce altın saçlı Kraliçe'nin saçlarını taradığı tarağı tutuyordu.

Sonra İseut odaya girdi, daha sonra da Tristan. Bir elinde ak söğütten yayıyla iki ok taşıyordu; öteki elinde de iki uzun erkek saçı örgüsü tutuyordu.

Harmanisini arkasından attı, güzel vücudu ortaya çıktı. Sarışın Iseut ona selam vermek için eğildi; doğrulurken başını kaldırınca, perdenin üzerinde Gondoine'in başının gölgesini gördü, tam o anda da Tristan:

- Şu güzel örgüleri görüyor musun? diyordu. Denoalen'in saçları. Ondan senin öcünü aldım. Artık bundan sonra, onun için, kalkan ve mızrak işleri bitti.

- Çok iyi efendim, ama şu yayı gerer misiniz lütfen; görmek istiyorum, gerilmesi kolay mı?

Tristan yayı gerdi, ama şaşkınlık içindeydi, iyice anlamamıştı. Iseut iki oktan birini aldı, yayın ipine yerleş-

irdi. İp sağlam mı diye yokladı, sonra yavaş sesle ve aceyle:

- Hoşuma gitmiyen bir şey görüyorum. İyi nişan al, fistan!

Triştan konumunu aldı, başını kaldırdı, perdenin ta oikseğinden Gondoine'in başının gölgesini gördü, "Okuma yolunu Tanrı göstersin!" dedi; bunu der demez duvara doğru dönüp oku fırlattı. Uzun ok havada vınladı, (ne doğan, ne güvercin böyle hızla uçabilir) hainin gözünü patlattı; bir elmanın içinden geçer gibi beyninden geçti, kafatasına, tireşimler içinde saplandı. Gondoine ses çıkaramadan yere yıkıldı, bir kazığın üzerine düştü.

O zaman Iseut, Tristan'a şöyle dedi:

- Artık kaç, dostum! Görüyorsun ya alçaklar senin gizlendiğin yeri biliyorlar! Andret henüz yaşıyor, Kral'a bildirecektir; artık senin için orman bekçisinin kulübesinde de güven yok! Kaç dostum! Sadık Perinis bu cesedi ormana saklar, Kral hiçbir şey duymaz. Ama sen, kendi esenliğin için, benim esenliğim için bu ülkeden uzaklaş!

Tristan:

- Nasıl yaşıyabilirim? dedi.

- Evet, dost Tristan, bizim yaşamlarımız birbirine bağlı; ya ben nasıl yaşayabilirim? Kendim burada kalıyorum, ama yüreğim seninle.

- Iseut, dostum, gidiyorum, bilmem hangi ülkeye. Aına bir gün yeşil akik yüzüğü gönderirsem, onunla senden isteyeceğimi yapacak mısın?

- Evet, biliyorsun; yeşil akik yüzüğü görünce ne kale, ne sağlam şato, ne de Kral yasağı, dostumun isteğini

yerine getirmeme engel olabilir. İstediği şey, ister bi^çılgınhk olsun, ister akılcı...

- Dostum, Tanrı senden razı olsun.
- Tanrı seni korusun, dostum.

XIV
SİHİRLİ ÇINGIRAK

Tristan, Galles'e, soylu Dük Gilain'in toprağına sığındı. Dük, genç, etkili, iyi yürekli bir adamdı; Tristan'ı kendi konuğu gibi kabul etti. Onu ağırlamakta hiçbir şeyden kaçınmadı; ama, ne oyunlar, ne de şenlikler giderebildi Tristan'm üzüntüsünü...

Bir gün genç Dük'ün yanında otururken, yüreği öyle acılarla doluydu ki hiç ayrımına varmadan içini çekiyordu. Dük onun derdini hafifletmek için odasından, kendi üzünçlü saatlerinde büyüsüyle gözlerini ve yüreğini dinlendirdiği çok sevgili oyununu getirmelerini buyurdu. Soylu ve değerli bir erguvan rengi örtüyle kaplı olan masanın üzerine, köpeği Petit Crü'yü koydular. Bu büyülü bir köpekti; Dük'e Avalon Adası'ndan gelmişti; onu bir peri, Dük'e bir aşk simgesi olarak göndermişti. Kimse onun özünü ve güzelliğini tanımlamak için yeterince uygun sözcük bulamaz. Tüylerinin öyle olağanüstü bir renk zenginliği vardı ki, neresinin ne renk olduğu söylenemezdi; ilk bakışta boynu kardan daha ak, arkası yonca yaprağından yeşil, bir yanı erguvan gibi kırmızı, öteki yanı safran gibi san, karnı firuze gibi mavi, sırtı da pembe görünürdü;

ama uzun zaman bakınca bütün bu renkler insanın gözünün önünde oynuyor ve değişiyordu; sırayla ak, yeşil, sarı, mavi, erguvan rengi, karanlık ya da parlak oluyordu. Boynunda ince altın bir zincire bağlı bir çıngırak vardı; bu çıngırağın sesi öyle neşeli, öyle duru, öyle tatlıydı ki, işitir işitmez Tristan'ın yüreği yumuşadı, yatıştı, üzüntüsü dağıldı. Kraliçe için çektiği bütün acıları unutuverdi. Bu çıngırağın büyülü özelliği böyleydi: İnsanın yüreği, onun bu tatlı, neşeli, duru çalışını duyunca bütün üzüntüleri unutuyordu. Tristan büyünün etkisiyle, bütün üzüntüsünü alan ve elinin altında tüylerinin dokunuşu ipek kumaş gibi gelen küçük sihirli hayvanı okşarken, bu hayvanın Iseut için güzel bir armağan olacağını düşünüyordu. Ama ne yapmalıydı? Dük Gilain, Petit Crü'yü her şeyden çok seviyordu; ne hileyle, ne de ricayla, kimse onu elinden alamazdı.

Bir gün Tristan Dük'e şöyle dedi:

- Efendim, sizden o denli ağır vergiler isteyen dev Kıllı Urgan'dan toprağınızı kurtaran olursa ne verirsiniz?

- Doğrusu, onu yenene, bütün servetimin arasından en çok değer verdiğim şeyi seçmesine izin veririm; ama kimse deve saldırmayı göze alamaz.

Tristan sözünü sürdürerek:

- Bunlar büyük sözler. Ama bir ülkeye, ancak serüvenlerle gönenç gelebilir. Pavie'nin bütün altınını bana verseler, devle dövüşme isteğimden vazgeçemem.

Dük Gilain:

- Öyleyse, dedi, Tann sizinle birlikte olsun, sizi korusun!

Trjstan, Kıllı Urgan'ı ininde yakaladı. Uzun zaman, öldüresiye dövüştüler; sonunda, beceri güce,-çelik kılıç da ağır çomağa üstün geldi; Tristan devin sağ yumruğunu keserek düke getirdi.

- Efendim, ödül olarak, söz verdiğiniz gibi, bana sihirli köpeğiniz Petit Crü'yü verin!

- Dostum, ne istedin? Onu bana bırak da, kızkardeşimle toprağımın yarısını al.

- Kızkardeşiniz güzel, toprağınız da güzel, ama ben Kıllı Urgan'la sizin peri köpeğinizi kazanmak için dövüştüm. Verdiğiniz sözü anımsayın.

- Al öyleyse; ama bil ki, gözlerimin ışığını yüreğimin neşesini alıp götürüyorsun!

Tristan, köpeği akıllı ve kurnaz bir çalgıcıya teslim etti. O da onu Tristan'm adına Cornouailles'a götürdü. Tintagel'e geldi, köpeği gizlice Brangien'e verdi. Kraliçe bu armağandan pek çok hoşlandı, ödül olarak çalgıcıya on altın mark verdi, Kral'a da, bu değerli armağanı, annesi İrlanda Kraliçesi'nin yolladığını söyledi. Bir kuyumcuya, köpek için, altın ve değerli taşlar kakılı bir kulübe yaptırdı; her gittiği yere, dostunun andacı olarak onu taşıyordu. Ona her bakışında üzünç, iç sıkıntısı, özlem, hepsi yüreğinden siliniyordu.

Önce olağanüstülüğü anlamadı; "Ona bakanın bu denli tatlı olması, Tristan'dan geldiği içindir," diye düşünüyordu; kuşkusuz dostunun düşüncesi böylece üzüntüsünü uyuşturuyordu. Ama bir gün, onun bir büyü olduğunu, yalnızca çıngırağın çalmasının yüreğini büyülediğini anladı.

"Ah!" diye düşündü, "Tristan mutsuzken rahat içinde

yaşamak bana yakışır mı? O, bu büyülü köpeği kendisinde alıkoyup her acıyı unutabilirdi; özveri göstererek, onu bana yollayıp bana neşe vermeyi, kendisiyse yine sıkıntı çekmeyi yeğledi. Ama böyle olması doğru değil; Tristan, sen acı çektikçe ben de çekeceğim."

Büyülü çıngırağı eline aldı, son kez olarak çaldı, usulca çözdü; sonra açık pencereden denize fırlattı.

XV
AK ELLİ ISEUT

Sevgililer, birbirlerinden ayrı ne yaşayabiliyor, ne de ölebiliyorlardı. Ayrı kalmaları ne yaşam, ne ölümdü; aynı zamanda da hem yaşam, hem ölümdü.

Denizlerde, adalarda, türlü ülkelerde, Tristan derdinden kaçmak istedi. Kendi yurdu olan Loonnois'ya gitti. Sözünün Eri Rohalt onu sevgi gözyaşlarıyla karşıladı. Ama Tristan, toprağında rahat içinde yaşamaya dayanamayarak, serüven peşinde, dukalıklar ve krallıklarda dolaştı. Lonnois'dan Frise'e, Frise'den Gavoie'ya, Almanya'dan İspanya'ya birçok senyöre hizmet etti, birçok serüvenli iş başardı. Ne yazık! İki yıl Cornouailles'dan hiçbir haber gelmedi, ne bir dost, ne bir haberci.

O zaman Tristan, Iseut'nün kendisinden vazgeçtiğini, unuttuğunu sandı.

Günün birinde, yanında yalnızca Corvenal ile, Trislan Brötanya toprağına geldi. Yerle bir olmuş bir ovadan geçtiler: her yerde yıkılmış duvarlar, içinde kimse kalma-

mış köyler, yanıp kül olmuş tarlalar görünüyordu, atları kül ve kömürlerin üzerine basarak geçiyordu. Bu ıssız ve ağaçsız topraktan geçerken Tristan şöyle düşündü:

"Yorgun ve bitkinim. Bu serüvenler neme gerek? Sevgilim uzakta, onu artık hiç görmeyeceğim. İki yıldır niye beni dolaştığım ülkelerde aratmadı? Hiçbir haber de yollamadı. Tintagel'de Kral ona saygı gösteriyor, hizmet ediyordu; mutluluk içindeydi. Doğrusu büyülü köpeğin çıngırağı etkisini göstermiş; beni unutmuş. Eski üzüntülere, eski zevklere aldırış etmiyor belki de; şu yıkılmış ülkede dolaşan zavallı, onun umurunda bile değil. Ben de beni unutanı, hiçbir zaman unutmayacak mıyım? Derdime umar olacak kimseyi bulmayacak mıyım?'

Tristan'la Gorvenal, iki gün boyunca ne bir insana, ne bir horoza, ne de bir köpeğe raslayarak tarlaları, mahalleleri geçtiler. Üçüncü gün ikindileyin, üzerinde eski bir kilisenin yükseldiği bir tepeye yaklaştılar, yakınında da kilisenin kulübesi vardı. Keşişin sırtında, dokunmuş kumaştan giysi yoktu; üstünden parça parça yünler sarkan bir koyun postu giymişti. Yere kapanmış, dizleri, dirsekleri çıplak, kurtuluş bağışlaması için Marie-Madeleine'e (9) yalvarıyordu. Yaklaşanlara "Hoş geldiniz," dedi. Gorvenal atları ahıra yerleştirirken, rahip Tristan'ın üzerinden silahlarını aldı, sonra yemeği hazırladı. Onlara seçkin yemekler veremedi. Yalnızca kaynak suyuyla küllü arpa ekmeği. Yemekten sonra karanlık basıp da ateşin çevresine oturduk-

(9) Hıristiyan azizelerinden biri.

larında, Tristan bu yakılıp yıkılmış toprağın neresi olduğunu sordu. Keşiş:

- Sevgili beyoğlu, dedi, Dük Hoel'in Brötanya toprağıdır bu. Önceleri güzel bir ülkeydi burası; çayır ve sürülmüş toprak bakımından zengindi. Bir yanda değirmenler, bir yanda elma ağaçları, bir yanda çiftlikler. Ama Nantesli Kont Riol hepsini yakıp yıktı; hayvanlar için ot toplamayla görevlendirilen atlılar her yeri ateşe verdiler, her yanı yağma ettiler. Artık onun adamları epey zaman zengin kalacaklardır; savaş böyledir işte.

Tristan:

- Kardeşim, dedi, niçin Kont Riol, senyörünüz Hoel'i böyle yıkıma uğrattı?

- Size bu savaşın nedenini söyleyeyim, efendim. Riol, Dük Hoel'in uyruğuydu. Dük Hoel'in bir de kızı vardır, büyük adam kızlarının arasında en güzeli... Kont onunla evlenmek istiyordu. Ama babası onu bir uyruğuna vermek istemedi; Kont Riol da kızı zorla kaçırma girişiminde bulundu. O çekişmeler yüzünden birçok adam öldü.

Tristan sordu:

- Dük Hoel hâlâ bu savaşı sürdürecek durumda mı?

- Pek zor; bununla birlikte, son kalan Carhaix Şatosu daha dayanıyor, çünkü surları sağlamdır; Dük Hoel'in oğlu mert Kaherdin dc yürekli bir şövalyedir. Ama düşman onları sıkıştırıyor, açlığa sürüklüyor, uzun zaman dayanabilecekler mi bilmem.

Tristan, Carhaix Şatosu'nun ne uzaklıkta olduğunu sordu.

- İki milden çok değil, Efendim.

Ayrıldılar, uykuya yattılar. Ertesi sabah keşiş duasını okuduktan sonra arpayla külden yapılan ekmeği yiyince, Tristan iyi yürekli adamla esenleşti. Atına binerek Carhaix'ye doğru yollandı.

Kapalı surların dibinde durunca, devriye yolu üzerinde birçok insanın ayakta durduğunu gördü, Dük'ü sordu. Hoel de, oğlu Kaherdin'le birlikte bu adamların arasındaydı. Kendini tanıttı. Tristan ona şöyle dedi:

- Ben Loonnois Kralı Tristanım. Cornouailles Kralı Marc da dayım olur. Uyruklarınızın size zarar verdiğini öğrendim. Efendim, size hizmetlerimi sunmaya geldim.

- Ne yazık! Efendim Tristan, yolunuza gidin siz; Tanrı razı olsun! Sizi burada nasıl ağırlayabiliriz? Yiyeceğimiz kalmadı; buğdayımız yok, bakla ve arpadan başka bir şeyimiz yok; işte, ölmeyecek kadar.

Tristan:

- Zararı yok, dedi. Ben iki yıl bir ormanda ot, kök ve av etiyle yaşadım, o yaşamı hiç de kötü bulmadım. Buyruk verin de bana şu kapıyı açsınlar.

Bunun üzerine Kaherdin:

- Baba, bu denli yürekli olduğuna göre, onu kabul edin; iyi kötü ağırlamaya çalışırız; o da acılarımızı paylaşır.

Onu saygıyla kabul ettiler. Kaherdin konuğuna sağlam duvarları ve içinde okçuların gizlendiği tahta perdeli koruganlar bulunan ana kaleyi gezdirdi. Mazgalların arasından, ona uzakta, ovada, Dük Riol'ün kurmuş olduğu çadırları ve barakaları gösterdi. Şatoya döndükleri zaman Kaherdin Tristan'a:

- Şimdi sevgili dostum, annemin ve kızkardeşimin

bulunduğu salona çıkalım, dedi; el ele tutuşarak kadınların odasına girdiler. Ana kız işlemeli bir örtünün üzerine oturmuşlar, bir İngiltere kumaşını sırmayla işliyorlar; aynı zamanda da bir elişi türküsü söylüyorlardı (10): Güzel Doette'in rüzgârda, beyaz dikenlerin altında, hâlâ gelmeyen dostu Doon'u nasıl özlediğini anlatıyordu bu türkü. Tristan onları selamladı, onlar da Tristan'ı; sonra iki şövalye kadınların yanına oturdular. Kaherdin annesinin işlediği etolü (11) göstererek:

- Bakın, sevgili dost Tristan, dedi, annem de iyi bir işçi; yoksul kiliselere vermek üzere ne güzel tapını giysileri işlemesini biliyor. Kızkardeşimin elleri de, şu ak ipek kumaş üzerinde sırma iplikleri ne güzel kovalıyor. Gerçekten, güzel kardeşim, sana "ak elli Iseut" demekte hakları var.

Adının Iseut olduğunu öğrenince Tristan gülümsedi ve ona daha tatlı bakışlarla baktı.

Kont Riol, ordugahını Carnaix'den üç mil uzağa kurmuştu ve epeyden beri Dük Hoel'in adamları oraya saldırmak için direkleri aşmayı göze alamıyorlardı. Ama, ertesi gün olur olmaz, Tristan, Kaherdin ve on iki genç şövalye Carhaix'den çıktılar; zırhlı giysilerini, tolgalarını giymişlerdi; atlarının üstünde, çam ormanlarının içinden düşman çadırlarına dek gittiler; sonra pusularından atılarak Kont Riol'ün bir taşıma bölüğünü zorla ele geçirdiler. O günden sonra, çoğu kez hileler ve yöntemleri değiştirerek Riol'ün iyi korunmamış olan çadırlarını deviriyorlar, ko-

(10) Fransızcası: Chanson de toile; O zamanlarda elişi işlerken söylenen türkü.

(11) Kilisede papazların boyunlarına attıkları bir tür atkı.

rumanlara saldırıyorlar, adamlarını yaralıyorlar, öldürüyorlar, hiçbir zaman da Carhaix'ye eli boş dönmüyorlardı. İşte bu durumda Tristan ile Kaherdin birbirlerine öyle sevgi ve güven duymaya başladılar ki, aralarında dostluk ve arkadaşlık andı içtiler. Öykünün de bize bildireceği gibi, hiçbir zaman bu sözlerinden dönmediler.

İşte bu atlı yolculuklarından dönerken, şövalyelik ve incelik kurallarından söz ederlerken, çoğu kez Kaherdin sevgili yol arkadaşına kız kardeşi ak elli Iseut'yü, saf yürekli güzel Iseut'yü övüyordu.

Bir sabah, henüz gün doğarken, bir nöbetçi telaşla kulesinden indi, salonları dolaşarak, "Senyörler, epey uyudunuz! Kalkın! Riol saldırıyor!" diye bağırdı.

Şövalyeler, kentliler, hepsi silahlandılar, surlara koştular. Ovada zırhların parladığını gördüler. İpek bayrakları dalgalanıyor, Riol'ün bütün askerleri güzel bir alay halinde ilerliyordu. Dük Hoel ile Kaherdin, kapıların önüne derhal ilk şövalye takımlarını dizdiler. Bir ok erimine geldikleri zaman, atlarına hız verdiler, mızraklarını eğdiler, oklar da nisan yağmurları gibi üzerlerine yağıyordu.

Tristan da bir yandan nöbetçinin son uyandırdıklarıyla birlikte silahlanıyordu. Ayakkabılarını bağladı, giysisini üzerine geçirdi, çamurluklarını ve altın mahmuzlarını taktı; zırhını kuşandı, tolgasını solukluğun üzerine yerleştirdi, atma binip ovaya dek mahmuzladı ve kalkanı göğsüne dayalı, "'Carhaix" diye bağırarak ortaya çıktı. Tam vaktinde gelmişti: Hoel'in adamları koruganlar arasında gerilemeye başlamışlardı. O sırada, yerlere yıkılan atların ve yaralı uyrukların birbirine geçmesi, genç şövalyelerin in-

dirdikleri vuruşlar, ayakların altında kana boyanan otlar, görülecek bir şeydi. Kaherdin, Kont Riol'ün kardeşi olan gözüpek bir baronun karşısına dikildiğini görünce, hepsinin önünde gururlu bir davranışla durmuştu. İkisi de kargılarını indirerek çarpıştılar. Nantes'linin kargısı Kaherdin'inkini sarsmadı bile, parçalandı. Kaherdin ise, daha güvenli bir vuruşla rakibinin kalkanını yana itti ve parlatılmış kılıcını beline, bayrağın olduğu yere dek soktu. Atın üzerinde doğrulan şövalye yere düştü.

Kardeşinin çığlığı üzerine Kont Riol, doludizgin Kaherdin'in üzerine saldırdı. Ama Tristan yolunu kesti; birbirleriyle çarpışınca, Tristan'ın mızrağı sapından kırıldı, RioPünki de hasmının atının göğsüne dayanarak etine girdi, hayvanı çayırların üzerine ölü olarak serdi. Hemen ayağa kalkan Tristan, elinde parlak kılıcıyla:

- Alçak, diye haykırdı, sahibini bırakıp da atı yaralayan belasını bulur! Bu çayırdan canlı olarak çıkmayacaksın!

Riol atını ona doğru sürerek:

- Sanırım yanılıyorsunuz, dedi.

Ama Tristan saldırıyı savuşturdu ve kolunu kaldırarak kılıcını bütün gücüyle Riol'ün tolgasına indirdi. Kanat halkasını yerinden oynattı, burunluğunu uçurdu. Mızrak, şövalyenin omzundan atın yanına kaydı; at sendeledi, o da yere yıkıldı. Riol ondan kurtulabildi ve ayağa kalktı; ikisi de ayakta, delinmiş, yarılmış kalkanla, parçalanmış zırhlarıyla birbirlerinden ayrılmıyorlar, saldırıyorlardı; sonunda Tristan Riol' ün tolgasının armasının üzerine vurdu. Kanat halkası çözüldü, vuruş o denli güçle indirilmişti ki, baron, elleri ve dizleri üzerine düştü. Tristan ona:

- Ayağa kalkabilirsen kalk delikanlı, diye bağırdı; bu savaş alanına belanı bulmaya gelmişsin, ölmelisin!

Riol yeniden ayağa fırladı; ama Tristan, ona öyle bir darbe indirdi ki tolgası delindi, örtüsü parçalandı, kafatası ortaya çıktı. Riol, acıması, yaşamını bağışlaması için Tristan'a yalvardı. Tristan da elinden kılıcını aldı. Tam zamanında almıştı, çünkü her yandan Nanteslılar efendilerinin yardımına gelmişlerdi. Ama efendileri yenilgiyi kabul etmişti bile.

Riol, Dük Hoel'in tutukevine gideceğine, ona yeniden saygı ve güven andı içeceğine, yakılan mahalle ve köyleri eski durumuna getireceğine söz verdi. Buyruğu üzerine savaş durdu, askerleri de uzaklaştılar.

Yenenler Carhaix'ye dönünce, Kaherdin babasına:

- Efendim, dedi, Tristan'ı çağırın, yanınızda alıkoyun, ondan daha iyi bir şövalye yoktur. Ülkemizin böyle yürekli bir barona gereksinmesi var.

Dük, adamlarına danıştıktan sonra Tristan'ı çağırdı:

- Dostum, toprağımı ele vermediğiniz için sizi ne denli sevsem azdır. İşte size borcumu ödemek istiyorum. Kızım ak elli Iseut, dükler, krallar ve kraliçeler soyundandır. Alın onu, size veriyorum.

Tristan:

- Alırım, Efendim, dedi.

Ah efendilerim, niçin bu güzel sözü söyledi? İşte, bu söz yüzünden öldü.

Gün belirlendi, süre kararlaştırıldı. Dük dostlarıyla, Tristan da kendi dostlarıyla geldiler. Herkesin önünde, kilisenin kapısında, kutsal dinin yasalarına göre Tristan, ak

elli Iseut ile evlendi. Düğün görkemli ve zengin oldu. A-ma gece olup da uşaklar Tristan'ın giysilerini soyarken, gömleğinin biraz dar olan kolunu çıkardıkları anda, parmağındaki yeşil akik yüzüğünü, sansın Iseut'nün yüzüğü-~ü yere düşürdüler. Yüzük döşeme taşlannın üzerine düşerken keskin bir sesle çınladı.

O zaman Tristan, eski sevgisinin yeniden uyandığını ıladı ve suçunun ayrımına vardı.

Sarışın Iseut'nün ona bu halkayı verdiği günü anımsadı: Kendisinin yüzünden o güç yaşamı geçirdiği ormandaydı. Yatakta öteki Iseut'nün yanında yatarken Morois'daki kulübe gözünün önüne geldi. Ne çılgınca bir düşünceyle dostunu ihanetle suçlamıştı! Hayır, dostu onun yüzünden her türlü güçlüğü ve acıyı çekiyordu; asıl kendisi ona ihanet etmişti.

Ama kansı Iseut'ye de acıyordu, saf yürekli güzel Iseut'ye. iki Iseut de onu sevmekle ne talihsizdiler. İkisine de verdiği sözde durmamıştı.

Ak elli Iseut ise, yanında yatan Tristan'ın iç çekmesine şaşıyordu. Sonunda biraz utanarak:

- Sevgili efendim, dedi, acaba sizi kızdıracak bir şey mi yaptım? Niçin beni bir kez öpmüyorsunuz? Söyleyin de suçumu bileyim, elimden gelirse kendimi bağışlatayım.

Tristan:

- Dostum, dedi, darılmayın, ben bir ant içtim. Daha önce başka bir ülkedeyken, bir ejderle dövüştüm, az kalsın ölüyordum; tam o sırada aklıma Meryem Ana geldi; bana yardım eder de canavardan kurtulursam, evlendiğim

zaman bütün bir yıl karımı kucaklamayacağıma, öpmeyeceğime ant içtim.

Ak elli Iseut:

- Ne yapayım, öyleyse ben de razı olurum, dedi.

Ama sabahleyin hizmetçi kızlar ona evli kardınların giydiği yakalığı takarlarken üzüntülü üzüntülü gülümsedi ve bu yakalığı takmayı hak etmediğini düşündü.

XVI
KAHERDIN

Dük Hoel, birkaç gün sonra, Saray Bakanı ve bütün avcıları, Tristan, ak elli Iseut ve Kaherdin, hep birlikte şatodan çıktılar; ormana ava gittiler. Dar bir yolda, Tristan Kaherdin'in solundan gidiyordu; Kaherdin sağ eliyle ak elli Iseut'nün atının dizginlerini tutuyordu. Bir aralık, at bir su birikintisine bastı. Atın ayağı, suyu Iseut'nün giysisinin altından öyle bir sıçrattı ki kızcağız tümüyle ıslandı ve dizinden yukarısına dek soğuğu duyumsadı. Hafif bir çığlık kopardı, atını mahmuzlerken öyle yüksek ve duru bir kahkaha attı ki, Kaherdin arkasından atını koşturarak ona yetişince:

- Güzel kardeşim, neye gülüyorsunuz? diye sordu.

- Aklıma bir şey geldi de ona güldüm, sevgili kardeşim. Üzerime su sıçrayınca ona, "Ey su," dedim, "Sen yürekli Tristan'dan daha yüreklisin." İşte buna güldüm. Ama boşboğazlık ettim kardeşim. Sözümü geri alıyorum. Bunu söylediğime pişman oldum.

Şaşkınlık içinde kalan Kahardin, kızı öyle zorladı ki, o da sonunda evliliğinin içyüzünü anlattı.

O sırada Tristan yanlarına geldi, üçü de atlarının üzerinde hiç konuşmadan av evine dek gittiler. Orada Kaherdin, Tristan'ı bir yana çekerek:

- Efendim Tristan, dedi, kızkardeşim bana evliliğinizin içyüzünü söyledi. Ama siz verdiğiniz söze ihanet ettiniz, ailemin onuruyla oynadınız. Buna karşı diyeceğiniz varsa söyleyin, yoksa size dövüş öneriyorum.

Tristan yanıt verdi:

- Evet, aranıza gelmem sizin için bir talihsizlik, kara yazınız. Ama sevgili dostum, kardeşim, yoldaşım, derdimi dinle de belki bana karşı olan öfken yatışır. Benim başka bir Iseut'm var. Bütün kadınlar güzeldir, benim için bin türlü acı çekti, hâlâ da çekiyor. Evet, kız kardeşin beni seviyor, ama öteki Iseut benim hatırım için, ona verdiğim bir köpeğe senin kardeşinin bana gösterdiğinden çok özenle bakıyor. Gel şu avı bırakalım, seni götüreceğim yere benimle gel de yaşamımdaki yıkımları sana anlatayım.

Tristan dizginleri çekti, atına hız verdi. Kaherdin de kendi atını onunkinin arkasından sürdü. Hiçbir şey söylemeden ormanın derinliklerine daldılar. Orada Tristan Kaherdin'e derdini açtı. Deniz üstünde nasıl aşkı ve ölümü içtiğini söyledi; baronların ve cücenin ihanetini, Kraliçe'nin yakılmaya götürüldüğünü, cüzzamlılara verildiğini, sonra yabanıl ormandaki sevişmelerini anlattı; onu Kral Marc'a nasıl geri verdiğini, sonra ondan nasıl kaçtığını ve ak elli Iseut'yü sevmek istediğini anlattı; artık Kraliçe'den uzakta ne yaşam, ne ölüm olabileceğini anladığını da söyledi.

Kaherdin şaşkınlık içinde susuyordu. Ayrımında olmadan öfkesinin yatıştığını duyumsadı. Sonunda:

- Dostum, dedi, pek şaşırtıcı sözler duyuyorum; yüreğimi yumuşattınız, acımayla doldurdunuz; öyle acılar çekmişsiniz ki Tanrı kimseye göstermesin. Haydi Carhaix'ye dönelim; üç gün sonra, elimden gelirse, size düşüncemi söyleyeceğim.

Sarışın Iseut de, Tintagel'deki odasında, Tristan yüzünden içini çekiyor, onu çağırıyordu. Onu hep sevmek; işte bundan başka ne bir düşüncesi, ne bir umudu, ne de isteği vardı. Bütün isteği onda... Hem de iki yıldır ondan haber alamıyor. Nerede acaba? Hangi ülkede? Acaba yaşıyor mu?

Sarışın Iseut odasında oturuyor ve üzünçlü bir aşk şarkısı söylüyor. Guron adında bir âşığın, nasıl yakalanıp dünyada her şeyden çok sevdiği kadın yüzünden öldürüldüğünü, sonra hileyle kontun karısına Guron'un yüreğini nasıl yedirdiğini ve kadının acısını ezgileştiriyordu.

Kraliçe yavaş yavaş şarkıyı söylüyor. Sesini arpın sesine uyduruyor. Eller güzel, türkü güzel, alçak tonla söyleyen ses tatlı.

Derken, uzak bir adadan, Kariado adında zengin bir kont geldi. Kraliçe'ye hizmetlerini sunmak için Tintagel'e gelmişti. Tristan gittiğinden beri çok kez Kraliçe'ye aşkını da söylemişti. Ama Iseut onu geri çeviriyor, bunun çılgınlık olduğunu söylüyordu. Yakışıklı, görkemli ve gururlu bir şövalyeydi; güzel konuşuyordu ama dövüşlerden çok kadınların odalarında kendini gösterebiliyordu. Iseut'yü şarkı söyler buldu. Gülerek:

- Aman Tanrım, bu ne üzünçlü şarkı, dedi. Baykuşun ötüşü gibi... Baykuş ölümü haber vermek için Öter demezler mi? Belki sizin türkünüz de benim ölümümü haber veriyor. Çünkü ben sizin aşkınızdan ölüyorum!

Iseut:

- Pek iyi, dedi. Benim şarkımın sizin ölümünüzü bildirdiğini kabul ediyorum, çünkü siz buraya, bana acıklı bir haber getirmeden gelmezsiniz. Tristan'a karşı konuşma konusunda hep baykuş ya da puhu olan sizsiniz. Bugün hangi kötü haberi getirdiniz bakalım?

Kariado yanıt verdi:

- Kraliçe, öfkelisiniz; ama neden bilmem. Ancak sözlerinizden dolayı üzülmek için, insan deli olmalı! Baykuşun bana verdiği haber ne olursa olsun, puhu kuşunun size getirdiği haber şu: Dostunuz Tristan elinizden gitti. Başka bir toprakta evlenmiş. Artık bundan sonra başkasını bulabilirsiniz, çünkü sizin aşkınızı aşağılıyor. Onurlu bir evlenme yapmış, Brötanya Dükü'nün kızı ak elli Iseut'yü almış.

Kariado, öfkeli öfkeli çıkıp gitti. Sansın Iseut başını önüne eğdi, ağlamaya başladı.

Üç gün geçince, Kaherdin Tristan'ı çağırdı:

- Dostum, yüreğimin dediğini dinledim. Evet, bana doğruyu söyledinizse, bu toprakta geçirdiğiniz yaşam, bir delilik ve çılgınlıktır, hem bundan ne size, ne de kızkardeşim ak elli Iseut'ye bir hayır gelir. Söyleyeceğimi dinleyin. Birlikte gemiye biner, Tintagel'e gideriz. Siz Kraliçe'yi görürsünüz, sizi hâlâ arıyor mu, size bağlı kalmış mı, denersiniz. Sizi unuttuysa, belki o zaman kız kardeşim Iseut'ye,

yalnızca güzel Iseut'ye gönlünüzü verirsiniz. Ben de sizinle geleceğim; dostunuz, yoldaşınız değil miyim?

Tristan:

- Kardeş, dedi, bir insan yüreği bütün bir ülkenin altınına değer derler, ne güzel söz.

Çok geçmeden, Tristan ile Kaherdin, uzak ülkelere azizlerin mezarlarını ziyarete gidiyorlarmış gibi hacı sopalarını ellerine aldılar, cüppeleri giydiler. Dük Hoel'le esenleştiler; Tristan yanında Gorvenal'i de götürüyordu. Kaherdin de yalnızca bir tek adamını almıştı. Gizlice bir gemi donattılar ve dördü, Cornouailles'a doğru yelkenleri açtılar.

Rüzgâr hafif ve uygundu. Sonunda, bir sabah gün doğmadan Tintagel'in yakınında, Lindan Şatosu'nun yanındaki ıssız bir koya yanaştılar. Orada, kuşkusuz iyi yürekli Saray Bakanı Dinas de Lidan onları evinde konuk edecek, gelişlerini de gizleyebilecekti.

Gün ağarırken dört yoldaş Dinas'a doğru gidiyorlardı. Bir de baktılar, arkalarından atının küçük adımlarıyla aynı yolu izleyen bir adamın geldiğini gördüler. Hemen ağaçların arasına saklandılar. Adam onları görmeden önlerinden geçti. Atın üzerinde uyuyordu. Tristan onu tanıdı, Kaherdin'e:

- Kardeş, diye fısıldadı, bu adam Dinas de Lidan'm ta kendisi. Uyuyor. Belki de sevgilisinden geliyor ve hâlâ onu düşünde görüyor. Onu uyandırmak kabalık olur; sen beni uzaktan izle.

Tristan, Dinas 'ın yanına geldi, yavaşça atının dizginini eline aldı ve sessizce yanından gitmeye başladı. So-

nunda atının bir sendelemesi üzerine uyuyan adam uyandı. Gözlerini açıp Tristan'ı görünce şaşırdı:

- Sen mi... sen misin Tristan! Seni yeniden gördüğüm şu saati kutsuyorum. Bu saati uzun zaman bekledim!

- Dostum, Tanrı sizi korusun! Kraliçe'den bana ne haber vereceksiniz?

- Ah, ne yazık! Kötü haberler... Kral onu seviyor, her istediğini yapmak istiyor. Ama Iseut, sen uzaklara gittiğinden beri sararıp soruyor, senin için gözyaşı döküyor. Ah! Ne diye yeniden onun yanına geldin? Yine onun da, senin de ölümünüzü mü arıyorsun? Tristan, Kraliçe'ye acı, onu rahat bırak!

Tristan:

- Dostum, dedi, bana bir iyilik yapın; beni Lidan'da saklayın, ona haberimi götürün, bir kez, bir kezcik onu görmemi sağlayın!

Dinas yanıt olarak:

- Ben sevgiline acıyorum, ancak, bütün kadınlar arasında hâlâ onu sevdiğinden emin olursam, haberini götürürüm, dedi.

- Ah senyör! Bütün kadınlar arasında hâlâ onu sevdiğimi söyleyin. Doğruyu söylemiş olursunuz.

- Peki, öyleyse benimle gel Tristan. Gereğinde sana yardım ederim.

Saray Bakanı, Tristan'ı, Gorvenal'ı, Kaherdin vc adamını Lidan'da konuk etti. Tristan ona yaşamının bütün olaylarını bir bir anlattıktan sonra, Dinas, Tintagel'e saraydan haber getirmeye gitti. Üç gün sonra Kraliçe Iseut, Kral Marc, bütün saray halkı, adamları ve avcılarının Tinta-

gel'den ayrılacaklarını öğrendi. Blanche-Lande Şatosu'na gidip yerleşeceklerdi, orada büyük av partileri düzenlenmişti. O zaman Tristan, yeşil akik yüzüğünü Saray Bakanı'na verdi, Kraliçe'ye götüreceği iletiyi de bildirdi.

XVII
DİNAS DE LIDAN

Dinas yeniden Tintagel'e döndü, merdivenleri çıktı ve salona girdi. Kral Marc ile sarışın Iseut, satranç masasının önünde oturuyorlardı. Dinas Kraliçe'nin yanına, alçak bir iskemleye oturdu; oyunu seyrediyormuş gibi yaptı, iki kez de taşlara işaret ediyormuş gibi yaparak elini satranç tahtasının üzerine koydu; ikincisinde Iseut parmağındaki akik yüzüğü tanıdı. Oyunu sürdürdü. Ama Dinas'ın koluna yavaşça öyle bir çarptı ki oyun taşları birbirine karıştı. Ona:

- Gördünüz mü Saray Bakanı, oyunumu bozdunuz, düzeltemeyeceğim, dedi.

Marc salondan çıktı. Iseut de odasına çekildi, Saray Bakanı'nı yanına çağırttı:

- Dostum, Tristan'dan haber mi getiriyorsunuz?

- Evet Kraliçem, Tristan Lidan'da, şatomda saklı.

- Brötanya'da evlendiği doğru mu?

- Kraliçem, size doğruyu söylemişler. Ama Tristan size ihanet etmediğini, hiçbir gün bütün kadınlar arasında sizi sevmekten geri kalmadığını, bir kezcik olsun sizi yeniden görmezse öleceğini söylüyor; sizinle görüştüğü son gündeki sözünüzü anımsatarak, onu görmeye razı olmanızı diliyor.

Kraliçe bir an sustu, öteki Iseut'yü düşünüyordu. Sonunda yanıt verdi:

- Evet, benimle konuştuğu son gün, anımsıyorum, şöyle demiştim: "Bir gün yeşil akik yüzüğü yeniden görürsem, ne kale, ne duvar, ne de kral buyruğu dostumun isteğini yerine getirmemi engelleyebilir; bu ister akıllı, ister delice bir istek olsun...

- Kraliçem, bundan iki gün sonra, saray halkı, Blanche-Lande'a gitmek üzere Tintagel'den aynlacak; Tristan yolda dikenli bir çalılığa gizleneceğini size haber veriyor. Ona acımanızı sizden rica ediyor.

- Söyledim ya. Ne kale, ne duvar, ne de kıral buyruğu dostumun isteğini yerine getirmeme engel olabilir.

îki gün sonra, Kral Marc'ın saray halkı Tintagel'den ayrılmaya hazırlanırken, Tristan, Corvenal, Kaherdin ve adamı, zırhlarını kuşandılar, kılıçlarını, kalkanlarını aldılar; gizli yollardan, kararlaştırılan yere doğru yollandılar. Ormanın arasından Blanche-Lande'a giden iki yol vardı: Biri güzel've taş döşeli bir yoldu, alay oradan geçecekti. Ötekiyse taşlı ve bırakılmış bir durumdaydı. Tristan ile Kaherdin, adamlarını bu yolda beklettiler, atlarını ve kalkanlarını koruyacaklar, efendilerini orada bekleyeceklerdi. Kendileri ağaçlar arasına daldılar, sık ağaçlık bir yere saklandılar. Tristan, bu ağaçlık yerin önündeki yola, üzerinde ince sarmaşık sarılı olan bir fındık dalı koydu.

Çok geçmeden topluluk yolda göründü. Önden Kral Marc'ın alayı geliyordu; güzel bir sıra içinde konakçı subaylar, mareşaller, ahçılar, içki görevlileri, av köpeklerini götüren köpek uşaklan, sol yumruklan üzerinde şahinleri

tutan doğancılar, sonra şövalyeler, avcılar, baronlar; hepsi ağır ağır gidiyor, değerli taşlarla süslenmiş eyerli atlan üzerinde ikişer ikişer gidişleri göze pek hoş görünüyordu. Sonra Kral Marc geçti; çevresinde, ikisi bir yanda, ikisi öbür yanda, sırmalı ve erguvan renkli giysileriyle kralın yakınlanm görünce Kaherdin hayran oldu.

Derken Kraliçe'nin alayı yaklaştı. Oda hizmetçileri önden geliyor, sonra baron ve kontların karıları ve kızları birer birer geçiyorlar, her birine bir genç şövalye eşlik ediyordu. Sonunda Kaherdin'in o güne dek görmediği derecede güzel bir kadının bindiği bir at yaklaştı; kadının boyu bosu da, yüzü de güzeldi, kalçaları biraz aşağıda, kaşlarının güzel bir çizgisi, gülen gözleri, küçücük dişleri vardı; kırmızı ipek bir giysi giymiş, saf altından değerli taşlarla süslü zincir, mermer gibi alnım süslüyordu. Kaherdin alçak sesle:

- Kraliçe, dedi.

- Kraliçe mi? Hayır, bu Camille'dir, hizmetçisi.

O sırada benekli bir atın üzerinde başka bir genç kız göründü. Şubat karından beyaz, gülden taze; parlak gözleri suyun içinde yıldızlar gibi ışıldıyordu. Kaherdin:

- îşte şimdi görüyorum, kraliçe bu, der.

Tristan:

- Yok canım, bu sadık Brangien, diye yanıt verdi.

O sırada, sanki güneş koca ağaçların yapraklarının arasından saçılıyormuş gibi, yol birdenbire aydınlandı. Sarışın Iseut gözüktü. Dük Andret, Tanrı kahretsin, atının üzerinde, sağından gidiyordu..

Derken, dikenli ağaçlıkların arasından çalıkuşu ve tar-

lakuşu sesleri yükseldi. Tristan bu ezgilere bütün sevgisini kovuyordu. Kraliçe dostunun işaretini anladı. Yolun üzerinde, sarmaşık dalının sıkıca sarıldığı fındık ağacı dalını gördü; için için şöyle düşündü:

"îşte dostum, biz de böyleyiz; ne siz bensiz, ne ben sizsiz." Atını durdurdu, yere indi, değerli taşlarla süslü bir köpek kulübesi taşıyan kısrağa doğru yaklaştı, orada, kırmızı bir halının üzerinde köpeği Petit Cru yatıyordu; onu kollarının arasına aldı, eliyle sevdi, ermin mantosuyla okşadı, türlü cilveler yaptı. Köpeği yeniden yuvasına koyduktan sonra dikenli çalılıklara döndü ve yüksek sesle şunları söyledi.

- Ey bu ormanın kuşları, beni şarkılarınızla kendimden geçirdiniz, Tanrı sizden razı olsun. Efendim Marc Blanche-Lande'a dek gidecek, ama ben Saint-Lubin Şatosu'nda mola vermek istiyorum. Kuşlar, benimle birlikte oraya dek gelsenize. Bu gece sizi bol bol ödüllendiririm, iyi çalgıcılara yapıldığı gibi.

Tristan bu sözleri aklından çıkarmadı. Ama alçak Andret kuşkulanmaya başlamıştı. Kraliçe'yi atına bindirdi, topluluk uzaklaştı.

Şimdi aaksi bir olayı dinleyin. Kral'ın topluluğu geçerken, ötede, Gorvenal ve Kaherdin'in adamının efendilerinin atlarım bekledikleri öteki yolda, Bleheri adında silahlı bir şövalye göründü. Uzaktan Gorvenal'ı ve Tristan'ın kalkanını tanıdı. Kendi kendisine: "Ne o gördüğüm?" dedi, "îşte Gorvenal, öteki de Tristan'm ta kendisi." Atını onlara doğru mahmuzlayarak sürdü, "Tristan" diye bağırdı. Ama iki atlı geri dönmüşler, kaçmaya başlamış-

lardı. Arkalarından kovalayan Bleheri, durmadan, "Tristan dur," diyordu, "Yiğitliğin adına durmanı rica ediyorum."

Ama atlılar arkalarına dönmediler. O zaman Bleheri:

- Tristan, diye bağırdı. Sarışın Iseut adına dur diyorum sana! \

Kaçanlara, üç kez sarışın Iseut adına rica etti. Hiç aldırmadılar, yitip gittiler. Bleheri ancak atlarından birini yakalıyabildi, onu tuttu, alıp götürdü. Kraliçe yerleşmiş olduğu sırada şatoya geldi. Yalnız olduğunu görünce;

- Kraliçem, dedi, Tristan burada. Onu şimdi kullanılmayan Tintagel yolunda gördüm. Kaçtı. Üç kez sansın Iseut adına durması için bağırdım, ama korkmuştu, beni beklemeyi göze alamadı.

- Sevgili Efendim, söylediğiniz sözler yalan ve saçma. Tristan nasıl bu ülkede olabilir? Sizden nasıl kaçar? Sonra benim adım söylenince nasıl olur da durmaz?

- Ama Kraliçem, onu gördüğümü kanıtlamak için atlanndan birini de aldığımı söyleyebilirim. Bakın nasıl eyeriyle orada, alanda duruyor.

Ama Bleheri, Iseut'nün öfkelendiğini gördü; üzüldü; çünkü Tristan'ı da, Kraliçe'yi de severdi. Kraliçe'nin yanından aynldı. Söylediklerine pişman oldu.

Iseut ağlamaya başladı. Kendi kendine:

"Zavallı ben! Tristan'ın benimle alay edip küçük düşüreceği günü öleydim de görmeeydim. Eskiden benim adım söylenince çarpışmayacağı hangi düşman vardı? Tristan kendine güvenir. Bleheri'den kaçtıysa, dostunun adını duyunca durmaya gönül indirmediyse, ah! Demek ki öteki Iseut'nün etkisi altında! Ne diye döndü sanki? Bana iha-

net etmişti, üstelik beni aşağılamak da istedi. Eski üzüntülerim pna yetmiyor muydu? Şimdi o aşağılansın da ak elli Iseut'ye dönsün!

Sadık Perinis'i çağırdı, Bleheri'nin getirdiği haberi ona yineledi. Şu sözleri de ekledi:

- Dostum, Tintagel'den Saint-Lubin'e giden, şimdi kullanılmayan o yolda Tristan'ı ara. Ona selamımı söyleme, bana yaklaşmak cüretinde bulunmasın, onu uşaklarıma, adamlarıma kovdururum.

Perinis araştırmaya çıktı, sonunda Tristan ile Kaherdin'i buldu, Kraliçe'nin sözlerini onlara bildirdi. Tristan:

- Kardeş, diye bağırdı, ne dedin? Ben nasıl Bleheri'den kaçarmışım? Görüyorsun ya, atlarımız bile yok. Gorvenal ile bir seyis onları koruyorlardı, kararlaştırdığımız yerde onları bulamadık, hâlâ da arıyoruz.

O anda Gorvenal'le Kaherdin'in adamı döndüler; başlarına geleni anlattılar. Tristan:

- Benim sevgili kardeşim, acele hanımına dön. Ona selam ve sevgi yolladığımı söyle; ona bağlılıkta kusur etmediğimi, bütün kadınlar arasında onu sevdiğimi söyle; beni bağışladığını bildirmek için seni bir daha bana yollasın; burada senin gelmeni bekleyeceğim.

Bunun üzerine Perinis Kraliçe'ye döndü, gördüklerini, işittiklerini ona anlattı. Ama Kraliçe inanmadı:

- Ah Perinis, sen benim özel ve sadık adamımdın, daha çocukken seni babam benim hizmetime ayırmıştı. Ama büyücü Tristan, seni de yalanlarıyla, armağanlarla elde etti. Sen de bana ihanet ettin!

Perinis onun önünde diz çöktü:

- Hanımım, ağır sözler duyuyorum! Yaşamımda böyle büyük acı duymadım. Ama kendimi düşünüyorum; size üzülüyorum, Senyörüm Tristan'ı aşağılıyorsunuz, iş işten geçince pişman olacaksınız.

- Git buradan, sana inanmıyorum; sen de Perinis, sadık Perinis bana ihanet ettin!

Tristan uzun zaman, Perinis'in Kraliçenin onu bağışladığı haberini getirmesini bekledi. Perinis gelmedi.

Sabahleyin Tristan, döküntü bir harmaniyeye büründü. Yüzünü yer yer kırmızı boya ve ceviz kabuğuyla boyadı, cüzzam hastalığından bitkinleşmiş bir hastaya benzedi. Eline damarlı bir ağaçtan yapılmış bir dilenci çanağı, bir de cüzzamlı cırcın aldı.

Saint-Lubin sokaklanna girdi ve sesini değiştirerek gelen geçenden dilenmeye başladı. Acaba Kraliçe'yi görebilecek miydi?

Sonunda Kraliçe şatodan çıktı; Brangien ile hizmetçileri, uşakları ve çavuşlan ona eşlik ediyorlardı. Kraliçe kiliseye doğru giden yolu tuttu.

Cüzzamlı, uşaklann peşine takıldı, cırcırını öttürdü, üzünçlü bir sesle yalvarmaya başladı:

- Kraliçe, bana biraz sadaka versenize, ne kadar yoksul olduğumu bilemezsiniz!

Güzel vücudundan Iseut onu tanıdı. Bütün vücudu ürperdi ama ona bakmaya gönül indirmedi bile. Cüzzamlı yalvardı, onu işitmek içler açışıydı; Kraliçe'nin arkasından sürükleniyordu:

- Kraliçe, size yaklaşmaya cesaret ediyorsam bana kızmayın; bana acıyın, bunu hak ediyorum!

Kraliçe uşakları, çavuşları çağırdı:

- Şu cüzzamlıyı kovun buradan, dedi.

Uşaklar onu itip kakarak dövdüler. Tristan direndi, "Kraliçe, acıyın," diye bağırdı.

O zaman Iseut bir kahkaha attı. Kiliseye girerken kahkahası hâlâ sürüyordu. Onun güldüğünü işitince, cüzzamlı alıp başını gitti. Kraliçe kilisenin önünde birkaç adım attı, ama eli ayağı kesildi. Önce diz üstü düştü, sonra başı arkaya devrilerek taşlara çarptı.

Aynı gün Tristan, Dinas'la esenleşti. Öyle üzüntü içindeydi ki, akimi yitirmiş gibiydi. Gemisi Brötanya'ya doğru yollandı.

Yazık, çok geçmeden Kraliçe pişman oldu. Tristan'ın üzünç içinde gittiğini Dinas de Lidan'dan öğrenince, Perinis'in doğru söylediğine inandı; Tristan, Iseut'nün adı söylenince kaçmamıştı; onu haksız yere kovmuştu. Kendi kendine, "Ne yaptım!" diyordu, "Tristan, dostum, sizi kovdum! Artık siz benden nefret edersiniz, sizi bir daha göremeyeceğim. Nasıl pişman olduğumun, nasıl vicdan ezinci çektiğimin bir kanıtı olsun diye sizin için kendi kendime eziyet ettiğimi bilmeyeceksiniz!" dedi. Sarışın Iseut, o günden sonra, yanılgısından ve çılgınlığından dolayı kendini cezalandırmak için tenine kaba kumaştan bir gömlek giydi.

XVIII
TRİSTAN SOYTARI

Tristan Brötanya'ya döndü. Carhaix'yi, Dük Hoel'i, karısı ak elli Iseut'yü yeniden gördü. Hepsi onu güzel kar-

şıladılar, ama sansın Iseut onu kovmuştu; artık başka hiçbir şeyin değeri yoktu. Uzun zaman ondan uzakta sarardı soldu; sonra bir gün, onu yeniden adamlarına acımasızca kovduracak olsa bile, Iseut'yü görmek istediğini düşündü. Ondan uzak kaldıkça ölümünün kesin ve yakın olduğunu biliyordu; her gün yavaş yavaş ölmektense birden ölmek daha iyi! Acılar içinde yaşayan, ölü gibidir. Tristan ölümü istiyor, ama hiç olmazsa Kraliçe, onun aşkı yüzünden öldüğünü bilsin! Bunu öğrenirse Tristan daha rahat ölecek.

Kimseye haber vermeden Carhaix'den aynldı, ailesine de, dostlarına da haber vermedi; sevgili arkadaşı Kaherdin'e bile bir şey söylemedi. Sefil bir kılıkta yaya olarak gitti. Yollarda yürüyen zavallı serserilere kimse dikkat etmez. Kıyıya vanncaya dek yürüdü.

Limanda büyük bir tüccar gemisi kalkmaya hazırlanıyordu. Gemiciler yelkenleri çekiyorlar, denize açılmak için demir alıyorlardı.

- Sizi Tann korusun efendiler, yolculuğunuz hayırlı olsun! Hangi toprağa doğru gideceksiniz? diye sordu.

- Tintagel'e doğru.

- Tintagel'e mi? Ah efendiler! Beni de götürsenize!

Gemiye bindi. Uygun bir rüzgâr yelkeni şişirdi, gemi dalgaların üzerinde koşmaya başladı.

Beş gün beş gece, dosdoğru Cornouailles yönünde yol aldı, altıncı gün Tintagel limanında demir attı.

Limanın ötesinde, her yanı sımsıkı kaplı şato, denizin üzerinde yükseliyordu; ancak tek bir kapıdan içeri girilebilirdi, iki bekçi gece gündüz bu kapıyı bekliyorlardı, içeri nasıl girmeli.

Tristan gemiden indi, kıyıda oturdu. Oradan geçen bir adamdan, Marc'm şatoda olduğunu ve o günlerde baronlanyla toplantı yaptığını öğrendi.

- Peki Kraliçe nerede? Ya güzel hizmetçisi Brangien?

- Onlar da Tintagel'de, az önce gördüm; Kraliçe Iseut, her zamanki gibi üzgün görünüyordu.

Iseut'nün adını işitir işitmez Tristan içini çekti; ne hileyle, ne de ustalıkla dostunu bir daha görebileceğini düşündü; Kral Marc onu öldürürdü.

Kendi kendine, "Ama beni öldürürse ne çıkar? Iseut, ben aslında sizin aşkınızdan ölecek değil miyim? Her gün ölmekten başka ne yapıyorum ki? Siz bile Iseut, burada olduğumu bilseydiniz, acaba dostunuzla konuşmaya gönül indirir miydiniz? Beni adamlarınıza kovdurtmaz mıydınız? Evet, bir hileye baş vuracağım... Bir soytarı, bir deli kılığına bürüneceğim, bu delilik büyük bir akıllılık olacak. Beni sevda delisi sanan, benden akılsızı bulunacaktır elbet, evinde daha delisi olan da beni soytarı, deli sanacaktır." diye söylendi.

Koca başlıklı, tüylü bir harmaniye giymiş olan bir balıkçı, ona doğru geliyordu. Tristan onu görüp işaret etti, bir yana çekti:

- Dostum, şu giysilerini benimkilerle değiştirmez misin? Gömleğini bana ver, hoşuma gitti, der.

Balıkçı Tristan'ın giysilerine baktı, kendininkilerden iyi buldu, hemen aldı; bu değiş tokuştan hoşnut, durmadan gitti.

Sonra Tristan, güzel san saçlannı, kafasının üzerine bir haç biçimi vererek kazıdı. Ülkesinden gelen sihirli bir

ottan yapılmış bir suyu yüzüne sürdü, yüzünün görünüşü ve rengi, birdenbire öyle garip bir biçimde değişti ki dünyada onu kimse tanıyamazdı. Bir çitten bir kestane dalı kopardı, kendine bir çomak yapıp boynuna astı; yalın ayak doğru şatonun yolunu tuttu.

Kapıcı onu gerçekten soytarı sandı.

- Yaklaşın, dedi, bu denli uzun zaman nerede kaldınız?

Tristan sesini değiştirerek yanıtladı:

- Dostlarımdan olan Rahip Mont'un düğünündeydim. Bir rahibeyle evlendi, örtülü kocaman bir kadınla. Besançon'dan Mont'a kadar bütün papazlar, rahipler bu evlenmeye çağrılıydı. Hepsi ellerinde sopalar, asalar, açık havada, ağaçların gölgesinde oynayıp zıplayıp dans ediyorlar. Ama ben onları bıraktım, buraya geldim. Bugün Kral'ın masasında hizmet etmem gerek.

Kapıcı:

- İçeri girin efendim, Kıllı Urgan'ın oğlu, dedi; siz de onun gibi iri yan ve kıllısınız, hem babanıza da çok benziyorsunuz.

Çomağını sallayarak şatonun kapısını geçince uşaklar, seyisler çevresinde toplandılar, kurt kovalar gibi arkasından koştular.

- Deliye bakın! Yuh!

Üzerine taş atarak sopalanyla saldırdılar; o zıplaya hoplaya onlarla başa çıktı, kendini savunmadı; soldan saldırdılar mı, o sağa dönüp vuruyordu.

Gülüşmeler ve yuhlar arasında, arkasına toplananları sürükleyerek kapının eşiğine vardı; orada tahtırevanda,

Kraliçe'nin yanında Kral Marc oturuyordu. Tristan kapıya yaklaştı, çomağını boynuna astı, içeri girdi. Kral onu görünce:

- işte hoş bir arkadaş, dedi, yaklaştırın şunu.

Boynunda asılı çomağıyla onu getirdiler.

- Hoş geldin, dost!

Tristan garip bir tonda değiştirdiği sesiyle yanıt verdi:

- Efendim, Kralların en iyisi, en soylusu, sizi görünce yüreğimin sevgiden eriyeceğini biliyordum. Tann sizi korusun, sevgili senyör!

- Buraya ne aramaya geldin dostum?

- Pek çok sevdiğim Iseut'yü. Benim bir kız kardeşim var, güzeller güzeli Brunehaut, onu size getirdim. Siz artık kraliçeden bıktınız, bunu deneyin; değiş tokuş yapalım. Ben size kız kardeşimi veriyorum, siz de bana Iseut'yü bağışlayın; onu alırım, size de minnetle hizmet ederim.

Kral güldü, soytarıya:

- Sana Kraliçe'yi verecek olursam onu ne yaparsın? Nereye götürürsün?

- Ta yukarıya, gökle bulut arasındaki güzel camdan evime. Güneş ışınlan içine girer, rüzgârlar onu hiç sarsamaz; ben Kraliçe'yi billurdan güllerle süslü bir odaya götüreceğim, sabahleyin güneş vurduğu zaman pınl pınl parlar.

Kral ile baronlar birbirlerine:

- işte güzel bir soytan, dediler, söz söylemekte usta!

Tristan bir halının üzerine oturmuş, tatlı tatlı Iseut'ye bakıyordu. Marc ona:

- Dostum, dedi, Kraliçemin senin gibi iğrenç bir deliye önem vereceğini aklına nereden koydun?

- Bu benim hakkım da ondan, Efendim. Ben onun için ne işler gördüm, hem onun yüzünden deli oldum.

- Kimsin sen, bakalım?

- Ben Tristanım, Kraliçe'yi pek çok sevmiş olan ve ölüme dek sevecek olan Tristan.

Bu adı işitince Iseut iç çekti, renk değiştirdi, öfkelenerek:

- Git buradan, dedi. Kim içeri aldı seni ? Git, uğursuz deli!

Soytarı onun öfkesini görünce:

- Kraliçe Iseut, dedi, Morholt'nun zehirli kılıcıyla yaralı olarak, denizin beni arpımla kıyılarınıza attığını anımsamıyor musunuz? Siz beni iyileştirdiniz. Unuttunuz mu, Kraliçe?

Iseut yanıt olarak:

- Git buradan deli, dedi, kendin de oyunların da hoşuma gitmiyor.

Bunun üzerine deli, baronlara döndü, bağıra bağıra onları kapıya doğru kovaladı:

- Deliler, defolun buradan. Bırakın Iseut ile yalnız görüşeyim, buraya onu sevmek için geldim.

Kral güldü. Iseut kızardı:

- Şu deliyi kovun, Efendim, dedi.

Ama deli garip sesiyle yeniden söze başladı:

- Kraliçe Iseut, toprağınızda öldürdüğüm koca ejderi anımsamıyor musunuz? Dilini çorabımın içine saklamıştım, zehiri bütün vücudumu yakınca bataklığın kıyısına düşmüştüm. O zaman ben, yaman bir şövalyeydim!... Orada ölümü beklerken gelip beni kurtardınız.

Iseut:

- Sus, dedi, şövalyeleri aşağılıyorsun, sen doğuştan delinin birisin. Seni denize atacaklarına buraya getiren gemicilerin Tanrı belasını versin!

Soytarı bir kahkaha attı ve sözünü sürdürdü:

- Kraliçe Iseut, beni kılıcımla içinde öldürmek istediğiniz banyoyu anımsamıyor musunuz? Sonra sizi yatıştıran altın saç teli öyküsünü? Sonra sizi alçak Saray Bakanı'ndan nasıl kurtardığımı?

- Susun, masal uydurucu! Ne diye gelip bu düşlerinizi bize anlatıyorsunuz? Belki de dün akşam sarhoştunuz, sarhoşluktan düş gördünüz.

- Evet sarhoşum, hem öyle bir içkiden ki, bu sarhoşluğum hiçbir zaman geçmeyecek. Kraliçe Iseut, deniz üzerindeyken öyle güzel, öyle sıcak olan o günü anımsıyor musunuz? Susamıştınız, unuttunuz mu kral kızı? ikimiz de aynı kaseden içtik. O gün bu gün ben hep sarhoşum, hem de pek sarhoşum...

Iseut, anlamını ancak onun anlayabileceği bu sözleri duyunca başını mantosunun içine gizledi, kalkıp gitmek istedi. Ama Kral onu ermin pelerininden tuttu ve yanına oturttu:

- Iseut, biraz durun dostum, şu saçmalan sonuna kadar dinleyelim. Deli, senin uğraşın nedir?

- Kralların, kontların hizmetinde bulundum.

- Doğru söyle, köpeklerle, kuşlarla avlanmayı bilir misin?

- Elbette; canım ormanda avlanmak isterse, tazılarımla havada uçan turnaları yakalarım; iri av köpeklerimle ku-

ğu kuşlarını, boz ve beyaz kazları, yaban güvercinlerini avlarım; okumla da, karabataklarla balaban kuşlarını vururum.

Hepsi gülmekten katıldılar. Kral sordu:

- Ya tatlı su avında neler yakalarsın, kardeşim?

- Ne bulursam yakalarım. Doğanlarımla, orman kurtlarını ve büyük ayıları, sungurlarımla yaban domuzlarını, şahinlerimle karacaları ve alageyikleri; atmacalarımla tilkileri, bozdoğanlarımla da tavşanları yakalarım. Sonra beni konuk eden eve girdim mi, çomakla oynamasını da bilirim; seyislere dayak atmasını, arpımı düzenleyip türkü söylemesini, soma ırmaklara iyice yontulmuş tahta parçası atmasını da bilirim. Doğru söyleyin, iyi bir çalgıcı değil miyim? Sopayı nasıl kullandığımı bugün gördünüz.

Çomağıyla çevreyi dövmeye başlar.

- Haydi gidin buradan Cornouailles senyörleri, diye bağırır. Ne duruyorsunuz hâlâ. Yemeğinizi bitilmediniz mi? Tıkabasa yiyemediniz mi?

Kral, soytarıdan hevesini aldığından, atını, şahinlerini istedi, şövalyeleri ve seyisleriyle ava çıktı. Iseut Kral'a:

- Efendim, dedi, ben yorgun ve üzgünüm. İzin verirseniz gidip odamda dinleneyim; bu saçmalıkları artık dinleyemeyeceğim.

Düşünceli bir durumda odasına çekildi, yatağının üzerine oturdu, dertlenmeye başladı:

- Nasıl da mutsuzum! Ne diye dünyaya gelmişim? Yüreğim üzüntü içinde. Brangien, sevgili kardeşim; yaşamım öyle acı, öyle sıkıntılı ki ölsem daha iyi! Şurada bir deli var, saçları haç biçiminde kazınmış, buraya uğursuz-

luk getirmeye gelmiş bu soytarı, bu çalgıcı, ya sihirbaz, ya bilici, çünkü varlığımın, yaşamımın her noktasını biliyor; siz, ben ve Tristan'dan başka kimsenin bilmediği şeyleri biliyor. Büyüyle onları biliyor bu serseri.

Brangien:

- Tristan'ın kendisi olmasın, diye yanıt verdi.

- Hayır, çünkü Tristan güzeldir, şövalyelerin en iyisidir; oysa bu adam iğrenç ve biçimsiz. Tanrı belasını versin! llenç olsun doğduğu saate, denizlerde derin dalgaların içinde onu boğacağına buraya getiren gemiye ilenç olsun.

Brangien:

- Yatışın biraz hanımım, dedi. Bugün ne güzel de bela okumasını, kötü dua etmesini biliyorsunuz. Bu mesleği nereden öğrendiniz? Belki bu adam Tristan'ın bir habercisidir?

- Sanmıyorum, onu tanımadım. Haydi dostum, git onu bul, bakalım tanıyacak mısın?

Brangien salona gitti, orada bir sıranın üzerinde oturan soytarı yalnız kalmıştı. Tristan kızı tanıdı, çomağını indirdi, ona:

- Brangien, dedi, dürüst Brangien, Tanrı aşkına bana acıyın.

- Küstah deli, kim size adımı öğretti?

- Güzelim, ben onu çok eskiden öğrendim. Eskiden sarışın olan başım için, akıl şu kafamdan gittiyse, neden olan sizsiniz güzelim. Deniz açıklarında içtiğim o içkiyi siz koruyacak değil miydiniz? Sıcakta, ben ondan gümüş

bir kadehten içtim, sonra kadehi Iseut'ye uzattım. Bunu yalnızca siz bilirsiniz güzelim, anımsamıyor musunuz?

Brangien:

- Hayır, diye yanıt verdi. Sonra şaşkın bir durumda Iseut'nün odasına koştu; ama deli de arkasından, "Acıyın bana!" diye bağırarak geldi.

Odaya girdi, Iseut'yü gördü, kollarını açarak ona doğru koştu, göğsüne bastırmak istedi; ama utanç içinde ve sıkıntı teri döken Iseut geri çekildi, delinin onu kucaklamasına engel oldu; onun kendisinden kaçtığını gören Tristan, utancından ve öfkesinden titreyerek, duvara doğru, kapının yanına dek geriledi. Hâlâ değişik olan sesiyle:

- Iseut'nün benden kaçtığı, beni sevmeye gönül indirmediği, beni iğrenç bulduğu günü görecek miydim ben? Ah Iseut, çok seven zor unutur! Geniş ve duru sularla akan, çevreye yayılan, bol suyu olan bir kaynak ne güzel, ne değerli şeydir Iseut; kuruduğu gün, artık hiç değeri kalmaz. Tükenen bir aşka benzer artık.

Iseut yanıt olarak:

- Kardeş, dedi, size bakıyorum, kuşkulanıyorum, korkuyorum, bilmiyorum, Tristan'ı tanıyamıyorum.

- Kraliçe Iseut, ben sizi pek çok sevmiş olan Tristanım. Yataklarımızın arasına un serpen cüceyi anımsamıyor musunuz? Ya sıçrayışımı ve yaramdan akan kanı? Ya size yolladığım armağanı, büyülü çıngıraklı Petit Cru adlı köpeği? Irmağa attığım, ince yontulmuş tahta parçalarını amımsamıyor musunuz?

Iseut ona baktı, içini çekti; ne diyeceğini, neye inanacağını bilemedi. Adamın her şeyi bildiğini görüyor, ama

onun Tristan olduğunu kabul etmenin delilik olduğunu düşünüyordu. -

Tristan:

- Kraliçe! Benden vazgeçtiğinizi biliyorum, sizi ihanetle suçluyorum. Ama güzelim, beni sevdiğiniz günleri de gördüm. Ormanın içlerinde, yaprak kulübedeyken. Size sadık köpeğim Husdent'ı verdiğim günü anımsamıyor musunuz? Ah, o beni hâlâ seviyordur, benim için sarışın Iseut'yü bırakabilir. Nerede o? Ne yaptınız onu? Hiç olmazsa o beni tanırdı.

- Sizi tanır mıydı? Söylediğiniz anlamsız bir şey; çünkü Tristan gittiğinden beri, orada kulübesinde yatıyor. Yanına kim yaklaşırsa üzerine atılıyor. Brangien getirin onu bana.

Brangien köpeği getirir. Tristan:

- Gel bakayım Husdent, der, sen benimdin, geri alıyorum seni.

Husdent onun sesini duyunca, Brangien'in elinden /incirini kurtarır, efendisine koşar, ayaklarında yuvarlanır, ellerini yalar, sevincinden havlar.

Soytarı:

- Husdent, diye bağırır, seni büyütmek için verdiğim emek helal olsun. Beni, o denli sevdiğim insandan daha iyi karşıladın. O beni tanımak istemiyor. Acaba, ayrılış gününde, bana göz yaşları ve öpüşler içinde verdiği bu halkayı tanımayacak mı? Bu akik yüzük benden hiç ayrılmadı, çok kez dertlerimin arasında ondan yardım istedim, çok kez bu yeşil akiği sıcak göz yaşlarımla ıslattım.

Iseut yüzüğü görür. Kollarını iyice açar:

\t)\c sunimin Tristan, al beni.

() /.aman Tristan kendi sesiyle konuşur:

- Dostum, nasıl beni bunca zaman tanıyamadın? Köpekten de daha zor tamdın. Bu yüzüğün ne önemi var? Yalnızca eski aşkımızın anımsatmasıyla tanınmanın bana daha tatlı geleceğini anlamıyor musun? Sesimin ne önemi vardı? Sen yüreğimin sesini duyacaktın.

Iseut:

- Dostum, dedi, belki sandığından önce onu duydum; ama çevremiz hilelerle dolu; bu köpek gibi duygularıma kapılarak, seni ele verdirip gözümün önünde öldürtmek tehlikesini nasıl göze alırdım? Kendimi de, seni de ele vermek istemiyordum. Ne eski yaşamını anımsatman, ne kendi sesin, ne de bu halka bir şey kanıtlamaz. Hileci bir büyücünün oyunları olabilirler. Buna karşın halkayı görür görmez teslim oluyorum. Onu görünce, öleceğimi de bilsem, akıllıca bir davranış ya da çılgınlık olsun, istediğini yapacağıma ant içmemiş miydim? Akıllılık ya da delilik; işte seninim, al beni Tristan!

Kendinden geçmiş bir durumda, dostunun kollarının arasına düştü. Kendine geldiğinde Tristan ona sarılmış, gözlerini, yüzünü öpüyordu. Iseut'yle birlikte yatağın perdelerinin altına girdiler. Kraliçe kollarının arasındaydı.

Uşaklar, soytarıyla alay olsun diye, onu salonun merdivenleri altında yatırdılar; kulübesi içinde bir köpek gibi. Alaylarına, dayaklarına sessizce dayanıyordu, çünkü arada bir yeniden kendi görünümünü ve güzelliğini alarak kulübesinden Kraliçe'nin odasına geçiyordu

Birkaç gün sonra, iki oda hizmetçisi hileden kuşkulandılar, Andret'ye haber verdiler.

O da kadınların odalarının önüne üç silahlı casus koydu. Tristan kapıdan geçmek isteyince:

- Çekil, diye bağırdılar, git de samanın üzerinde yat.

Soytarı:

- Ne diyorsunuz sevgili senyörler? dedi. Bu akşam gidip Kraliçe'yi öpmeyecek miyim? Beni sevdiğini, beni beklediğini bilmiyor musunuz?

Tristan çomağını havaya kaldırdı; korktular, geri çekildiler. Tristan, Iseut'yü kolları arasına aldı:

- Dostum, artık kaçmam gerek, çünkü çok geçmeden kim olduğumu anlayacaklar. Kaçmalıyım, belki de artık hiç dönmeyeceğim. Ölümüm yakın, sizden uzak oldukça özlemim öldürecek beni.

- Dostum, beni kollarının arasına al, öyle sıkı sar ki bu sarılışta yüreklerimiz parçalansın, ruhlarımız uçsun gitsin. Eskiden söz ettiğin o mutlu ülkeye götür beni. Kimsenin dönmediği, eşsiz müzisyenlerin sonsuz şarkılar okuduğu ülkeye., oraya götür beni.

- Evet, seni yaşayanların mutlu ülkesine götüreceğim. Zamanı yaklaşıyor; zamanı gelince, seni çağırırsam gelir misin, Iseut?

- Çağır beni dostum, bilirsin ki gelirim.

- Dost! Tanrı senden razı olsun!

Tristan kapının eşiğinden geçince, casuslar üzerine atıldılar. Ama soytarı bir kahkaha attı, çomağını sallamaya başladı.

- Sevgili senyörler, beni kovuyorsunuz ama boşuna, dedi. Artık burada benim işim kalmadı ki, sevgilim beni uzaklara, ona söz verdiğim saydam evi hazırlamaya yolluyor. Çiçeklerle süslü, sabahleyin güneş ışığında panldayan billur evi.

- Haydi git öyleyse, deli. Tanrı belanı versin!

Uşaklar yol verdiler, soytarı da hiç acele etmeden, dans ede ede uzaklaştı.

XIX
ÖLÜM

Küçük Brötanya'ya, Carhaix'ye döner dönmez, Tristan sevgili dostu Kaherdin'e yardım eetmek için Bedalis adında bir barona karşı savaştı. Bedalis ile kardeşlerinin tuzağına düştü. Yedi kardeşi de öldürdü, ama kendisi de bir mızrak vuruşuyla yaralandı, mızrak da zehirliydi.

Carhaix şatosuna dek zor geldi, yaralarına baktırdı. Sayısız hekim geldi, ama hiçbiri onu zehirden kurtaramadı, çünkü zehirin ne olduğunu anlayamadılar. Zehiri vücuttan dışarı atmak için bir merhem bile yapamadılar; boş yere kökler, otlar topladılar, ezdiler, dövdüler, içki hazırladılar. Tristan gittikçe kötülüyor, zehir bütün vücuduna yayılıyordu; rengi soluyor, kemikleri görünmeye başlıyordu.

Yaşamının bittiğini duyumsadı; öleceğini anladı. Sansın Iseut'yü bir daha görmek istedi. Ama ona nasıl gidecekti? Öyle güçsüzdü ki bir deniz yolculuğu onu öldürebilirdi. Cornouailles'a dek gidebilse de düşmanlarının elin-

den nasıl kurtulabilirdi? Üzüldü durdu, gittikçe daha çok ezinç çekiyordu; böylece ölümü bekledi.

Derdini dökmek için gizlice Kaherdin'i çağırttı, birbirlerine bağlılık ve sevgi duyuyorlardı. Tristan odasında Kaherdin'den başka kimsenin kalmamasını, bitişik odalarda bile kimsenin bulunmamasını istedi. Karısı Iseut, bu garip isteğe için için şaştı ve korktu. Konuşmalarını duymak istedi. Odanın dışında, Tristan'ın yatağının dayalı olduğu duvara yaslanıp dinlemeye hazırlandı. Kimse görmesin diye de hizmetçilerinden birini dışarıya gözcü bıraktı.

Tristan gücünü topladı, doğruldu, duvara dayandı; Kaherdin de yanına oturdu. Başbaşa, tatlı tatlı ağladılar. Böyle çabuk sona eren silah arkadaşlıklarına ağladılar, büyük dostluklarına, sevgilerine ağladılar. Birbirleri için ağladılar. Tristan:

- Sevgili dostum, dedi, ben yabancı bir topraktayım, sizden başka akrabam yok. Bu ülkede bana yalnızca siz sevinç ve avunç verdiniz. Ölmeden önce sansın Iseut'yü görmek istiyorum. Nasıl bir yolunu bulsam da, ona gereksinmem olduğunu bildirsem? Ah! Ona gitmeye razı olacak bir haberci bulsam, Iseut beni öyle sever ki, kesinlikle gelir. Kaherdin! Sevgili kardeşim, dostluğumuza, yüreğinizin soyluluğuna, arkadaşlığımıza güvenerek sizden rica ediyorum; şu tehlikeli işi benim için bir deneyin. Haberimi ona götürürseniz, köleniz olur, sizi herkesten çok severim.

Tristan'ın ağladığını, sızladığını, üzüldüğünü görünce, Kaherdin'in yüreği sevgiden yumuşadı; yavaş yavaş, sevgiyle yanıt verdi.

- Sevgili arkadaşım, ağlamayın artık, istediklerinizin

hepsini yapacağım. Evet dostum, sizin için yaşamımı bile tehlikeye koyarım. Ne baskı, ne sıkıntı, hiçbiri elimden geleni yapmama engel olamayacak. Kraliçeye ne haber yollayacağınızı söyleyin, ben de hazırlıklarımı yapayım.

Tristan yanıt verdi:

- Sağolun dostum! îşte ricam: Şu yüzüğü alın; bu onunla benim aramda bir işarettir. Onun toprağına varınca, kendinizi saraya tüccar diye tanıtın. Ona ipek kumaşlar gösterin, bu yüzüğü görmesini sağlayın. Hemen sizinle özel olarak görüşmek için bir hile bulacaktır; o zaman ona bütün yüreğimle selam yolladığımı söyleyin ve deyin ki, yalnızca onunla iyileşebilir, gelmezse ölürüm. Ona geçmiş zevklerimizi, üzüntülerimizi, sevinçlerimizi, birbirimize bağlılığımızı ve derin aşkımızın acılarını anımsamasını söyleyin; deniz üzerinde birlikte içtiğimiz içkiyi anımsasın. Ah! Ölümmüş içtiğimiz. Ondan başka kimseyi sevmeyeceğime içtiğim andı anımsasın. Bu sözümü tuttum!

Bölme duvarının arkasında ak elli Iseut bu sözleri duydu! Az kalsın bayılıyordu.

- Acele edin de, dostum, çabuk dönün; gecikirseniz beni bir daha göremezsiniz. Bana kırk gün içinde sansın Iseut'yü getirin. Gidişinizi kızkardeşinizden ya saklayın ya da bir hekim getirmeye gittiğinizi söyleyin. Benim gemime binin, yanınıza iki yelken alın; biri ak, öteki kara olsun. Kraliçe Iseut'yü getirirseniz, dönüşte ak yelkeni açın; onu getirmiyorsanız kara yelkeni çekin, işte dostum, başka diyeceğim yok; Tann yolunuzu açık etsin, sağ esen dönersiniz umarım!

Tristan içini çekti, ağladı, sızladı. Kaherdin de ağladı, Tristan'ı öptü, esenleşti.

İlk rüzgâr çıkar çıkmaz gemiye bindi. Gemicjler demirleri çektiler, yelkenleri açtılar, hafif bir rüzgârda yol aldılar. Gemi, burnu yüksek ve derin dalgaları yararak gidiyordu. Değerli eşyalar götürüyorlardı: Az bulunur renklere boyanmış ipek kumaşlar, Tours işi sofra takımları, Poiton şarapları, İspanya akdoğanları. Bu hileyle Kaherdin, Iseut'ye yaklaşabileceğini umuyordu. Sekiz gün sekiz gece, dalgaları yara yara Cornoauilles'a doğru yol aldılar.

Kadın öfkesi korkunç şeydir. Sakınmalı! Bir kadın ne denli çok severse, hıncını da o denli acımasızca alır. Kolay severler, ama nefret etmeleri de kolay olur. Bir de nefret ettiler mi, bu, dostluklarından çok daha uzun sürer. Aşklarını durdurabilirler, ama kinlerini asla! Ayakta duvara dayalı duran ak elli Iseut, her sözcüğü duymuştu, frisan'ı nasıl da sevmişti!... Sonunda onun başkasını sevdiğini öğreniyordu. Duyduğu şeyleri aklında tuttu: Günün birinde eline bir fırsat geçerse, dünyada en çok sevdiği şeyden ne güzel öç alacaktı! Ama hiçbir şey belli etmedi, kapılar açılır açılmaz Tristan'ın odasına girdi, öfkesini saklayarak, seven bir kadının yapacağı gibi ona hizmet etmeyi, ona özen göstermeyi sürdürdü. Onunla yavaş yavaş konuşuyor, dudaklarından öpüyor, Kaherdin'in onu iyileştirecek olan hekimi yakında getirip getiremeyeceğini soruyordu, ama bu arada hep öç almanın yolunu aramaktaydı.

Kaherdin'in gemisi, sonunda Tintagel limanına demir attı. Eline kocaman bir doğan, az bulunur renkte bir kumaş, bir de güzel işlenmiş bir kadeh aldı. Bunları Kral Marc'a

armağan etti. Kont ya da mabeyncilerden zarar görmeden toprağında satış yapmak için, incelikle iznini ve korumasını diledi. Kral, bütün saray yetkililerinin önünde izin verdi.

Bunun üzerine Kaherdin, Kraliçe'ye saf altınla işlenmiş bir toka gösterdi:

- Kraliçem dedi, altını iyidir.

Sonra parmağından Tristan'ın yüzüğünü çıkararak tokanın yanına koydu;

- Bakın Kraliçem, bu tokanın altını daha değerli; bununla birlikte şu yüzüğün altınının da bir değeri vardır.

Iseut yeşil akik yüzüğü tanıyınca yüreği titredi, rengi değişti, işiteceği şeylerin korkusu içinde, sanki tokayı daha iyi görmek ve Kaherdin'le pazarlık etmek içinmiş gibi onu bir yana pencerenin önüne çekti. Kaherdin yalnızca:

- Kraliçem, dedi, Tristan zehirli bir kılıçla yaralandı, ölecek. Ancak sizinle iyileşebileceğini söylüyor. Birlikte çektiğiniz büyük üzüntüleri, büyük acıları size anımsatıyor. Bu yüzük sizde kalsın, onu size veriyor.

Iseut kendini yitirecek durumda yanıt verdi:

- Dostum, sizinle geleceğim, yarın sabah geminiz yola çıkmaya hazır olsun!

Ertesi gün, sabahleyin, Kraliçe şahin avına çıkacağını söyledi, köpeklerini, kuşlarını hazırlattı. Ama onu her an gözetleyen Dük Andret de birlikte ava çıktı. Denizin yakınındaki kırlara gelince, sülünlerden biri uçtu. Andret, onu alıp getirsin diye bir şahin salıverdi; hava açık ve güzeldi. Şahin havalandı, gözden yitti. Kraliçe:

- Bakın, Efendim Andret, dedi. Şahin orada, limanda tanımadığım bir geminin direğine konmuş. Kimin o gemi?

Andret:

- Kraliçem, dedi, dün size altın bir toka gösteren Brötanya'lı tacirin gemisi. Haydi gidelim de şahinimizi geri alalım.

Kaherdin, gemisinden kıyıya köprü gibi bir tahta dayanmıştı. Kraliçeyi karşılamaya geldi:

- Kraliçem isterseniz, gemimin içine girin de, size değerli eşyalarımı göstereyim.

Kraliçe:

- Sevinerek Efendim, dedi.

Atından indi, tahta köprünün üzerinden geçti, gemiye girdi. Andret de arkasından girmek istedi, tahtanın üzerine çıktı. Ama geminin küpeştesinde ayakta duran Kaherdin onu küreğiyle itti. Andret sendeledi, denize düştü. Suyun yüzüne çıkmak istedi. Kaherdin, küreğiyle ona yeniden vurup suların içine gömdü.

- Geber hain, diye bağırdı. İşte Tristan ile Kraliçe Iseut'ye çektirdiğin bütün üzüntülerin ödülü!

İşte böylece, Tanrı sevgililerin öcünü onlara onca kötülük eden hainlerden aldı. Dördü de öldüler: Guenelon, Gondoine, Denoalen, Andret.

Demir alınmış, direk takılmış, yelkenler çekilmişti. Sabahın serin rüzgârları halatların arasında hışırdıyor, yelkenleri şişiriyordu. Gemi, limandan çıktı, güneşin ışınları altında parıldayan denizin üzerinde yol almaya başladı ve bembeyaz uzaklaştı.

Carhaix'de Tristan günden güne güçten düşüyordu. Hep Iseut'yü bekliyor, başka hiçbir şeyle avunamıyordu. Ölmemesinin nedeni de onu beklemesiydi. Her gün kıyı-

ya birini yolluyor, geminin gelip gelmediğini, yelkenin rengini soruyordu; yüreğinde başka hiçbir istek yoktu. Daha sonra kendisini Penmarch falezine götürttü. Güneş ufukta yitinceye dek uzaklara, denize bakıyordu.

Bu üzünçlü serüveni dinleyin efendilerim, sevenler için yürekler acısı bir serüven. Iseut yaklaşıyordu, işte, Penmarch falezi uzakta görünmeye başlamıştı; gemi daha bir neşeyle gidiyordu. Birdenbire bir fırtına çıktı, yelkeni şişirdi, gemiyi olduğu yerde fırıl fırıl çevirdi. Gemiciler oraya buraya koşuştular, gemiyi geri döndürdüler. Rüzgâr kudurdukça kudurdu, sular kabardı, hava kapkara oldu, deniz karardı, sağanak halinde bir yağmur boşandı. Halatlar, botinalar koptu, gemiciler yelkeni indirdiler, sulara ve rüzgâra uyarak rasgele gitmeye başladılar. Aksi gibi, geminin kıçına bağlı kayığı gemiye çekmeyi unutmuşlardı. Bir dalga onu parçaladı, alıp götürdü.

Iseut:

- Ah! Ne mutsuzum! diye bağırıyordu. Tanrı sevgili Tristanımı dünya gözüyle bir kezcik olsun görmemi istemiyor; şu denizde boğulmamı istiyor. Tristan, sizinle bir kez daha konuşabilseydim, ölüme seve seve razı olurdum. Dostum, yanınıza gelemiyorsam, buna belki de Tanrı razı değil de ondan; işte, bu da benim en büyük acım. Ölümüme üzülmüyorum; Tanrı ölmemi istediğine göre, kabulüm. Ah, dostum, siz öldüğümü haber alınca ölürsünüz, eminim. Aşkımız öyle bir aşk ki, ne siz bensiz ölebilirsiniz, ne de siz yanımda olmadıkça, ben ölebilirim. Ölümünüzü önümde görüyorum, benimkiyle aynı zamanda. Ne yazık, dos-

tum. İsteğim gerçekleşmeyecek. Kollarınız arasında ölmek istiyordum, sizin tabutunuz içine konmak... Ama bu olmayacak. Ben yalnız öleceğim, sizden uzak, denizlerde yok olacağım. Belki ölümümden haberiniz bile olmayacak; daha yaşayacak, hep gelmemi bekleyeceksiniz. Tanrı isterse belki de iyileşeceksiniz... Ah! Belki de benden sonra başka bir kadını seveceksiniz, ak elli Iseut'yü seveceksiniz! Size neler olacağını bilmem ama ben sizi ölmüş bilsem, dostum, ondan sonra artık yaşayamam. Tanrı bize, ya sizi iyileştirmemi ya da aynı acıyla, birlikte ölmemizi bağışlasın, sevgilim!

îşte bütün fırtına süresince, Kraliçe böylece inledi durdu. Ama beş gün sonra rüzgâr dindi. Kaherdin, neşeyle, direğin en tepesine ak yelkeni çekti... Tristan daha uzaktan rengini görebilsin diye. Kaherdin, Brötanya'yı görmeye başlamıştı... Terslik bu ya, fırtınanın hemen arkasından hava iyice dinginleşti, deniz yatıştı, duruldu, rüzgâr yelkeni doldurmuyordu. Gemi, boşu boşuna sağa sola, ileriye geriye gitmeye başladı. Uzakta kıyıyı görüyorlardı, ama fırtına gemiyi alıp götürmüştü, onun için bir türlü kıyıya yaklaşamıyorlardı. Bu durumun sürdüğü üçüncü gece, Iseut düşünde, kucağında koca bir yaban domuzu tuttuğunu, domuzun da ak giysilerini kan içinde bıraktığını gördü. Bu düşü, dostunu bir daha yaşarken göremeyeceğine yordu.

Tristan artık Penmarch falezinin üstünde bekleyemeyecek denli zayıf düşmüştü; günlerdir, kıyıdan uzak bir odada kapalı, hâlâ gelmeyen Iseutsü için ağlıyordu. Üzgün, güçsüz inliyor, içini çekiyordu; neredeyse özleminden ölecekti.

Sonunda serin bir rüzgâr çıktı, ak yelken gözüktü, işte o zaman ak elli Iseut öcünü aldı

Tristan'm yatağına yaklaştı.

- Dostum, dedi, Kaherdin geliyor. Denizde gemisini gördüm. Zorlukla ilerliyor, ama gemiyi tanıdım, umarım sizi iyileştirecek şeyi getiriyordur!

Tristan ürperdi:

- Güzel dostum, onun gemisi olduğundan emin misiniz? Söyleyin öyleyse, yelkeni nasıl?

- iyice gördüm, yelkeni açmışlar, çok yükseğe çekmişler, çünkü rüzgâr pek az. Hem yelkeni de kapkara.

Tristan duvara doğru döndü:

- Artık dayanamam, dedi. Üç kez, "Iseut, dostum" diye inledi. Dördüncüsünde ruhunu teslim etti.

Bunun üzerine, evin içinde Tristan'm arkadaşı olan şövalyeler ağlaşmaya başladılar. Tristan'ı yatağından kaldırıp değerli bir halının üzerine yatırdılar; vücudunu bir örtüyle örttüler.

Denizde rüzgâr artmış, yelkeni şişirmişti. Gemiyi kıyıya dek sürükledi. Sarışın Iseut indi. Sokaklarda bağrışıldığını, kiliselerde çanların çalındığını işitti. Yerlilere bu çan seslerinin, bu ağlaşmaların nedenini sordu. Yaşı bir adam:

- Hanımcığım, dedi, büyük bir acımız var. Yürekli, yiğit Tristan öldü; yoksulların dostuydu, gönlü zengindi, derdi olanlara yardım ederdi. İşte başımıza gelen büyük yıkım.

Iseut onu dinledi, tek söz söyleyemedi. Saraya doğru çıktı. Başındaki örtü çözülmüştü, sokaklarda dolaşmaya

başladı. Brötanyalılar ona hayran hayran bakıyorlardı; bu kadar güzel kadın görmemişlerdi. Kimdi acaba? Nereden geliyordu?

Tristan'ın yanında, ak elli Iseut, yaptığı kötülükten dolayı çılgın bir durumda, ölünün üzerine eğilmiş, bağıra bağıra ağlıyordu. Öteki Iseut odaya girdi, ona:

- Kalkın oradan, efendim, dedi, izin verin de yanma ben geleyim, inanın, onun için ağlamaya benim daha çok hakkım var. Onu daha çok sevdim.

Doğuya doğru döndü, Tann'ya dua etti. Sonra cesedin örtüsünü biraz kaldırdı, yanına uzandı, ağzını yüzünü öptü, ona sımsıkı sarıldı. Vücut vücuda, ağız ağıza, işte böylece ruhunu teslim etti; onun yanında, dostunun acısıyla ölmüştü.

Kral Marc sevgililerin ölümünü öğrenince, denizleri aştı, Brötanya'ya ulaştı, iki tabut yaptırdı, birisi alaca akikten, Iseut için; öteki gök zümrütten, Tristan için. Sevgili ölülerini gemisiyle Tintagel'e götürdü. Bir kilisenin yanma, biri mihrabın sağında, biri solunda iki mezara gömdürdü. Geceleyin, Tristan'ın mezarının üstünde, yeşil ve bol yapraklı, kokulu çiçekler açmış bir böğürtlen fidanı bitti, kilisenin üzerinden aştı, dallarını Iseut'nün mezarına daldırdı. Yerliler böğürtleni kestiler. Ertesi gün yine, öyle yeşil, öyle çiçekli ve yine öyle canlı olarak çıktı; yine dallarını sarışın Iseut'nün yattığı mezara daldırdı. Üç kez onu yok etmek istediler. Boşuna. Sonunda bu olağanüstü olayı Kral Marc'a anlattılar. Kral o günden sonra böğürtlenin koparılmasını yasakladı.

Efendilerim, eski zamanda bu masalı, önce Beroul ile

Thomas, sonra Monsenyör Eilhart ve Gottfried Usta sevenler için anlatmışlar, başkaları için değil. Size, benimle selamlarını yolluyorlar. Düşünceli olanlara, mutlu olanlara, hoşnut olmayanlara; istek dolu, neşeli, şaşkın olanlara; bütün sevenlere selam yolluyorlar. Sevenler bu masalda, vefasızlığa, haksızlığa, düşlem kırıklığına, üzüntüye, kısaca bütün aşk acılarına, dilerim ki bir avuntu bulurlar.